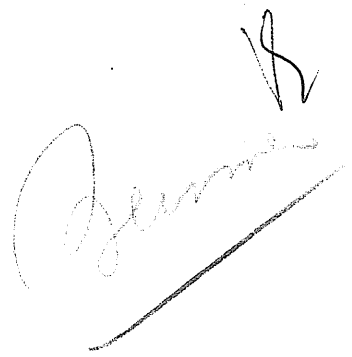

Handwritten signature and initials in the top right corner.

NOTA

BETREFFENDE DE

TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN

BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR

1959

NOTA
betreffende de
TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN
BEHORENDE BIJ DE ONTWERPBEGROTING
VOOR 1959

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1959 heeft de ondergetekende de eer over te leggen de gebruikelijke nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën met de daarbij behorende bijlagen.

De nota is als volgt ingedeeld:

	Blz.
I. <i>Algemeen begrotingsbeeld</i>	2
1. Inleiding	2
2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1959	5
3. Financiering van de begroting 1959	6
4. Het niveau der rijksuitgaven	7
5. De ontwikkeling van de begroting 1958	10
6. Begrotingsvergelijking 1958—1959	14
II. <i>De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg</i>	16
1. Samenvattend overzicht	16
2. Nadere beschouwing van de uitgaven	16
III. <i>De middelen van het Rijk</i>	28
1. Samenvattend overzicht	28
2. Nadere beschouwing van de middelen	28
IV. <i>De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel</i>	32
V. <i>De nationale schuld</i>	34
VI. <i>De kasontwikkeling van het Rijk 1956—1958</i>	35
VII. <i>Slotbeschouwing</i>	38

Aan de nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

Algemene begrotingsoverzichten

1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-rijksbegroting voor het dienstjaar 1959.
2. Analyse van de begrotingen 1957, 1958 en 1959, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding.
3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1957.

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1952 tot en met 1959.
5. Overzicht van de uitgaven voor investeringen door het Rijk en door de fondsen en de staatsbedrijven.

Analyses van de middelen

6. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1952 tot en met 1959.
7. Overzicht van de aan de rijksbegroting ten goede komende belastingen voor 1958 en 1959.

Bijzondere overzichten en onderwerpen

8. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel.
9. Enige gegevens over de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen.
10. De staatsbalans.
11. Overzicht van de ontwikkeling van de nationale schuld sinds 1945.
12. Beknopt overzicht van de begrotingen der fondsen en staatsbedrijven voor 1959.

I. Algemeen begrotingsbeeld

§ 1. Inleiding

De algemene financiële en economische situatie, waarin Nederland zich bevindt, wordt gekenmerkt door het herstel van het evenwicht tussen middelen en bestedingen. Aan de overbesteding van de laatste twee jaren is een einde gekomen. Deze kentering in de nationale economie komt tot uiting in de verbetering van de betalingsbalans, de verruiming van de geld- en kapitaalmarkt, de ontspanning van de arbeidsmarkt en in enige prijsdaling, met name van investeringsgoederen.

Aan verschillende aspecten van de huidige ontwikkeling worden in het onderstaande enkele beschouwingen gewijd.

De betalingsbalans

Terwijl in 1956 het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans, op transactiebasis, 690 miljoen bedroeg en ook het eerste halfjaar 1957 nog een tekort van 560 miljoen te zien gaf, begon zich in de loop van de tweede helft van 1957 een wending ten goede af te tekenen, waardoor deze laatste periode sloot met een overschot van 80 miljoen. Deze tendens heeft zich in de loop van 1958 voortgezet. Naar verwachting zal het overschot over de eerste 6 maanden van dit jaar ca. 650 miljoen bedragen. Deze gunstige ontwikkeling van de betalingsbalans is deels een gevolg van een reële verbetering in de verhouding tussen middelen en bestedingen, deels echter een gevolg van voorraadmutaties. Gaf 1957 over het geheel genomen een voorraadaccumulatie te zien van ruim een miljard gulden, gedurende het laatste kwartaal van dat jaar kon niet meer van een vergroting van de voorraden worden gesproken, terwijl aangenomen kan worden, dat in het eerste halfjaar van 1958 enige voorraadintering plaatsvond.

Aangezien voorraden grond- en hulpstoffen binnen zekere grenzen met deviezen kunnen worden gelijkgesteld, vormt het totaal van het saldo op de betalingsbalans en de voorraadmutaties te zamen een betere maatstaf voor de beoordeling van de economische ontwikkeling dan bedoeld saldo afzonderlijk. Bedacht dient te worden, dat zodra de produktie wederom een stijgende lijn gaat vertonen, de voorraden eveneens zullen toenemen, waardoor, gezien de hoge marginale invoerquote van deze bestedingscategorie, een gedeelte van het overschot op de betalingsbalans wederom teloor zal gaan.

Onder normale conjuncturele omstandigheden is op de lopende rekening van de betalingsbalans jaarlijks een overschot van ca. 500 miljoen wenselijk; de voorraadvorming bedraagt jaarlijks gemiddeld 500 à 600 miljoen. Voor beide te zamen is derhalve een bedrag van ruim een miljard gulden per jaar normaal. Het jaar 1957 is belangrijk beneden dit bedrag gebleven. Daarentegen zal 1958 naar verwachting aan deze norm voldoen.

In het verloop van de betalingsbalans weerspiegelt zich de gunstigere ontwikkeling van de verhouding tussen in- en uitvoer. De uitvoer is onder meer afhankelijk van de inkomens in het buitenland, van de verhouding tussen het Nederlandse exportprijsspeil en het prijspeil elders en van de marge in de Nederlandse productiecapaciteit. De bestedingsbeperking heeft ertoe geleid, dat in het produktie-apparaat wederom enige ruimte is ontstaan. De invloed van deze laatste factor, waarop ook vroeger is gewezen¹⁾, is duidelijk gebleken uit de stijging van de uitvoer in 1958 tegen de wereldconjunctuur in. Daar-

naast heeft de bestedingsbeperking — en een terughoudendheid in verband met de aarzelende tendens van de internationale conjunctuur — geleid tot een sterke daling van de invoer.

De verbetering van de betalingsbalans komt tot uitdrukking in de toeneming van de goud- en deviezenreserves van de Nederlandsche Bank. Deze gaven sedert het voorjaar van 1956 een voortdurende daling te zien. In de maanden juli en augustus van het afgelopen jaar was de teruggang, in samenhang met de toen heersende onrust op valutagebied, bijzonder sterk; deze bedroeg toen 650 miljoen gulden. Op 9 september van dat jaar bereikten de reserves het dieptepunt van 3050 miljoen. Daarna is een ommekeer ingetreden; sedertdien zijn de reserves wederom gestegen, en wel tot 4855 miljoen per 1 september jl. Dit bedrag is gelijk aan ruim vier maanden invoer, waarmee de stand van eind 1955 wederom ongeveer is bereikt; enige aanvulling van deze reserves is wenselijk.

In de onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van het verloop van de binnenlandse bestedingen sedert 1954.

*Binnenlandse bestedingen*¹⁾
(miljarden guldens)

	1954	1955	1956	1957	1958
Consumptieve bestedingen					
Particuliere sector	16,30	17,86	19,72	20,71	21,21
Overheid	3,82	4,22	4,64	5,02	5,13
Bruto investeringen in vaste activa					
Bedrijven (incl. overheidsbedrijven)	3,70	4,59	5,24	5,65	4,97
Overheid	0,89	0,99	1,11	1,12	1,10
Woningbouw (incl. onderhanden werk).	1,14	1,21	1,56	1,91	1,78
Totaal exclusief voorraadvorming	25,85	28,87	32,27	34,41	34,19
Voorraadvorming	1,00	0,17	0,52	1,01	0,00
Totaalinclusief voorraadvorming	26,85	29,04	32,79	35,42	34,19

¹⁾ Bron: 1954 t/m 1957 — Centraal Bureau voor de Statistiek.
1958 — raming Centraal Planbureau.

De binnenlandse bestedingen, exclusief voorraadvorming, zijn als totaal sinds de oorlog elk jaar gestegen. Voor 1958 wordt voor het eerst een stabilisatie of een lichte daling geraamd. De afzonderlijke bestedingscategorieën zijn tot nu toe eveneens steeds gestegen; voor 1958 wordt echter enige teruggang van de investeringen verwacht.

De meeste bestedingen geven in 1958, in vergelijking met de jaren 1954 en 1955, in lopende prijzen gemeten, een gelijkelijke stijging te zien. Alleen de woningbouw is sterker toegenomen.

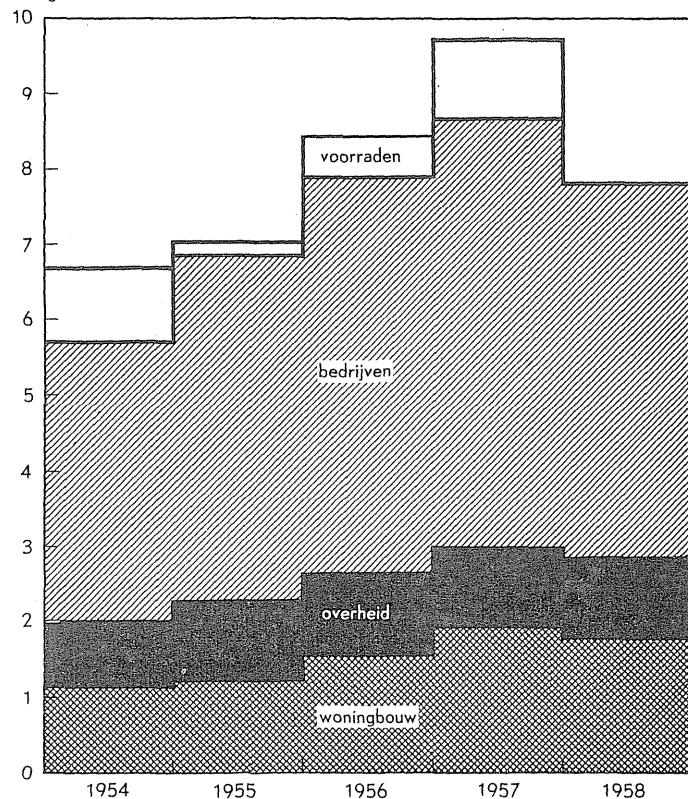
Verwacht wordt, dat verschillende bestedingscategorieën in 1959 licht zullen stijgen. Dit geldt met name voor de consumptieve bestedingen van de particuliere sector en van de Overheid. Ook de investeringen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van hun bedrijven zullen waarschijnlijk toenemen. De woningproduktie zal in 1959 vermoedelijk ongeveer op het peil van 1958 liggen, dus iets lager dan in 1957.

¹⁾ Zie miljoenennota 1956, blz. 31, rechterkolom.

In onderstaand diagram is het verloop van de bruto-investeringen sedert 1954 grafisch weergegeven.

Bruto investeringen 1954-1958

mld. glds.

In de bovenstaande beschouwingen moest ten aanzien van de verwachte ontwikkeling van de bestedingen in 1959 worden volstaan met het geven van een globale aanduiding. Mocht het mogelijk zijn, reeds in de Memorie van Antwoord inzake de algemene financiële beschouwingen over de begroting 1959 meer gegevens te verstrekken omtrent de in de nabije toekomst te verwachten ontwikkeling van de belangrijkste economische grootheden zoals consumptie, besparingen en investeringen, dan zullen deze in bedoeld stuk worden opgenomen.

De geld- en kapitaalmarkt

De gunstige ontwikkeling in de verhouding tussen middelen en bestedingen, of, anders gesteld, in de verhouding tussen besparingen en investeringen, is ook van invloed geweest op de kapitaalmarkt. De verbetering komt tot uiting in een daling van de rente voor langlopende leningen.

Het tekort aan besparingen kwam duidelijk naar voren in 1956. Bijna gedurende het gehele daarop volgende jaar hield de schaarste op de kapitaalmarkt onverminderd aan. De besparingen bleven, hoewel hoog, bij de investeringen ten achter. Het tekort aan financieringsmiddelen leidde vooral voor de gemeenten tot een ernstige situatie. De in de loop van 1957 door het Kabinet getroffen maatregelen tot afremming van de conjuncturele overspanning hadden mede ten doel de voorwaarden te scheppen voor een evenwichtiger ontwikkeling van de gemeentelijke financiën.

Eerst in het laatste kwartaal van 1957 werd de mogelijkheid om langlopende middelen ten behoeve van de gemeenten aan te trekken enigszins verruimd. De tendens tot een gemakkelijker situatie op de kapitaalmarkt heeft zich in de afgelopen maanden voortgezet. De opnemings van kapitaal vond in hoofdzaak plaats door tussenkomst van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten, terwijl bovendien de verstrekking van de woningwetvoorschotten ten laste van de rijksbegroting werd gebracht. Het resultaat van een en ander was, dat de gemeenten hun kapitaalsuitgaven weer met vaste schuld konden financieren.

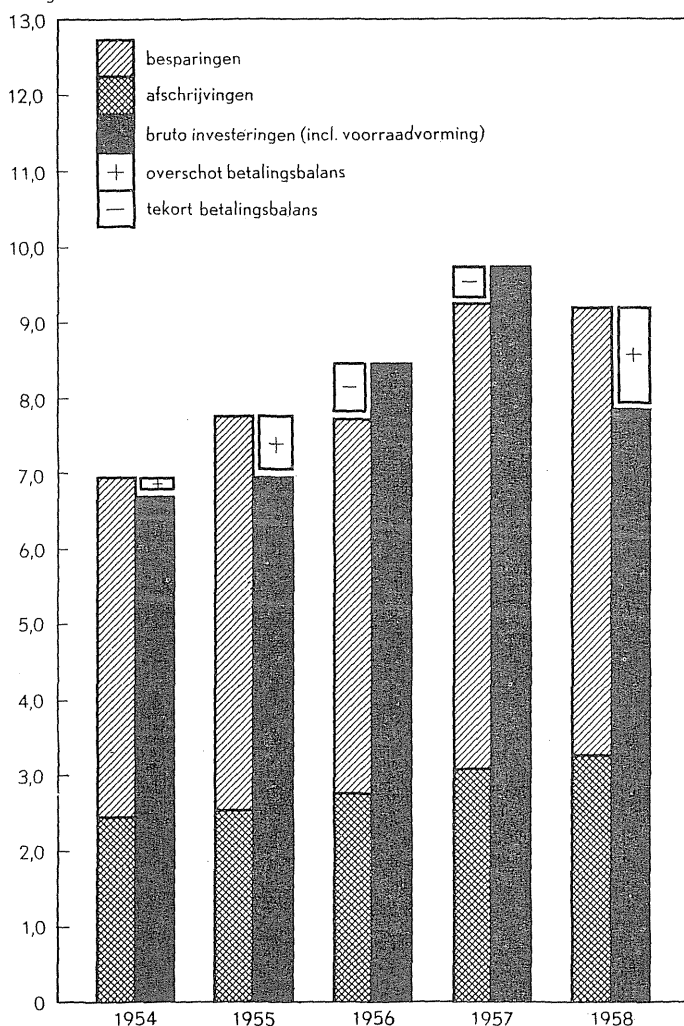
Ook kon enige aandacht worden gewijd aan de consolidatie van de vlottende schuld. Op deze wijze werd althans een begin gemaakt met de versteviging van de in 1957 wankel geworden financiële positie van de gemeenten. In bijlage 9 van deze nota wordt op de financiële positie van de lagere publiekrechtelijke lichamen nader ingegaan.

De ontspanning heeft zich ook aan de geldmarkt medegedeeld. Terwijl deze in 1957, mede als gevolg van de belangrijke afgifte van goud en deviezen naar het buitenland, in het algemeen nog krap bleef, is in de loop van 1958 een belangrijke verruiming opgetreden. Sedert het begin van dit jaar werd het wisseldisconto van de Nederlandsche Bank enkele malen verlaagd, waardoor dit werd gebracht van 5 pct. op 3½ pct.

In onderstaand diagram is het verloop van de besparingen en de investeringen sedert 1954 grafisch weergegeven.

Besparingen en investeringen 1954-1958

mld. glds.

De arbeidsmarkt

De wijziging in de algemene economische toestand heeft ook haar invloed doen gelden op de arbeidsmarkt. Terwijl in het eerste kwartaal van 1957 de omvang van de geregistreerde arbeidsreserve nog kleiner was dan in dezelfde periode van 1956, was deze aan het einde van april 1957 groter dan op het overeenkomstige tijdstip van het voorafgaande jaar. In de laatste maanden van 1957 nam de werkloosheid sneller toe; van november op december was de stijging belangrijk. Ultimo december 1957 bedroeg de geregistreerde arbeidsreserve van mannen, gecorrigeerd voor seizoensinvloeden, 76 000, neerkomend op 2,4 % van de mannelijke beroepsbevolking.

Aangezien de werkloosheid zich concentreerde in bepaalde gebieden van ons land (nl. in het noorden en enkele streken in het oosten en zuiden) en in bepaalde bedrijfstakken (vnl. de bouwnijverheid en de metaalbedrijven) — terwijl zich elders nog tekorten aan werkkrachten bleven voordoen — meende de Regering, dat tot bestrijding hiervan specifieke, gerichte maatregelen in aanmerking kwamen. Nadat aanvankelijk een soepeler rijksgoedkeuringsbeleid ten aanzien van bouwwerken was getroffen, besloot de Regering eind februari 1958 tot versnelde uitvoering van structuurverbeterende overheidswerken en gesubsidieerde aanvullende werken, te zamen voor een bedrag van 65 miljoen. Voorts werd het aantal woningwetwoningen verhoogd van 40 000 tot 43 000, waarmee een bedrag van ruim 50 miljoen was gemoeid, terwijl tot een bedrag van 25 miljoen uitgestelde overheidsorders werden geplaatst. Medio 1958 bleek, dat om op de gebruikelijke wijze met tewerkstelling van werkloze arbeiders op objecten van aanvullende werkgelegenheid te kunnen doorgaan, alsnog een bedrag van 32,5 miljoen suppletoir diende te worden aangevraagd, hetgeen inmiddels is geschied.

Gedurende het eerste kwartaal 1958 heeft de stijging van de voor seizoensinvloeden gecorrigeerde mannelijke arbeidsreserve zich nog voortgezet. Zo steeg zij van ultimo 1957 tot ultimo maart 1958 van 76 000 tot 102 000, ofwel van 2,4 % tot 3,2 % van de mannelijke beroepsbevolking. In het tweede kwartaal is dit cijfer echter weer enigszins teruggelopen en wel tot ruim 94 000. In het derde kwartaal waren deze cijfers voor juli en augustus resp. 103 000 en 98 000.

Uit het verloop van de volgende cijfers kan worden afgeleid, dat een belangrijke daling van de binnenlandse bestedingen heeft plaatsgevonden bij een vrijwel constant blijven van de werkgelegenheid (de stijging van de werkloosheid is ongeveer gelijk aan de aanwas van de beroepsbevolking). Dit is vooral mogelijk geweest, doordat de bestedingsbeperking met name heeft doorgewerkt in een daling van de invoer en een vergroting van de uitvoer.

	1956	1957	1958
Binnenlandse bestedingen (in constante prijzen; inclusief voorraadvorming)	100	101	96
Idem exclusief voorraadvorming	100	99	97
Werkgelegenheid	100	101	100

Algemeen beleid ten aanzien van de bestedingen

De huidige situatie overziende, meent de ondergetekende te mogen concluderen dat, mede als resultaat van de door de Regering gevoerde financiële politiek, de overbesteding is gevolgd door een herstel van het evenwicht tussen middelen en bestedingen. De hoge prioriteit, welke door de Regering aan de woningbouw is gegeven, is gehandhaafd. De produktie van woningen beweegt zich op een peil, dat niet onaanzienlijk hoger is dan dat van enkele jaren geleden. Uiteraard blijft de ontwikkeling in de naaste toekomst onzeker, met name omdat de uitvoer en de particuliere investeringen bijzonder gevoelig zijn voor de internationale conjunctuur. Niettemin lijkt het verantwoord, er voorhands van uit te gaan, dat de Nederlandse economie in het komende jaar wederom een gematigde expansie te zien zal geven. Zowel in het buitenland als in het binnenland zijn er enkele aanwijzingen, welke aanleiding kunnen geven tot de verwachting, dat het dieptepunt van de economische teruggang overschreden is.

Het herstel van het evenwicht tussen middelen en bestedingen is uiteraard mede tot uiting gekomen in een verbetering van de monetair situatie van ons land. Niettemin blijft voorzichtigheid geboden, ten einde te voorkomen, dat de betalingsbalans door een overmatige uitzetting van de binnenlandse bestedingen opnieuw in gevaar zou komen.

De begroting 1959 in het kader van de huidige toestand

De begroting voor 1959 wordt sterk beïnvloed door twee factoren van externe aard, waarvan de ongunstige gevolgen

zich reeds in de loop van 1958 gingen doen gelden. De eerste betreft de verdere verzaking van zijn verplichtingen door Indonesië. In de tweede plaats zijn er de gevolgen van de instorting van de internationale zuivelmarkt. De totale budgettaire consequenties van deze factoren belopen voor de begroting 1959 circa 500 miljoen. Voorts vraagt de financiering van de woningwetbouw in 1959 ten laste van 's Rijks kas een belangrijk groter bedrag dan voor 1958, nl. 670 miljoen tegenover 260 miljoen in 1958.

Vergelijking van de financieel-economische toestand, zoals deze zich thans voordoet, met die ten tijde van de opstelling van de begroting voor 1958, leidt naar de mening van de Regering anderzijds tot de conclusie, dat voor de begroting 1959 een groter tekort toelaatbaar is dan voor de begroting 1958. De Regering is derhalve van oordeel, dat de extralasten niet ten volle uit belastingmiddelen, c.q. door verlaging van uitgaven behoeven te worden bestreden, doch dat financiering van een vrij groot tekort op de rijksbegroting door middel van langlopende leningen bij de huidige conjunctuur verantwoord is.

De ondergetekende moge vervolgens een uiteenzetting geven van enkele punten van het beleid, hetwelk de Regering zich voorstelt in 1959 te voeren.

a. De Regering rekent het tot haar primaire taak ervoor te waken, dat het interne en externe monetair evenwicht niet opnieuw wordt verstoord.

b. In samenhang hiermede zal aan het probleem van de hoogte der nationale besparingen bijzondere aandacht bij de beleidsvoering moeten worden besteed.

c. Het vraagstuk van het verschaffen van voldoende werkgelegenheid voor de groeiende bevolking zal bij voortduring de aandacht van de Regering behouden. De verbetering van de werkgelegenheid kan het best worden nagestreefd door een vergroting van de export, waarmee niet alleen de werkgelegenheid zelf, doch tevens de betalingsbalans zal zijn gebaat. Daarnaast kan een verruiming van de werkgelegenheid op korte termijn worden bereikt door het nemen van gerichte maatregelen, waaronder die voor aanvullende werken een belangrijke plaats innemen. De noodzaak van handhaving van het monetair evenwicht op langere termijn stelt echter — mede gezien het open karakter van onze nationale economie — grenzen aan de mogelijkheid om op ruime schaal maatregelen tot bestrijding van de werkloosheid te nemen.

d. De Regering streeft naar een snelle inhaal van het woningtekort. Ten einde de financiering van de woningwetbouw te verzekeren, ligt het in de bedoeling om, evenals zulks bij de begroting voor 1958 is geschied, de woningwetvoorschotten geheel ten laste van de rijksbegroting te doen komen. Voor dit doel is, zoals hierboven reeds is vermeld, op de begroting voor 1959 een bedrag van 670 miljoen opgenomen. Daarnaast blijft de begroting belast met subsidies in de vorm van exploitatie-bijdragen voor woningwetwoningen en met premies à fonds perdu ten behoeve van de bouw van woningen door particulieren. In hoofdstuk II van deze nota wordt hierop nader ingegaan.

e. Een bijzondere plaats in het beleid wordt ingenomen door de prijssubsidies. De grote last, welke ten gevolge van deze subsidies op het budget van de Staat drukt, vermindert de ruimte, die voor andere takken van overheidszorg beschikbaar is, en maakt handhaving van een hoog peil van de belastingtarieven onvermijdelijk. De ramingen van de uitgaven en ontvangsten van het Landbouw-Egalisatiefonds kunnen, omdat zij mede afhankelijk zijn van de ontwikkeling van het prijspeil op de wereldmarkt, slechts met voorbehoud worden gemaakt. Een bijkomende moeilijkheid is thans, dat de Regering zich nog beraadt op de middelen om het tekort van dit fonds terug te brengen. Het standpunt van de Regering blijft, dat algemeen gebruikte goederen en diensten normaliter uit het inkomen moeten worden bekostigd en dat de prijzen daarvan niet uit belastinggelden moeten worden gesubsidieerd. Reeds bij verschillende gelegenheden heeft de Regering daarom in het ver-

leden te kennen gegeven, dat het haar wenselijk voorkwam de consumentensubsidie op melk te beëindigen.

Het ligt in het voornemen van de Regering om het gehele complex van vraagstukken met betrekking tot de prijssubsidies (waaronder het probleem van de huren) nader te bezien. Wat in het kader van deze problematiek de consumentensubsidie op melk betreft, zal de Regering vóór 1 januari 1959 haar standpunt te dezen bepalen, na ingewonnen advies van de Sociaal-Economische Raad. In afwachting van dit advies is in de ontwerp-begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1959 voor de consumentensubsidie op melk voorhands nog een bedrag opgenomen. Indien de Regering te zijner tijd na kennisgeving van het advies van de Sociaal-Economische Raad een gehele of gedeeltelijke voortzetting van deze subsidie wenselijk mocht achten, zal op nader te bepalen wijze in de dekking van het daarmee gemoeide bedrag worden voorzien.

§ 2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1959

De begrotingsbedragen, zoals deze in de onderscheidene ontwerpen van wet zijn opgenomen, geven van de ontwerp-begroting 1959 ¹⁾ het nevenstaande beeld.

De belangrijkste uitgangspunten van de begroting 1959 zijn de volgende.

1. Voor de defensie-uitgaven is aangehouden een budgettair plafond van 1 525 miljoen, exclusief de civiele verdediging; dit bedrag, verhoogd met 123 miljoen wegens verschillende boven het plafond te financieren posten en met 31 miljoen uit hoofde van in vorige jaren ter zake niet opgenomen gelden, brengt de uitgaven voor de defensie voor 1959, exclusief de civiele verdediging, op een bedrag van 1 679 miljoen.

2. Het bouwprogramma zal 80 000 woningen omvatten, te weten 40 000 woningen, welke ten laste van de begroting zullen worden gefinancierd ²⁾, 38 000 premiewoningen en 2 000 woningen in de vrije sector.

3. De omvang van de werkloosheid is onzeker, omdat kleine variaties in de werkgelegenheid leiden tot grote variaties in de werkloosheid. In verband daarmee is voor aanvullende werken eenzelfde bedrag uitgetrokken als voor 1958.

4. Bij het opstellen van de belastingramingen is uitgegaan van een gematigde expansie van de Nederlandse volkshuishouding.

5. Het aandeel van het Gemeentefonds en het Provinciefonds in de opbrengst van de belastingmiddelen voor 1959 zal respectievelijk 14,94 % en 0,76 % bedragen.

6. Er zal zich in 1959 geen loonronde voordoen.

7. Het algemene prijspeil na 1958 zal globaal genomen stabiel zijn.

In het hiernavolgende begrotingsbeeld is aangenomen, dat de wettelijke regeling van de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds in 1959 haar beslag zal krijgen. Met het oog op een betere vergelijking met 1958 is in het begrotingsbeeld voor 1959 echter alleen opgenomen het op dat jaar betrekking hebbende bedrag. De z.g. „back-pay” over de jaren 1955 tot en met 1958 is hier derhalve buiten beschouwing gelaten. Ook indien echter het totaalbedrag van de sanering ten laste van de begroting 1959 wordt gebracht, zal dit voor de financiering van het budgettaire kastekort weinig verschil maken, aangezien het met de onderhavige sanering gemoeide bedrag via de voorinschrijfrekening nagenoeg geheel wederom ter beschikking van het Rijk zal komen.

Voor zover artikelen van de begroting 1958 zijn aangewezen voor toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet zijn de daaruit voortvloeiende overboekingen niet in de begrotingsbedragen voor 1959 opgenomen, evenmin als de te verwachten

¹⁾ Waar niet anders is aangegeven, zijn de in deze nota vermelde bedragen uitgedrukt in miljoenen guldens.

²⁾ Hierin zijn begrepen 350 woningen, te bouwen in Oostelijk Flevoland, waarvoor de benodigde gelden ad 6 miljoen op de begroting van het Zuiderzeefonds zijn uitgetrokken, en voor het overige woningwetwoningen.

Omschrijving	Ontwerp-begroting 1959
Gewone Dienst	
Uitgaven	7 136 ¹⁾
Middelen	7 186
Saldo	+ 50
Buitengewone Dienst	
Uitgaven	1 612
Middelen	244
Saldo	— 1 368
Gehele Dienst	
Uitgaven	8 748
Middelen	7 430
Saldo ontwerp-begroting	— 1 318
Voorts zijn nog te verwachten de volgende additionele lastenverzwaringen op de Gewone Dienst:	
Defensie-uitgaven uit hoofde van in vorige jaren niet opgenomen gelden	31
Civiele uitgaven uit hoofde van in vorige jaren niet opgenomen gelden	50
Lasten, welke zullen voortvloeien uit wettelijke regelingen, die op het tijdstip van indienen der begroting nog niet tot stand zijn gekomen	
Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds	198 ²⁾
	279
Nadelig saldo	1 597
Zoals in paragraaf 3 van dit hoofdstuk nader wordt uiteengezet, zal de volgende maatregel ter vermindering van dit nadelig saldo worden voorgesteld:	
Verlenging van de tijdelijke belastingverhogingen	110
Begrotingstekort, rekening houdende met de voor te stellen maatregel	1 487
Voordelig verschil tussen kasbedrag en begrotingsbedrag van de bovengenoemde verhoging van inkomsten	65
Budgettair kastekort	1 422
voor de financiering waarvan naar paragraaf 3 van dit hoofdstuk wordt verwezen.	

¹⁾ Met inbegrip van 567 miljoen wegens nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

²⁾ Hierin zijn begrepen een bedrag van 183 miljoen wegens verhoging van de rijksuitgaven en een bedrag van 15 miljoen wegens vermindering van de ten bate van het Rijk komende belastingmiddelen in verband met compensatie voor de gemeenten en provincies via het Gemeentefonds en het Provinciefonds.

overboekingen ingevolge dat artikel van 1959 naar 1960 op de begrotingsbedragen voor 1959 in mindering zijn gebracht. De verschillen, welke daarbij naar verwachting voor de militaire uitgaven en voor enkele uitgaven in de civiele sector zullen optreden, zijn echter in het overzicht afzonderlijk tot uitdrukking gebracht.

Uit de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank zullen geen verdere gelden ter beschikking komen, zodat hier-voor geen memoriepost meer in de begroting is opgenomen.

Het streven naar verbetering en vereenvoudiging van de begrotingspresentatie komt dit jaar in enkele nieuwe boekings-technische maatregelen tot uitdrukking. Een daarvan betreft de opheffing van het begrotingshoofdstuk VII A2. Dit hoofdstuk is indertijd ingesteld, ten einde door het opvoeren van bedragen aan extra-aflossing van staatsschuld, overeenkomende met de opbrengst van de vermogensaanwasbelasting en de vermogens-heffing-ineens, te voorkomen, dat deze middelen met buitengewoon karakter het begrotingsbeeld zouden verstoren. Inmiddels is de afwikkeling van deze buitengewone heffingen zover

voortgeschreden, dat het niet langer noodzakelijk voorkomt hiervoor een afzonderlijk begrotingshoofdstuk te handhaven. Voor zover zich met betrekking tot de heffingen in 1959 nog mutaties zullen voordoen, zullen deze aan de ontvangstzijde worden geboekt op de post „overige ontvangsten van de Belastingdienst”, opgenomen onder de middelen van hoofdstuk VII B (Financiën), en aan de uitgaafzijde worden verantwoord op het artikel „versterkte aflossing (gevestigde schuld binnenland)” van het hoofdstuk Nationale Schuld, welk hoofdstuk de oude aanduiding VII A heeft herkreten.

Ter verbetering en vereenvoudiging van de begrotingspresentatie is voorts in het begrotingshoofdstuk van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening een bijdrage aan het Landbouw-Egalisatiefonds opgenomen tot het bedrag van het nadelige saldo van het fonds. Op deze wijze is bereikt, dat alle uitgaven van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening in één begrotingshoofdstuk zijn samengebracht. Tevens is daardoor een vereenvoudiging van het samenvattende begrotingsbeeld mogelijk geworden. Immers, in het uitgaventotaal van de begrotingshoofdstukken is nu het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds begrepen, zodat afzonderlijke vermelding niet langer noodzakelijk is. Het karakter en de begrotingsopzet van het Landbouw-Egalisatiefonds worden door een en ander niet beïnvloed. Voorts is onder de middelen van het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1959 geen aandeel in de opbrengst van de accijns op gedistilleerd opgenomen. Het tekort van het fonds en derhalve ook de bijdrage aan het fonds ten laste van de rijksbegroting worden daardoor enkele miljoenen hoger. Tegenover dit laatste staat echter, dat van de ontvangst aan accijns een groter gedeelte ten bate komt van 's Rijks middelen.

De Regering heeft de in de Grondwet voorziene mogelijkheid van tweejarige begrotingen in ernstige overweging genomen. De ondergetekende heeft de Commissie tot voorbereiding van een herziening van de Comptabiliteitswet uitgenodigd ter zake van interim-rapport uit te brengen, welk rapport naar hij vernam op korte termijn mag worden tegemoet gezien. De Regering hoopt te zijner tijd nadere mededelingen hieromtrent aan de Staten-Generaal te kunnen doen.

De ondergetekende is er zich volledig van bewust, dat het uitgavenpeil van de begroting 1959, zoals dit uit vorenstaand overzicht blijkt, hoog is; dit neemt niet weg, dat er naar is gestreefd op tal van punten tot een vermindering van de uitgaven te komen. De ondergetekende moge in dit verband verwijzen naar bijlage 4 van deze nota, alwaar uit het overzicht van de uitgaven van de Gehele Dienst, uitgedrukt in percentages van het nationale inkomen, blijkt, dat de uitgaven voor een tiental onderwerpen van staatszorg in verhouding tot het nationale inkomen in 1959 lager liggen dan in 1956. Ook in absolute cijfers liggen de uitgaven voor een aantal belangrijke takken van overheidszorg (o.a. defensie, overzeese rijksdelen, verkeer, handel en nijverheid, sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid), zoals de genoemde bijlage uitwijst, voor 1959 lager dan in 1956. Voorts moge worden verwezen naar de beschouwingen in hoofdstuk IV van deze nota betreffende de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel, waaruit blijkt, dat het burgerlijk rijksapparaat, exclusief onderwijs, kunsten en wetenschappen, vergeleken met de sterkte in de begroting 1958, is verminderd. Er zijn echter vele uitgaven, welke onvermijdelijk een stijging te zien geven. Gezeen moge worden op de uitgaven, welke het gevolg zijn van de maatregelen tot bestrijding van de werkloosheid, de uitkeringen uit het Landbouw-Egalisatiefonds in verband met de instorting van de zuivelmarkt en de stijging van de uitgaven in de onderwijssector in verband met de grote toevloed van leerlingen en studenten naar het voortgezet en het hoger onderwijs. Voorts zullen in 1959, in vergelijking met 1958, de afkoopsommen ingevolge de financieringsregelingen 1947/1948 voor de particuliere nieuwbouw en de uitgaven vanwege andere huursubsidies belangrijk toenemen. Hiertegenover staat slechts voor enkele categorieën van uitgaven, zoals oorlogsschade, een daling. Ten slotte moge nog worden opgemerkt, dat uiteraard het streven naar bevordering van efficiency in het apparaat van de rijksdienst verdere voortgang vindt.

Evenals voor 1958 drukt de financiering van de woningwetbouw haar stempel op het uitgavenpeil van de rijksbegroting voor 1959. Kon voor 1958 echter nog rekening worden gehouden met een verwachte kasoverloop van de woningwetvoorschotten naar 1959 tot een bedrag van 300 miljoen mede in verband met de financiering van een groot deel van de woningwetbouw in 1958 uit het z.g. grote contract met de institutionele beleggers, met deze voor het budgettaire kastekort voor 1958 gunstige factor kan in 1959 niet worden gerekend. Ten aanzien van de financiering van de woningwetbouw continueert de Regering hiermede haar beleid om, evenals zulks bij de begroting voor 1958 is geschied, de woningwetbouw niet door de gemeenten zelf te doen financieren, doch deze geheel ten laste van de rijksbegroting te doen komen. Voor dit doel is, zoals in paragraaf 1 van dit hoofdstuk is medegedeeld, een bedrag van 670 miljoen uitgetrokken.

Ook de ontwikkeling in Indonesië is, zoals ter evengenoemde plaatse eveneens reeds werd opgemerkt, van grote invloed geweest op het peil van de uitgaven in de begroting voor 1959.

S 3. Financiering van de begroting 1959

Uit het begrotingsbeeld voor 1959, zoals dit in paragraaf 2 van dit hoofdstuk is opgenomen, blijkt dat het tekort van de Gehele Dienst van de ontwerpbegroting voor 1959 1318 miljoen beloopt. Er moet evenwel rekening mede worden gehouden, dat door overschrijving van onbestede bedragen uit vorige jaren de werkelijke uitgaven naar verwachting het voor 1959 aangevraagde bedrag zullen overtreffen; voorts zullen ten laste van de begroting 1959 nog posten komen, welke hun oorsprong vinden in wettelijke regelingen, die ten tijde van de indiening der begroting nog niet tot stand zijn gekomen en waarvoor derhalve in de ontwerpbegroting nog geen bedragen konden worden opgenomen. De ten laste van de Gewone Dienst uit dezen hoofde nog te verwachten bedragen zijn in het evengenoemde overzicht na het saldo van de Gehele Dienst afzonderlijk opgenomen. Aldus ontstaat een begrotingsbeeld, dat wat de lopende dienst betreft een tekort aanwijst van 229 miljoen (nl. een voordelig saldo van de Gewone Dienst ad 50 miljoen, verminderd met 279 miljoen wegens additionele lasten), en voor de Gehele Dienst een tekort van 1597 miljoen.

De Regering is van oordeel, dat, gezien de grootte van dit tekort, aan een verlenging van de in 1959 vervallende tijdelijke belastingverhogingen niet zal kunnen worden ontkomen. De ondergetekende moge hieromtrent verwijzen naar hetgeen ter zake in de slotbeschouwing nog wordt medegedeeld. Deze maatregel zal naar verwachting resulteren in een nettobate voor het Rijk in 1959 van 110 miljoen op begrotingsbasis ¹⁾. De indiening van de in dit verband noodzakelijke ontwerpen van wet zal worden bevorderd. Daarbij zal worden voorgesteld de verlengde verhogingen met ingang van 1 januari 1961 te doen aflopen, behoudens dat de verlenging van de tijdelijke verhoging van de vermogensbelasting zal gelden tot en met het jaar 1961.

Bij continuering van de tijdelijke belastingverhogingen zal het begrotingstekort voor 1959 mitsdien 1487 miljoen belopen. Aangezien het voordelig verschil tussen kasbedrag en begrotingsbedrag van deze verhoging van inkomsten in de fiscale sfeer naar verwachting 65 miljoen zal bedragen, zal het budgettaire kastekort voor 1959 derhalve 1422 miljoen belopen.

De ondergetekende gaat ervan uit, dat op de voorinschrijfkering voor het Rijk in 1959 (inclusief de uit de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds voortvloeiende middelen) een bedrag van circa 425 miljoen beschikbaar zal komen.

Evenals voor de begroting 1958 lijkt het voorts verantwoord de gelden, welke ingevolge de huurverhoging van 1 augustus 1957 op het Grootboek Woningverbetering worden gestort, aan te wenden bij de financiering van het budgettaire kastekort, hetgeen voor 1959 neerkomt op een bedrag van circa 50 miljoen. Hiermede rekening houdende, zomede met het

¹⁾ Op kasbasis 175 miljoen.

in paragraaf 1 genoemde voornemen van de Regering om, indien en voor zover na het advies van de Sociaal-Economische Raad mocht worden besloten tot een consumentensubsidie op melk in 1959, op nader te bepalen wijze in de dekking daarvan te voorzien, zal het Rijk derhalve, wil inflatoire financiering worden voorkomen, een bedrag in de orde van grootte van 800 miljoen op de open kapitaalmarkt moeten lenen.

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk is uiteengezet, is de Regering van oordeel dat, gezien de huidige algemene financieel-economische toestand, voor de begroting 1959 een groter tekort toelaatbaar is dan voor de begroting 1958.

Mede gezien de omstandigheid, dat de woningwetbouw ook in 1959 door voorschotten uit 's Rijks kas zal worden gefinancierd, zodat de lagere publiekrechtelijke lichamen in dat jaar minder op de open kapitaalmarkt behoeven te lenen voor nieuwe investeringen, vertrouwt de Regering echter, dat de Staat genoemd bedrag op de kapitaalmarkt zal kunnen lenen zonder de kapitaalbehoeften van andere sectoren te schaden. Aldus zal de voorgestelde begroting ertoe bijdragen, dat zowel inflatoire als deflatoire impulsen worden tegengegaan, hetgeen past bij de huidige conjuncturele situatie.

§ 4. Het niveau der rijksuitgaven

Aan de hand van enige overzichten van de rijksuitgaven over een aantal jaren wordt in deze paragraaf een beschouwing gewijd aan het verloop hiervan in de laatste jaren en in het bijzonder aan het voor 1959 geraamde niveau van deze uitgaven.

Bij de beoordeling van de uitgaven dient mede in aanmerking te worden genomen, dat de absolute bedragen sterk zijn beïnvloed door loon- en prijsstijgingen en dat voorts het verloop hiervan in belangrijke mate mede wordt bepaald door de groei van de volkshuishouding. Door de uitgaven uit te drukken in een percentage van het nationale inkomen worden deze invloeden echter op aanvaardbare wijze geëlimineerd.

In de onderstaande tabel zijn de uitgaven sedert 1950 opgenomen zowel in absolute bedragen als in percentages van het nationale inkomen van de desbetreffende jaren. Voor een goede vergelijking zijn hierbij de afschrijvingen op de rijksactiva voor de jaren, waarin deze in de begroting nog niet in mindering werden gebracht op de voor aflossingen van de binnenlandse schuld geraamde bedragen, buiten beschouwing gelaten. Tot en met 1955 hebben de uitgaven betrekking op de definitieve rekeningscijfers, die voor 1956 op de voorlopige rekeningscijfers, terwijl de uitgaven voor de latere jaren kunnen worden beschouwd als min of meer globale benaderingen van hetgeen uiteindelijk ten laste van de respectieve rekeningen zal worden gebracht. Voor 1959 is uitgegaan van het totaal van de ontwerp-begroting voor dat jaar, inclusief de additionele uitgaven.

Jaar	Nationaal inkomen (tegen marktprijzen)	Uitgaven Gehele Dienst (exclusief afschrijvingen)	Uitgaven in % van het nationale inkomen
1950	17 170	4 868	28,4
1951	19 510	5 469	28,0
1952	20 340	5 488	27,0
1953	21 840	6 067	27,8
1954	24 660	6 660	27,0
1955	27 290	7 339	26,9
1956	29 300	7 659	26,1
1957	31 830	7 852 ²⁾	24,7
1958	32 270 ¹⁾	8 552 ³⁾	26,5
1959	33 230 ¹⁾	9 012 ⁴⁾	27,1
1958	32 270 ¹⁾	8 292 ⁵⁾	25,7 ⁵⁾
1959	33 230 ¹⁾	8 342 ⁵⁾	25,1 ⁵⁾

1) Globale schatting.

2) Vermoedelijk beloop.

3) Vermoedelijke uitkomsten.

4) Ontwerpbegroting inclusief de additionele uitgaven.

5) Exclusief woningbouwvoorschotten.

Aangezien bepaalde groepen van uitgaven niet los kunnen worden gezien van daartegenover staande middelen en om de berekening van het uitgavenpeil meer in overeenstemming te brengen met de wijze van berekening van het nationale inkomen, waaraan de uitgaven worden gerelateerd, dienen op het uitgaventotaal nog enkele correcties te worden aangebracht. Bovendien is het voor een juiste beoordeling nodig een splitsing te maken in reële en overdrachtsuitgaven. Beide categorieën van uitgaven hebben nl. een geheel verschillende betekenis voor de volkshuishouding. In de reële uitgaven komt het rechtstreekse beroep van het Rijk op de nationale middelen tot uiting, terwijl de overdrachtsuitgaven direct ten goede komen aan de overige sectoren van de volkshuishouding of aan het buitenland, m.a.w. in dit laatste geval worden deze sectoren in staat gesteld hunnerzijds — in plaats van het Rijk — een beroep te doen op de nationale middelen.

De nadere uitwerking van de toegepaste berekeningswijze is te vinden in de bij deze nota behorende bijlage 2, welke een analyse geeft van de begrotingen 1957, 1958 en 1959, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding.

Onder de reële uitgaven worden begrepen de netto-uitgaven van het Rijk voor lonen en salarissen (incl. sociale lasten, waaronder de pensioenpremies) en die voor aanschaffing van goederen en diensten, zowel voor consumptieve als voor investeringsdoeleinden. Het totaal hiervan wordt in de genoemde bijlage gevonden door optelling van de saldi van rekening I Consumptie en van rekening V Directe investeringen. De overige uitgaven, derhalve die, opgenomen in de rekeningen II Rente, verlies en winst, III Inkomensoverdrachten, IV Vermogensoverdrachten, VI Indirecte investeringen en VII Overige vermogensmutaties, worden beschouwd als overdrachtsuitgaven. Deze worden, in tegenstelling tot de reële uitgaven, verantwoord op brutobasis, behoudens voor zover het betreft de uitgaven voor indirecte investeringen en die voor betalingen aan het buitenland, welke worden gesaldeerd met de daartegenover staande ontvangsten. De saldering van de transacties met het buitenland wordt toegepast, omdat voor de volkshuishouding als geheel slechts het saldo van belang is.

De hieronder volgende tabel geeft een beeld van het verloop van de reële en overdrachtsuitgaven en van de totale netto-uitgaven van het Rijk, in vergelijking met de ontwikkeling van het nationale inkomen sedert 1950.

Jaar	Nationaal inkomen (tegen marktprijzen)	Reële uitgaven		Overdrachts-uitgaven		Totale netto-uitgaven	
		bedrag	in % van het N.I.	bedrag	in % van het N.I.	bedrag	in % van het N.I.
1950	17 170	1 727	10,1	2 578	15,0	4 305	25,1
1951	19 510	2 098	10,8	2 932	15,0	5 030	25,8
1952	20 340	2 476	12,2	2 629	12,9	5 105	25,1
1953	21 840	2 621	12,0	2 832	13,0	5 453	25,0
1954	24 660	3 062	12,4	3 017	12,2	6 079	24,6
1955	27 290	3 430	12,6	3 431	12,6	6 861	25,2
1956	29 300	3 828	13,0	3 463	11,8	7 291	24,8
1957	31 830	4 024	12,6	3 363	10,6	7 387	23,2
1958	32 270	4 206	13,0	3 865	12,0	8 071	25,0
1959	33 230	4 244	12,8	4 303	12,9	8 547	25,7
1958	32 270	4 206	13,0	3 605 ¹⁾	11,2 ¹⁾	7 811 ¹⁾	24,2 ¹⁾
1959	33 230	4 244	12,8	3 633 ¹⁾	10,9 ¹⁾	7 877 ¹⁾	23,7 ¹⁾

¹⁾ Exclusief woningwetvoorschotten.

Uit deze tabel blijkt, dat het peil van de totale nettorijks-uitgaven sinds 1950 schommelt rond een niveau van 25 % van het nationale inkomen, waarbij zich echter in 1957 een duidelijke afbuiging naar beneden voordoet.

Indien de woningwetvoorschotten buiten beschouwing worden gelaten, zet deze afbuiging zich in 1958 en 1959 voort.

Vergelijkt men voorts de ontwikkeling van de afzonderlijke percentages voor de reële uitgaven en de overdrachtsuitgaven, dan kan voor deze beide groepen een ten dele tegengestelde ontwikkeling worden geconstateerd. Zo vertoont het relatieve peil van de reële uitgaven in de periode tot 1956 een stijgende tendens om daarna te schommelen rond een niveau van 12,8 % van het nationale inkomen. De overdrachtsuitgaven daarentegen vertonen, indien althans voor de jaren 1958 en 1959 de woningwetvoorschotten buiten beschouwing worden gelaten, een vrijwel continue daling van 15 % in 1950 tot 10,9 % in 1959.

Het verloop van de reële uitgaven in de eerstbedoelde periode is in belangrijke mate een gevolg van de in die jaren stijgende uitgaven voor de opbouw en instandhouding van het militaire apparaat, terwijl voor de in die periode tegengestelde ontwikkeling van de overdrachtsuitgaven naast een aantal meer incidentele en elkaar compenserende factoren het verloop van de oorlogsschadevergoedingen en de prijssubsidies van doorslaggevend betekenis is geweest.

In het onderstaande zijn enkele gegevens opgenomen over de ontwikkeling van de netto reële uitgaven.

Netto reële uitgaven in procenten van het nationale inkomen (tegen marktprijzen)

jaar	Defensie	Onderwijs	Burgerlijk apparaat	Investeringen Waterstaat	Overige reële uitgaven	Totaal
1956	5,9	2,8	1,9	0,9	1,5	13,0
1957	5,3	3,2	1,9	0,9	1,3	12,6
1958	5,1	3,4	2,2	1,0	1,3	13,0
1959	4,7	3,6	2,1	1,0	1,4	12,8

Hoewel het totale percentage van de netto reële uitgaven sinds 1956 nagenoeg constant is gebleven, zijn er binnen deze uitgaven enige opmerkelijke verschuivingen opgetreden. De daling van het percentage voor defensie is in belangrijke mate bepaald door het voortschrijden van de opbouw van het militaire apparaat. Voorts heeft de Regering zowel voor 1958 als voor 1959 gemeend met het oog op de financiële positie een beperking op deze uitgaven tot stand te moeten brengen, waardoor deze sinds 1958 ook in een absoluut bedrag een daling ondergaan.

Het verloop van het percentage voor de uitgaven voor onderwijs wordt grotendeels bepaald door de groei van de bevolking en de toenemende belangstelling voor voortgezet onderwijs. Deze, voor een groot deel door wettelijke verplichtingen bepaalde, uitgaven lenen zich slechts in beperkte mate voor vermindering of temporisatie.

De stijging van het percentage voor de uitgaven voor onderwijs en het burgerlijk apparaat, welke beide categorieën van uitgaven grotendeels uit lonen en salarissen bestaan, vindt haar verklaring voorts hierin, dat de stijging van de index van de door de Overheid te betalen lonen en salarissen belangrijker is geweest dan van de prijsindex van het nationale inkomen. Deze factor, waarvan in de vorige miljoenennota op blz. 7, rechterkolom, reeds een uitvoerige verklaring is gegeven, heeft tot gevolg gehad, dat het voortdurende streven om ook de uitgaven van de eigen overheidshuishouding te verminderen, pas in 1959 tot uiting komt in een daling van het percentage voor de uitgaven voor het burgerlijk apparaat.

De stijging van de index van de door de Overheid te betalen lonen en salarissen is ook over een langere periode gezien belangrijk geweest. Rond twee derden van de uitgaven voor onderwijs en het burgerlijk apparaat zijn voor lonen en salarissen. Het onderwijs is voortdurend in omvang gegroeid.

Het burgerlijk apparaat is de laatste tien jaren ingekrompen. Het peil van lonen en salarissen is in deze tien jaren met 70 à 75 % gestegen, zodat de nominale uitgaven voor het burgerlijk apparaat ondanks inkrimping in omvang sterk zijn toegenomen. Een indruk van de ontwikkeling van het loonpeil bij het Rijk geeft onderstaand overzicht *).

Bruto maximumsalaris per maand (in guldens) 1)

	ultimo 1948	ultimo 1953	ultimo 1958
Schrijver	204,00	243,92	358,06
Commies	380,00	457,06	642,69
Administrateur	720,00	869,40	1258,01

1) Voor gehuwden, inclusief huurcompensatie en vakantietoelage, exclusief kindertoelage, uitkering ingevolge interim-regeling ziektekosten ambtenaren en het ten laste van het Rijk komende deel van de pensioenpremie.

De investeringen van de Waterstaat omvatten de investeringen in land- en waterwegen, de deltawerken en de waterbouwkundige werken van het Zuiderzeefonds. Ongetwijfeld rechtvaardigen de belangen, die door de waterstaatswerken worden bevorderd, een stijging van deze uitgaven. De ter beschikking staande financiële middelen hebben er evenwel toe genoopt om de omvang van de in 1959 uit te voeren werken te beperken.

De categorie overige reële uitgaven bevat de subsidies aan particuliere instellingen, o.a. voor research, kindbescherming, ziektebestrijding en gezondheidszorg. Hoewel de Regering voor sommige doeleinden, zoals research, gaarne grotere bedragen ter beschikking zou hebben gesteld, heeft zij zich ook hier een beperking moeten opleggen. Voorts zijn in de overige uitgaven begrepen de bijdragen van het Rijk in de kosten van de gemeentepolitie en in de kosten van internationale organisaties zoals de Verenigde Naties e.d., op welke bijdragen de mogelijkheden tot bezuiniging door het Rijk wel zeer beperkt zijn.

Ook voor een analyse van het verloop van het percentage van de overdrachtsuitgaven sinds 1956 kan het verhelderend werken van een nadere uitsplitsing uit te gaan, welke in onderstaand overzicht wordt gegeven.

Ontwikkeling overdrachtsuitgaven in procenten van het nationale inkomen (tegen marktprijzen)

Jaar	Nationale schuld	Prijs-subsidies	Overige inkomens-overdrachten	Oorlogs- en rampschade	Overige overdrachtsuitgaven	Totaal
1956	2,9	1,5	3,4	1,5	2,5	11,8
1957	2,6	2,3	2,4	0,9	2,4	10,6
1958	2,4	2,8	2,9	0,6	2,5 1)	11,2 1)
1959	2,5	2,9	3,3	0,3	1,9 1)	10,9 1)

1) Exclusief woningwetvoorschotten.

De uitgaven voor de nationale schuld, de overige inkomens-overdrachten en de oorlogs- en rampschade, waaronder hier ook

*) Voor nadere gegevens over de omvang van het apparaat in aantal en in verhouding tot de beroepsbevolking moge worden verwezen naar hoofdstuk IV en naar bijlage 8 van deze nota.

zijn gerekend de uitkeringen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië en de uitkering van het z.g. Japanse smartegeld, vloeien bijna geheel voort uit verplichtingen, welke wettelijk zijn vastgelegd. Deze uitgaven kunnen in hoofdzaak slechts worden beïnvloed door wijziging van de wet of door het aflopen van de verplichtingen.

De overige inkomensoverdrachten bevatten in 1956 nog ruim 300 miljoen ten behoeve van de noodvoorziening ouden van dagen, welke uitgaven in 1957 in verband met de inwerking-treding van de Algemene Ouderdomswet zijn komen te vervallen. Dit verklaart de daling in 1957 van het percentage voor de desbetreffende categorie, welke laatste voor het overige betrekking heeft op pensioenen, toeslagen op pensioenen en renten, premies voor sociale verzekeringswetten en de ziekenfonds-verzekering voor bejaarden, uitkeringen op grond van bestaande regelingen voor werklozen, emigranten, dienstplichtigen-kost-winners, oorlogs- en verzetslachtoffers e.d., en ten slotte de vergoedingen aan provincies en gemeenten wegens derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele en de grondbelasting.

Het stijgende percentage van de categorie overige inkomens-overdrachten in 1958 en in 1959 ten opzichte van 1957 is onder meer een gevolg van het verloop van de uitgaven voor Indonesische pensioenen enz., waarvan in het slot van deze paragraaf nog een afzonderlijk overzicht wordt gegeven, waarbij tevens een opsomming wordt verstrekt van de factoren, welke hierbij een rol hebben gespeeld. Voorts is het desbetreffende percentage voor 1959 beïnvloed door de bijdragen aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorweg-pensioenfonds ingevolge de voorgenomen sanering van deze fondsen.

Enige — zij het beperkte — mogelijkheden om het uitgavenpeil te beïnvloeden zijn gelegen in een deel van de categorie overige uitgaven. In de vrij scherpe daling van het percentage voor 1959 komt dit duidelijk tot uitdrukking. Zo zijn voor de cultuurtechnische werken in dat jaar minder gelden uitgetrokken. Deze nominale vermindering betekent ten dele geen vermindering van het volume in verband met de opgetreden prijsdaling in deze sector. Voorts zijn in deze categorie begrepen de bijdragen ten behoeve van aanvullende werken, die ten gevolge van de gestegen werkloosheid in 1958 aanmerkelijk meer vergen dan in voorafgaande jaren, en tevens de reservepost van 30 miljoen (op het hoofdstuk Onvoorzien) voor additionele maatregelen voor het geval de ontwikkeling ongunstiger mocht zijn dan in 1958. Verder zijn in deze groep ook bedragen opgenomen voor internationale organisaties, ten aanzien waarvan een wijziging slechts mogelijk is met medewerking van internationale bestuursorganen. Ten slotte zijn in de bedoelde categorie verwerkt de uitgaven, voortvloeiende uit garanties ten aanzien van de Indonesische schulden.

In verband met de noodzaak, het uitgavenpeil voor de komende jaren zo laag mogelijk te houden, dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de prijssubsidies. Deze uitgaven zijn steeds als noodmaatregelen gezien, ten einde te voorkomen, dat zich in het prijspeil een tijdelijke piek zou voordoen, welke tot een permanent te hoog loonniveau zou kunnen leiden. Het streven is dan ook steeds geweest, de prijssubsidies geleidelijk af te schaffen. Hoewel in de loop der jaren daartoe reeds maatregelen zijn genomen en ook het huidige Kabinet verdere stappen in deze richting heeft gezet, is — afgezien van de eerste na-oorlogse jaren — het totale subsidiebedrag geleidelijk gestegen. Een inzicht in het verloop en de samenstelling van deze subsidies geeft de volgende tabel, waarin ten aanzien van de L.E.F.-subsidies voor de jaren van 1951 af een splitsing is gemaakt in z.g. producenten- en consumentensubsidies, welke splitsing evenwel voor sommige jaren een arbitrair karakter draagt. De L.E.F.-subsidies van vóór 1951 kunnen nagenoeg geheel als consumentensubsidies worden beschouwd.

Prijssubsidies

Jaar	Nadelig saldo L.E.F.		Huur-subsidies	Fonds voor de prijs-politiek	Totaal
	produc-ten-subsidies	consumen-ten-subsidies			
1946	—	424	10	246	680
1947	—	493	11	101	605
1948	—	468	14	102	584
1949	—	266	29	57	352
1950	—	223	39	19	281
1951	37	106	59	—	202
1952	31	36	114	—	181
1953	58	58	133	72	321
1954	38	69	191	10	308
1955	92	81	222	—	395
1956	127	91	244	—	462
1957	323	148	269	—	740
1958	498	91	328	—	917
1959	457	110	381	—	948

Dat ondanks maatregelen zoals melkprijs- en huurverhogingen het totale subsidiebedrag vooral in de laatste jaren is gestegen, wordt voor een belangrijk deel verklaard door het verloop van de producentensteun. De oorzaak hiervan is enerzijds gelegen in de verhoging in 1957 van een aantal garantie-prijzen in de agrarische sector en anderzijds in de instorting van de internationale zuivelmarkt. Daarnaast is het effect van de achtereenvolgende huurverhogingen op de huursubsidies meer dan teniet gedaan door zowel de stijging van de bouw-kosten als de stijging van het aantal gesubsidieerde woningen.

Bij ongewijzigd handhaven van de subsidies zullen de prijs-subsidies, zoals uit bovenstaande tabel blijkt, voor 1959 een bedrag van 1 miljard naderen. Uitgaande van het in de in-leiding van dit hoofdstuk vermelde standpunt, dat algemeen gebruikte goederen en diensten normaliter uit het inkomen moeten worden bekostigd en dat de prijzen daarvan niet uit belastinggelden moeten worden gesubsidieerd, blijft het streven van de Regering erop gericht tot afschaffing, c.q. vermindering van deze subsidies te komen. Volstaan moge hier verder worden met een verwijzing naar de beschouwingen ter zake in paragraaf 1 van dit hoofdstuk.

Onafhankelijk van een splitsing naar reële en overdrachts-uitgaven is het interessant, na te gaan, hoe het totale uitgaven-niveau in de laatste jaren beïnvloed is door uitgaven, die juist in deze jaren van belang zijn geworden en vanwege hun bijzonder karakter of gewicht wellicht meer dan gewone belangstelling verdienen. Met name kan hierbij worden gedacht aan de uitgaven ten behoeve van research (w.o. kernenergie) en die ten behoeve van de ontwikkelingsgebieden buiten Neder-land.

De ontwikkeling van de uitgaven ten behoeve van de research over de laatste vijf jaren tot en met 1959 is in onderstaande tabel samengevat.

Uitgaven t.b.v. research (Gehele Dienst)

Jaar	Org. voor toegepast natuurwetensch. onderzoek	Org. voor zuiver wetensch. onder-zoek ¹⁾	Kernenergie incl. bijdrage voor Euratom-onderzoek	Vliegtuigontwikke-ling ²⁾	Landbouw-research-instituten	Totaal
1955	18	4	4	24	17	67
1956	20	4	2	13	20	59
1957	28	4	7	10	23	72
1958	31	9	14	9	25	88
1959	36	7	25	5	28	101

¹⁾ Inclusief de Stichting Fundamenteel Onderzoek der Materie.

²⁾ Nettobijdrage aan het Nederlands Instituut voor Vliegtuigontwikke-ling en het Nationaal Luchtvaart Laboratorium. In 1958 en 1959 kan een deel van de uitgaven voor de vliegtuigontwikkeling worden bestreden uit te ontvangen royalties e.d., welke voor deze jaren worden geschat op resp. 2 en 8 miljoen.

Deze uitgaven geven nog geen uitputtend beeld van de rijksuitgaven ten behoeve van de research, daar in vele andere bijdragen — b.v. die ten behoeve van het hoger onderwijs — deels nog research-uitgaven verscholen gaan.

Een overzicht van de uitgaven ten behoeve van de ontwikkelingsgebieden buiten Nederland geeft de onderstaande tabel.

*Uitgaven t.b.v. ontwikkelingsgebieden buiten Nederland
(Gehele Dienst)*

Jaar	Suriname en Nederlandse Antillen	Nederlands Nieuw-Guinea	Overige landen	Totaal
1955	8	93	5	106
1956	28	72	38	138
1957	25	71	31	127
1958	17	69	68	154
1959	19	74	70	163

Ter toelichting op deze tabel zij erop gewezen, dat in de uitgaven voor hulp aan de groep „Overige landen” mede zijn begrepen de stortingen op de deelneming in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, de deelneming in de Internationale Financieringsmaatschappij en de bijdragen aan het Fonds Overzeese Gebiedsdelen, voor zover deze ten goede komen aan de Franse overzeese gebiedsdelen in Afrika, enz. Voorts is voor 1958 mede in aanmerking genomen het bedrag van 10 miljoen voor fondsvorming.

Beziet men nu het verloop van de in deze tabellen vermelde uitgaven, die vóór 1955 aanmerkelijk minder bedroegen, dan blijkt, hoe deze in enkele jaren tijds een niet onbelangrijke post op de begroting zijn gaan vormen. Deze sterke ontwikkeling van de onderhavige uitgaven kan worden gezien als een verruiming van de overheidstaak in nationaal en internationaal verband. De uitgaven ten behoeve van de research zijn van groot belang voor de ontwikkelingsmogelijkheden van ons land, terwijl de in de laatste tabel weergegeven ontwikkeling een uitvloeisel is van de steeds verder gaande samenwerking in internationaal verband, mede ten behoeve van de minder-ontwikkelde gebieden.

Van een geheel ander karakter zijn de uitgaven, die verband houden met de ontwikkeling van de betrekkingen met Indonesië. Een overzicht van de budgettaire lasten, voortvloeiende uit deze ontwikkeling sinds de in 1949 gehouden Ronde Tafelconferentie, geeft onderstaand overzicht.

Budgettaire uitgaven m.b.t. Indonesië ¹⁾

Jaar	Pensioenen en garantie- uitkeringen	Verzorging en repatriëring	Overige	Totaal
1950	11	37	—	48
1951	26	52	—	78
1952	36	33	—	69
1953	31	31	—	62
1954	40	31	—	71
1955	51	39	—	90
1956	72	54	44	170
1957	79	54	65	198
1958	203	98	82	383
1959	150	75	87	312

¹⁾ Inclusief derving van niet-belastingmiddelen.

Het stijgende verloop van de post pensioenen en garantie-uitkeringen is een gevolg van:

a. de toeneming van het aantal gerechtigden op dergelijke uitkeringen door de afvloeiing van de in dienst van de Republiek Indonesië zijnde gegarandeerde ambtenaren;

b. de door Indonesië in 1956 getroffen maatregel om de desbetreffende pensioenen, enz. buiten Indonesië slechts tot de tegenwaarde van het rupiah-bedrag uit te betalen;

c. de algehele stopzetting door Indonesië eind 1957 van de uitbetaling van de onderhavige uitkeringen;

d. de sanering van de Indonesische pensioenen in 1958 met terugwerkende kracht tot 1956 (dit verklaart de piek in 1958).

De hoge top van de uitgaven voor de verzorging van Nederlanders in Indonesië, hun repatriëring naar Nederland, enz. in 1958 is een onmiddellijk gevolg van de anti-Nederlandse acties in Indonesië van eind 1957.

De bedragen in de post „Overige” betreffen sinds 1956 de uitgaven, voortvloeiende uit de door het Rijk aangegane garantieverplichtingen voor rente en aflossing van Indonesische schulden en de derving van rente op de eertijds door Nederland verstrekte 3 % Indonesische Lening 1962/1964, alsmede sinds eind 1957 de derving van rente en aflossing op het in 1950 aan de Republiek Indonesië verstrekte krediet van 280 miljoen.

Beziet men het verloop van de totale budgettaire lasten, voortvloeiende uit de ontwikkeling van de verhoudingen met Indonesië, dan blijken deze in 1958 en 1959 te liggen boven de 300 miljoen en voor die jaren rond 1 % van het nationale inkomen uit te maken.

Naast de bovengenoemde gevolgen van de Indonesische politiek op de uitgaven van de rijksbegroting is er via de weerslag van deze politiek op onze economie ook derving van belastingbaten.

§ 5. De ontwikkeling van de begroting 1958

In deze paragraaf wordt een terugblik geworpen op de begroting 1958 en aandacht geschonken aan de ontwikkeling, welke het begrotingsbeeld voor dit jaar tot nu toe heeft ondergaan.

Ingediende begroting

De ingediende begroting voor 1958 gaf een beeld te zien, waarbij de Gehele Dienst sloot met een tekort van 440 miljoen. Hierbij toonde de Gewone Dienst een overschot van 933 miljoen, het Landbouw-Egalisatiefonds een nadelig saldo van 326 miljoen en de Buitengewone Dienst een tekort van 1047 miljoen.

Naast het tekort van 440 miljoen op de Gehele Dienst moest nog worden rekening gehouden met een bedrag van 305 miljoen wegens nog te verwachten additionele uitgaven. Op het aldus tot 745 miljoen gestegen begrotingstekort kon in mindering worden gebracht het gunstige effect, groot 130 miljoen, van enkele maatregelen, in hoofdzaak leidende tot verhoging van de inkomsten in de fiscale sfeer. Het begrotingstekort voor de Gehele Dienst is op deze wijze uiteindelijk tot 615 miljoen teruggebracht. Het hiermede corresponderende budgettaire kasstekort bedroeg 405 miljoen; de op 300 miljoen geschatte overloop van woningwetvoorschotten van 1958 naar 1959 speelde hierbij een belangrijke rol.

Parlementaire behandeling

Tijdens de parlementaire behandeling werden in de ontwerp-begroting 1958 geen ingrijpende wijzigingen aangebracht. De belangrijkste had betrekking op een verhoging van de uitgaven van hoofdstuk III (Buitenlandse Zaken) met ruim 31 miljoen, in hoofdzaak voor het treffen van een voorlopige voorziening ter zake van de door Indonesië gestaakte betaling van de pensioenen en wachtgelden van de gewezen ambtenaren en militairen van Nederlandse nationaliteit.

Als resultaat van een en ander gaf de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1958 voor de Gehele Dienst, inclusief de additionele posten, een tekort te zien van 649 miljoen ¹⁾.

¹⁾ Hier en waar in het vervolg van deze nota wordt gesproken over de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958 wordt bedoeld de begroting inclusief de op blz. 3 van de miljoenennota 1958 vermelde additionele posten, tenzij anders is vermeld.

Samenvattend overzicht

Omschrijving	Ontwerpbegroting volgens miljoenen- nota 1958	Oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Per saldo wijzi- gingen tussen de kolommen 2 en 3
	1	2	3	4
Gewone Dienst				
Uitgaven	6 612	6 646	6 725 —	+ 79
Middelen	7 370	7 370	7 152	— 218
Saldo	+ 758	+ 724	+ 427	— 297
Landbouw-Egalisatiefonds				
Saldo	— 326	— 326	— 589 —	— 263
Buitengewone Dienst				
Uitgaven	1 322	1 322	1 238	— 84
Middelen	275	275	260	— 15
Saldo	— 1 047	— 1 047	— 978	+ 69
Gehele Dienst				
Uitgaven (incl. nadelig saldo L.E.F.)	8 260	8 294	8 552	+ 258
Middelen	7 645	7 645	7 412	— 233
Saldo	— 615	— 649	— 1 140	— 491

De verdere ontwikkeling van het begrotingsbeeld 1958, zoals deze heeft geleid tot de vermoedelijke uitkomsten, is weer-gegeven in het bovenstaande overzicht.

Zoals daaruit blijkt, zal het totaal van de begrotingsuitgaven voor 1958, volgens de inzichten van het ogenblik, 8552 miljoen bedragen (tegen 8294 miljoen in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958) en het totaal van de middelen 7412 miljoen (oorspronkelijk 7645 miljoen). Het tekort van de Gehele Dienst wordt derhalve becijferd op 1140 miljoen (oorspronkelijk 649 miljoen). Tot de stijging van het tekort draagt de verhoging van de uitgaven 258 miljoen bij, de verlaging van de middelen 233 miljoen.

Ontwikkeling van de uitgaven

Landbouw-Egalisatiefonds

De stijging van de uitgaven voor de Gehele Dienst met 258 miljoen komt vrijwel overeen met de daarin opgenomen toename van het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds, welke toename 263 miljoen belooft. Het in de oorspronkelijke begroting opgenomen tekort van het fonds ad 326 miljoen betrof voor 68 miljoen consumentensubsidies en voor 258 miljoen producentensubsidies. Het thans voor 1958 geraamde tekort ad 589 miljoen kan worden gesplitst in 91 miljoen aan consumentensubsidies en 498 miljoen aan producentensubsidies. De ongunstige ontwikkeling van de zuivelmarkt, de herziening van de garantieprijs en het terugkomen op het besluit een deel van de garantietoelagen op melk vertraagd uit te betalen, moeten als de belangrijkste oorzaken van de stijging van het nadelige saldo van het fonds worden aangemerkt. In hoofdstuk II van deze nota wordt de invloed van deze en andere factoren op de financiële uitkomsten van het fonds nader toegelicht.

Toepassing artikel 24 van de Comptabiliteitswet

In een aantal gevallen zijn reeds bij de opstelling van de begroting 1958 uitgaven voorzien, waarvoor het opnemen van kredieten werd geacht of waarvoor met

lagere kredieten werd volstaan, omdat geheel of gedeeltelijk uit onbesteed gebleven bedragen van 1957 kon worden geput. De bedoelde bedragen worden met gebruikmaking van de ter zake bij de desbetreffende begrotingsposten 1957 opgenomen aanwijzing voor toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet naar de begroting 1958 overgebracht. De additionele bestedingen uit dezen hoofde zullen in 1958 in totaal 115 miljoen bedragen. Hieronder zijn met name begrepen de verhogingen voor tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië (15 miljoen), de uitkering van het z.g. Japanse smartegeld (5 miljoen), de uitkeringen ter zake van herstel van oorlogs- en watersnoodschade (16 miljoen), de bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen (5 miljoen), de uitkeringen ingevolge de Premie- en Bijdrage-regeling Woningbouw 1953 (15 miljoen), de deelneming in het kapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling (5 miljoen), de deelneming in het aandelenkapitaal van luchtvaartterreinen (5 miljoen), de bijdrage aan het Reactor Centrum Nederland in de financiering van de bouw en inrichting van een kernreactor in Nederland en de uitbreiding van de opleidingscapaciteit in het Joint Establishment for Nuclear Energy Research te Kjeller (te zamen 9 miljoen).

Aan de hand van de aan ommezijde opgenomen tabel zal een nadere uiteenzetting worden gegeven van het gewijzigde beeld van de uitgaven 1958 en van de verschillende daaraan ten grondslag liggende mutaties in de oorspronkelijk vastgestelde cijfers.

Uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen

De verhogingen, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen belopen voor de Gehele Dienst 157 miljoen.

Op de Gewone Dienst zal in deze categorie voor de rijk bijdrage aan de gemeenten in de kosten van de politie 10 miljoen meer nodig zijn in verband met de wijzigingen, welke als gevolg van huurcompensatie, verhoging kindertoelage, salarismaatregelen per 1 april 1958 en prijsstijgingen — in de vergoedingsnormen moeten worden aangebracht.

	Gewone Dienst	Land- bouw- Egalisa- tiefonds	Buiten- gewone Dienst	Gehele Dienst
Verhogingen				
Uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen . .	84	—	73	157
Dienst van de Nationale Schuld	—	—	35	35
Uitgaven, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië	51	—	1	52
Uitgaven ter bestrijding van de werkloosheid	104	—	19	123
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds. . . .	—	263	—	263
Overige uitgaven.	88	—	76	164
Totaal verhogingen	327	263	204	794
Verlagingsen				
Uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen . .	61	—	1	62
Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds.	159	—	—	159
Woningwetvoorschotten	—	—	280	280
Dienst van de Nationale Schuld	1	—	—	1
Uitgaven, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië.	5	—	—	5
Overige uitgaven.	22	—	7	29
Totaal verlagingen.	248	—	288	536
Saldo verhoging (+) of verlaging (—)	+ 79	+263	— 84	+ 258

De raming van de toeslagen en kindertoelagen aan gepensioneerden van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds is op grond van een nadere door de Pensioenraad opgestelde berekening 13 miljoen hoger gesteld. De raming van de rijksbijdrage in het tekort op de ziekenfondsverzekering van bejaarden dient met 6 miljoen te worden verhoogd.

Voor herstel van oorlogs- en watersnoodschade zal 16 miljoen meer nodig zijn dan geraamd, welk bedrag met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van de begroting 1957 wordt overgebracht.

Ook de regelingen met betrekking tot de woningbouw leiden tot hogere uitgaven. Voor de bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen, voor de uitkeringen ineens ter dekking van de onrendabele bouwkosten van particuliere nieuwbouwwoningen, alsmede voor de uitkeringen ingevolge de Premie- en Bijdrageregeling Woningbouw 1953 is te zamen 21 miljoen meer nodig, welk bedrag eveneens uit overloop ex artikel 24 van de Comptabiliteitswet wordt verkregen.

Op de Buitengewone Dienst moet van de verhogingen, samengebracht in de categorie uitgaven, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen, allereerst worden genoemd de Nederlandse leeneming ad 27 miljoen in het kapitaal van de Europese investeringsbank. In dit verband wordt eraan herinnerd, dat in vorigen jaren in het in de miljoenennota geschetste samenvattende begrotingsbeeld voor 1958 onder de additionele uitgaven voor de E.E.G.- en Euratomverdragen een (globaal) bedrag is opgenomen van 50 miljoen, welk bedrag tot de gewone Dienst is gerekend. Inmiddels kunnen de verplichtingen ter zake nader op netto 47 miljoen worden gesteld. Ingezien in dit laatste bedrag mede gerekend is met de uitkering, groot 13 miljoen, welke Nederland uit het ontwikkelingsfonds van de E.E.G. voor de overzeese gebieden zal ontvangen, ierna vermeld onder de verhogingen van de niet-belastingdelen), moeten de bruto-uitgaven op 60 miljoen worden teld. Hiervan wordt thans 27 miljoen tot de Buitengewone Dienst gerekend, waardoor op de Gewone Dienst 33 miljoen

resteert, welk bedrag aldaar tot uitdrukking komt in een verlaging met 17 miljoen (t.w. de oorspronkelijke 50 miljoen verminderd met 33 miljoen).

Voorts moet op de Buitengewone Dienst nog worden gerekend met de overneming van een vordering op Zuid-Slavië (8 miljoen) en met de kapitaalverstrekking aan het Industrieel Garantiefonds (30 miljoen).

Tegenover deze en minder belangrijke verhogingen, voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen, welke zoals gezegd te zamen 157 miljoen belopen, staan verlagingen tot in totaal 62 miljoen.

Van de verlagingen zijn van belang de reeds genoemde, om boekingstechnische redenen aangebrachte vermindering met 17 miljoen, ter zake van E.E.G. en Euratom, de verlagingen in de afdeling Lager Onderwijs tot een totaal van 12 miljoen, de verlaging met 21 miljoen van de in de begroting te hoog geraamde bedragen voor ten laste van het Rijk komende premies voor bepaalde groepen van verzekerden op grond van de Algemene Ouderdomswet en de verlaging met 6 miljoen van de kosten, voortvloeiende uit de Werkloosheidswet.

Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds

Het laat zich aanzien, dat de voorgenomen sanering in 1958 nog niet tot stand zal komen. De ter zake onder de Gewone Dienst opgenomen 159 miljoen in de additionele uitgaven van het samenvattende begrotingsbeeld 1958 volgens de miljoenennota 1958 zijn derhalve voorshands van het begrotingsjaar 1958 afgevoerd.

Woningwetvoorschotten

Op de Buitengewone Dienst zal de in de miljoenennota 1958 bij de berekening van het budgettaire kastekort reeds voorziene overloop van woningwetvoorschotten van 1958 naar 1959 ad 300 miljoen in feite tot een verlaging van de desbetreffende begrotingspost leiden. Aangezien echter in het kader van de maatregelen tot verruiming van de werkgelegenheid is besloten voor 3000 woningwetwoningen extrasubsidie te verlenen, welke subsidie voor een deel, i.c. 20 miljoen, ten laste van de begroting 1958 zal komen, zal de verlaging beperkt blijven tot 280 miljoen.

Dienst van de Nationale Schuld

Wat de raming van de vermoedelijke uitkomsten voor de Dienst van de Nationale Schuld betreft, zij vermeld, dat de huidige rentestand aanleiding geeft te verwachten, dat houders van investerings- en belastingcertificaten gebruik zullen maken van de mogelijkheid deze stukken voor betaling van belastingen te bezigen. In verband hiermede is de aflossing van gevestigde binnenlandse schuld 6 miljoen hoger geraamd. Voorts zal in de vorm van verplichte guldensbetalingen aan de Amerikaanse Regering 29 miljoen versterkt worden afgelost op de op Nederland rustende schuld uit hoofde van de Lend-Lease-overeenkomst.

Uitgaven, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië

Bij deze categorie uitgaven is in de Gewone Dienst gerekend op een verhoging met 15 miljoen voor de tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië, welk bedrag met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van de begroting 1957 wordt overgebracht.

De noodzakelijke evacuatie van Nederlanders uit Indonesië vergt ten laste van de begroting van het Departement van Maatschappelijk Werk op een aantal posten verhogingen tot een totaal van 34 miljoen (waarvan 1 miljoen op de Buitengewone Dienst). Op het begrotingshoofdstuk voor het Departement van Buitenlandse Zaken zal voor dit doel nog 2 miljoen extra nodig zijn.

Uitgaven ter bestrijding van de werkloosheid

De hogere uitgaven in deze categorie weerspiegelen de maatregelen, welke de Regering ter zake heeft getroffen en welke op de Gewone Dienst hebben geleid tot verhogingen ten bedrage van rond 68 miljoen voor aanvullende werken en 35 miljoen voor complementaire sociale en arbeidsvoorzieningen.

De hogere raming voor de kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie ad 17 miljoen op de Buitengewone Dienst is een gevolg van het plaatsen van aanvankelijk uitgestelde overheidsorders en is om die reden ditmaal in de onderhavige categorie opgenomen.

Landbouw-Egalisatiefonds

De toeneming van het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds met 263 miljoen, welke hiervóór reeds summier is toegelicht, is in de vorenstaande tabel afzonderlijk opgenomen. In hoofdstuk II van deze nota worden de ontwikkeling van het nadelige saldo van het fonds in 1958 en de ter zake voor 1959 bestaande verwachtingen nader in beschouwing genomen.

Overige uitgaven

De verhogingen in deze rubriek hebben voor een belangrijk deel betrekking op de reeds hiervóór besproken hogere uitgaven, waarvoor de benodigde gelden uit overloop ex artikel 24 van de Comptabiliteitswet beschikbaar komen.

Van de verhogingen op de Gewone Dienst moet voorts worden genoemd een bedrag van 21 miljoen op hoofdstuk XII (Sociale Zaken en Volksgezondheid), hoofdzakelijk wegens afwikkeling van verplichtingen uit hoofde van reeds in voorgaande jaren uitgevoerde aanvullende werken. De overige verhogingen op de Gewone Dienst zijn groot in aantal, maar elk voor zich van geringe betekenis voor het totale begrotingsbeeld.

Op de Buitengewone Dienst moet de kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen worden verhoogd met 26 miljoen, nodig voor de aankoop van de Nemos-concessie. De versnelde aanmaak van zilveren guldens leidt tot een 7 miljoen hogere raming van de nominale waarde van ontmunte muntstukken. Ten slotte dient nog te worden vermeld de verhoging met 12 miljoen van de uitgaven voor de door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst uit te voeren nieuwbouwwerken, welke verhoging ten dele een werkverruimende strekking heeft.

Van de verlagingen, welke in de rubriek „Overige uitgaven” zijn samengebracht, heeft de belangrijkste ad 8 miljoen betrekking op de hulp aan minder-ontwikkelde gebieden buiten het Koninkrijk. In deze verlaging komt de ter zake in de miljoenennota 1958 (blz. 3) bij de berekening van het budgettaire kastekort in aanmerking genomen reservering van 10 miljoen tot uitdrukking. Voorts zal voor de werken ter beveiliging tegen stormvloed met 7 miljoen minder kunnen worden volstaan, welke verlaging voor de helft de Gewone Dienst en voor de helft de Buitengewone Dienst betreft.

Voor een nadere analyse van de mutaties in het uitgavenbeeld 1958 zij verwezen naar de toelichtingen, welke in hoofdstuk II van deze nota worden gegeven.

Ontwikkeling van de ontvangsten

De lagere raming van de ontvangsten komt geheel voor rekening van de belastingmiddelen, welke onder invloed van de opgetreden vertraging in de economische ontwikkeling naar verwachting 262 miljoen zullen achterblijven bij de raming volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting; de niet-belastingmiddelen geven per saldo een verhoging te zien van 29 miljoen.

Belastingmiddelen 1958

De vermoedelijke uitkomsten der belastingmiddelen voor 1958 belopen, na aftrek van de aandelen van het Gemeentefonds, het Provinciefonds en het Landbouw-Egalisatiefonds, 6673 miljoen. Dit betekent een verlaging met 262 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijke raming (inclusief de op blz. 3 van de miljoenennota 1958 vermelde additionele belastingmiddelen) ad 6935 miljoen.

Deze correctie in benedenwaartse richting is een gevolg van het feit, dat de werkelijke economische ontwikkeling niet in overeenstemming is geweest met de bij het opstellen van de oorspronkelijke raming veronderstelde gematigde verdere expansie van de Nederlandse volkshuishouding. De tegenvallende ontvangsten uit hoofde van de meeste niet-kohierbelastingen in het tweede halfjaar 1957 en de eerste helft van 1958 vormen daarvan een duidelijke illustratie.

Het aandeel van het Gemeentefonds is evenals bij de oorspronkelijke raming gesteld op 14,94 %. Het aandeel van het Provinciefonds, dat in de oorspronkelijke raming 0,75 % beliep, is verhoogd tot 0,76 % in verband met het in werking treden van de Gezondheidswet. Voorts is overeenkomstig de bestaande wettelijke regeling ermede rekening gehouden dat, alvorens deze percentages worden toegepast:

a. de totale belastingopbrengst (exclusief de ontvangsten wegens motorrijtuigenbelasting en het aandeel van het Landbouw-Egalisatiefonds in de opbrengst van de accijns op gedistilleerd) dient te worden verminderd met 83 miljoen en bovendien

b. de opbrengsten van de omzetbelasting, de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting moeten worden verlaagd met respectievelijk 60,5 20 en 23 miljoen.

Een gedetailleerd overzicht van de oorspronkelijke ramingen en de vermoedelijke uitkomsten is vervat in bijlage 7 van deze nota. Voor de kohierbelastingen is daarbij telkenmale aangegeven, wat het object van raming is geweest.

Niet-belastingmiddelen 1958

Naar het zich thans laat aanzien, zal de opbrengst van de niet-belastingmiddelen de aanvankelijke raming voor het jaar 1958 met 29 miljoen overtreffen. Dit bedrag is de resultante van verhogingen en verlagingen tot totalen van respectievelijk 92 en 63 miljoen.

	Gewone Dienst	Buiten- gewone Dienst	Gehele Dienst
Verhogingen	68	24	92
Verlagingen	24	39	63
Saldo verhoging (+) of verla- ging (—)	+ 44	— 15	+ 29

Op de Gewone Dienst betreffen de belangrijkste verhogingen de renteontvangst wegens bij monetaire verdragen met andere landen vastgestelde manipulatiekredieten (10 miljoen), het beschikbaar komen van gelden uit de tegenwaarderekening (17 miljoen), de liquidatieopbrengst van bepaalde aan de Staat vervallen effecten (15 miljoen) en de reeds eerdergenoemde uitkering uit het ontwikkelingsfonds van de E.E.G. voor de overzeese gebieden (13 miljoen).

Op de Buitengewone Dienst mag worden gerekend met een additionele ontvangst ad 12 miljoen wegens gedeeltelijke aflossing van de door de Staat van de Nederlandsche Bank overgenomen vordering op Argentinië. Voorts kan als gevolg van een snellere aanmaak van guldens de uitkering wegens door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde munt 7 miljoen hoger worden gesteld.

De verlagingen op de Gewone Dienst hebben voor 6 miljoen betrekking op de rente van een aan Indonesië verstrekte lening; 8 miljoen betreft de geraamde uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens voordelig saldo over het jaar 1958, welke uitkering naar het zich thans laat aanzien niet zal worden gerealiseerd. Ten slotte wordt als gevolg van een meer geleidelijke afwikkeling de opbrengst wegens liquidatie van vermogensbestanddelen, welke ingevolge de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied aan de Staat zijn toegevallen, 6 miljoen lager geraamd.

Op de Buitengewone Dienst is rekening gehouden met het uitblijven van een aflossing ad 28 miljoen van een aan Indonesië verstrekte lening. De uitkering door het Staatsgasbedrijf is 7 miljoen lager gesteld.

Nadere gegevens met betrekking tot de ontwikkeling van de niet-belastingmiddelen zijn opgenomen in de toelichting op de middelen in hoofdstuk III van deze nota.

§ 6. Begrotingsvergelijking 1958—1959

In de thans volgende tabel zijn de begrotingscijfers voor 1959 geplaatst tegenover de vermoedelijke uitkomsten van de begroting 1958. Aldus wordt een juist vergelijkingsbeeld verkregen dan bij een tegenover elkaar stellen van de ontwerp-begrotingen voor beide jaren, omdat bij de opstelling van de cijfers voor het nieuwe begrotingsjaar rekening is gehouden met de ontwikkelingen, welke ook reeds van invloed zijn op de vermoedelijke uitkomsten van het lopende jaar. Voor de onderhavige begrotingsjaren geldt dit o.m. voor de maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid, voor de verzaking door Indonesië van zijn financiële verplichtingen en voor de invloed, welke de in 1958 opgetreden vertraging in de economische ontwikkeling uitoefent op de belastingopbrengsten.

	1958 Vermoede- lijke uit- komsten	1959 Ontwerp- begroting
Gewone Dienst		
Uitgaven ¹⁾	7 314	7 136
Middelen	7 152	7 186
Saldo	— 162	+ 50
Buitengewone Dienst		
Uitgaven	1 238	1 612
Middelen	260	244
Saldo	— 978	— 1 368
Gehele Dienst		
Uitgaven	8 552	8 748
Middelen	7 412	7 430
Saldo	— 1 140	— 1 318
Voorts zijn voor 1959 nog te verwachten de volgende additionele lastenverzwaringen op de Gewone Dienst:		
Defensie-uitgaven uit hoofde van in vorige jaren niet opgenomen gelden		31
Civiele uitgaven uit hoofde van in vorige jaren niet opgenomen gelden		50
Lasten, welke zullen voortvloeien uit wettelijke regelingen, die op het tijdstip van indienen der begroting nog niet tot stand zijn gekomen		
Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds		198 ²⁾
Nadelig saldo		279
Saldo		1 597
Zoals hiervóór is uiteengezet, zal de volgende maatregel ter vermindering van dit nadelig saldo worden voorgesteld:		
Verlenging van de tijdelijke belastingverhogingen		110
Begrotingstekort, voor 1959 rekening houdende met de voor te stellen maatregel	1 140	1 487

¹⁾ Voor 1958 en 1959 met inbegrip van respectievelijk 589 en 567 miljoen wegens nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

²⁾ Voor een toelichting op dit bedrag wordt verwezen naar noot 2 op blz. 5 rechterkolom van deze nota.

Uit deze vergelijkende tabel blijkt dat, indien rekening wordt gehouden met de verwachte werkelijke uitgaven, met de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds en met de gevolgen van de voor te stellen fiscale maatregel, het nadelig saldo van de ontwerp-begroting 1959 rond 350 miljoen hoger ligt dan dat van de begroting 1958 op basis van de vermoedelijke uitkomsten. Hierbij dient echter in aanmerking te worden genomen, dat in de begroting 1959 410 miljoen meer voor woningwetvoorschotten is uitgetrokken dan ter zake in de vermoedelijke uitkomsten voor 1958 is opgenomen, terwijl voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds voor 1959 met een bedrag van 198 miljoen rekening is gehouden in tegenstelling met de vermoedelijke uitkomsten 1958, waarin voor dit doel geen bedrag meer is verwerkt. Worden deze bedragen buiten beschouwing gelaten, dan blijkt het nadelig saldo van de begroting 1959 niet rond 350 miljoen hoger, doch rond 250 miljoen lager te liggen dan dat van de begroting 1958 op basis van de vermoedelijke uitkomsten.

Bij een verdere analyse blijkt het volgende. Het geraamde saldo van de Gewone Dienst voor 1959 is 212 miljoen gunstiger dan dat voor 1958. Hierbij dient evenwel te worden overwogen, dat het bedrag ad 279 miljoen van de additionele lastenverzwaringen, alsmede de gevolgen van de voor te stellen maatregel ter vermindering van het nadelige saldo (verhoging van de middelen met 110 miljoen) van invloed zullen zijn op het saldo van de Gewone Dienst. Rekening houdende met deze factoren, geeft de Gewone Dienst voor 1959 een tekort aan van 119 miljoen, hetgeen een verbetering is van 43 miljoen ten opzichte van 1958.

De totale geraamde uitgaven op de Gewone Dienst voor 1959 (inclusief de additionele uitgaven ad 264 miljoen ¹⁾) zijn 86 miljoen hoger dan die voor 1958. Tot deze verhoging dragen in belangrijke mate bij de meergenoemde uitgaven voor de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds (183 miljoen), de hogere uitgaven voor onderwijs en cultuur (69 miljoen), de hogere uitgaven wegens rente en kosten van vlottende schuld binnenland (47 miljoen), de hogere uitgaven in verband met uitkeringen ineens ter dekking van de onrendabele bouwkosten van particuliere nieuwbouwwoningen (37 miljoen) en de extrapost op hoofdstuk XIV (Onvoorzien) ad 30 miljoen.

Tegenover de juist genoemde en verdere kleinere verhogingen staat een aantal verlagingen. Enkele belangrijke zijn de lagere raming van het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds (22 miljoen), de lagere uitgaven voor defensie (64 miljoen), voor de garantiewetten ten bate van het voormalige overheidspersoneel in Indonesië (45 miljoen), voor herstel van oorlogsschade en watersnoodschade (50 miljoen), wegens tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië (15 miljoen), wegens bijdragen ten behoeve van aanvullende werken (25 miljoen) en de lagere uitgaven voor Nederlanders in Indonesië (23 miljoen).

Voorts kan in dit verband nog worden gewezen op de hogere uitgaven voor de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, voor de Kinderbescherming, voor de Stichting Administratie Indonesische pensioenen (w.o. een aanvullende bijdrage over 1957 en 1958), voor de bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen, voor de subsidie in verband met complementaire arbeidsvoorzieningen en de hogere uitgaven voor periodieke en overige uitkeringen aan of ten behoeve van uit Indonesië gerepatrieerden.

Indien rekening wordt gehouden met de voor te stellen verhoging van inkomsten in de fiscale sfeer en de vermindering van de ten bate van het Rijk komende belastinginkomsten

¹⁾ Civiele uitgaven	50 miljoen
Militaire uitgaven	31 „
Uitgaven sanering Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en Spoorwegpensioenfonds	183 „

Totaal 264 miljoen

in verband met de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, zullen de middelen van de Gewone Dienst van de ontwerpbegroting 1959 de overeenkomstige ontvangsten volgens de vermoedelijke uitkomsten 1958 met 129 miljoen overtreffen.

De belastingontvangsten worden (nog steeds inclusief de zo juist genoemde factoren) 191 miljoen hoger geraamd; daartegenover moet voor de niet-belastingmiddelen met een 62 miljoen lagere opbrengst worden gerekend. Tot dit laatste draagt in het bijzonder bij de omstandigheid, dat de opbrengst uit liquidatie van vijandelijk vermogen in de ontwerpbegroting 1959 „memorie” is geraamd tegen 35 miljoen in 1958. Voorts mag voor 1959 niet meer worden gerekend met enige ontvangst wegens vrijgegeven tegenwaardegeld, uit welken hoofde in de vermoedelijke uitkomsten 1958 een bedrag van rond 17 miljoen is opgenomen. Ten slotte zal de liquidatie-opbrengst van effecten, welke op grond van artikel 62 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer aan de Staat zijn vervallen, in 1959 waarschijnlijk 10 miljoen minder zijn dan in 1958.

De raming van de uitgaven op de Buitengewone Dienst vertoont ten opzichte van 1958 een stijging van 374 miljoen. Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de hogere uitgaven wegens voorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet (410 miljoen) en de hogere uitgaven voor amortisatie en aflossing van gevestigde schuld binnenland (46 miljoen). Als belangrijke verlagingen kunnen worden genoemd 30 miljoen wegens de eenmalige ten laste van 1958 komende kapitaalverstrekking aan het Industrieel Garantiefonds en 36 mil-

joen op de post kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen in Limburg (in hoofdzaak doordat in de vermoedelijke uitkomsten 1958 met de aankoop van de Nemos-concessie is gerekend).

Aan de middelezijde van de Buitengewone Dienst is in de ontwerpbegroting 1959 een geringe teruggang voorzien ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten voor 1958 (244 miljoen in plaats van 260 miljoen). Deze lagere raming vindt haar verklaring voornamelijk in een drietal mutaties: de door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie te verrichten aflossingen op verstrekt kapitaal en de terugstorting door het Staatsgasbedrijf op deelnemingen en leningen van de Staat zijn voor 1959 resp. 13 en 8 miljoen lager geraamd dan in de vermoedelijke uitkomsten 1958; daartegenover is voor door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde munt gerekend met een verhoging ad 9 miljoen.

Voor een meer gedetailleerd overzicht van de verschillen tussen de ontwerpbegroting 1959 en de vermoedelijke uitkomsten 1958 moge worden verwezen naar de hoofdstukken II en III van deze nota.

Staatsbalans

De in vorige jaren in de miljoenennota opgenomen beschouwingen en gegevens over de staatsbalans zijn thans, ter verkrijging van een beter inzicht, gecombineerd met de gegevens van bijlage 10. In de nota zelf is hiervoor geen hoofdstuk meer opgenomen.

II. De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg

1. Samenvattend overzicht

De begrotingsindeling in hoofdstukken, hoofdzakelijk overeenkomende met de departementen van algemeen bestuur en de verdere onderverdeling daarvan in afdelingen, geeft geen zuivere verdeling weer van de kosten van de onderscheidene onderwerpen van staatszorg. Voor vele onderwerpen van staatszorg geldt, dat bij de behartiging daarvan verschillende en bovendien niet steeds dezelfde departementen betrokken zijn. Eensdeels is de taakverdeling van de departementen historisch gegroeid, anderdeels wordt zij door bijzondere omstandigheden bepaald. Voortdurend is zij aan wijzigingen onderhevig; taken en diensten worden van het ene departement naar het andere overgeheveld en werkzaamheden worden opnieuw gegroepeerd. Dit brengt tevens mede, dat een vergelijking van de uitgaven per begrotingshoofdstuk over verschillende jaren geen zuiver beeld geeft van het verloop van de door het Rijk aan de onderscheidene onderwerpen van staatszorg bestede bedragen. Daarom is het gebruikelijk geworden in de miljoenennota een overzicht op te nemen, waarin de uitgaven van de lopende begroting en die van de ontwerp-begroting voor het nieuwe dienstjaar volgens een van de indeling naar departementen onafhankelijke groepering naar onderwerpen van staatszorg zijn samengevat.

Voor een overzicht van het verloop der onderscheidene groepen van uitgaven over een langere reeks van jaren moge

hier worden verwezen naar bijlage 4 van deze nota. Voor zover echter de ontwikkeling over een langere periode een duidelijke tendens te zien geeft, wordt hiervan tevens in dit hoofdstuk bij de bespreking van de desbetreffende uitgaven-categorie in een grafiek een beeld gegeven.

De op deze wijze verkregen functionele indeling van uitgaven is niet alleen uit nationaal oogpunt interessant, doch vindt ook bij internationale vergelijkingen steeds meer toepassing. In Benelux-verband wordt aan deze methode van vergelijking sedert enkele jaren eveneens uitvoerige aandacht gewijd.

2. Nadere beschouwing van de uitgaven

In deze paragraaf wordt aan de onderscheidene onderwerpen van staatszorg nadere aandacht gewijd. Aan elke beschouwing gaat vooraf een overzicht van de uitgaven voor het desbetreffende onderwerp van staatszorg. De belangrijkste verschillen tussen de voor 1958 en 1959 vermelde bedragen worden daarbij tevens in het kort toegelicht. Hierbij zij er de aandacht op gevestigd, dat de cijfers van de in deze paragraaf opgenomen functionele overzichten voor 1959 betrekking hebben op de in de ontwerp-begroting geraamde bedragen en de te verwachten additionele uitgaven, zoals vermeld op blz. 5 van deze nota.

Overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg

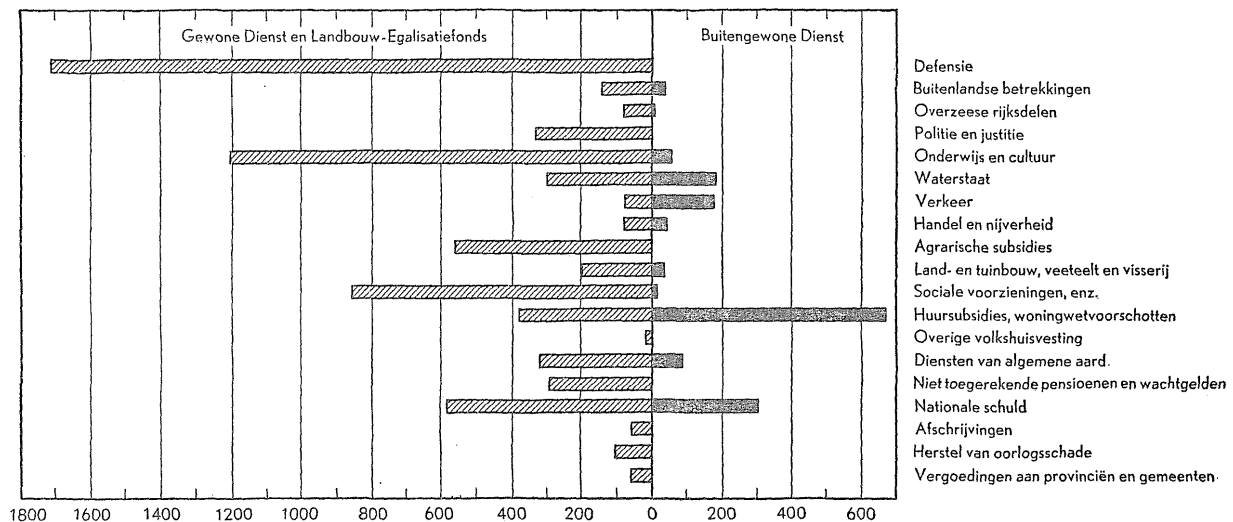
	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1958 ¹⁾	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959 ¹⁾	Oorspronkelijk vastgesteld 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959
Militaire uitgaven	1 744,9	1 744,9	1 678,9	0,1	0,1	0,1
Civiele verdediging	33,8	35,0	37,0	—	—	—
Buitenlandse betrekkingen . . .	147,9	128,7	141,7	2,0	35,9	39,0
Overzeese rijksdelen	82,9	84,6	80,5	8,1	7,1	8,0
Politie en justitie	311,9	330,5	332,9	—	—	—
Onderwijs en cultuur	1 158,3	1 152,2	1 208,9	36,0	46,4	58,7
Waterstaat	293,8	295,8	300,2	189,4	184,5	183,8
Verkeer	79,3	83,6	78,3	146,4	172,5	175,5
Handel en nijverheid	67,2	75,2	79,2	44,7	109,1	43,0
Agrarische subsidies:						
a. consumenten	68,0	91,0	110,0	—	—	—
b. producenten	258,2	498,4	457,1	—	—	—
Landbouw, visserij en voedsel-voorziening	207,9	208,1	197,9	34,8	34,9	34,0
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	794,3	966,0	859,4	7,9	10,8	14,1
Huursubsidies	306,8	328,1	380,5	—	—	—
Woningwetvoorschotten	—	—	—	540,0	260,0	670,0
Overige uitgaven volkshuisvesting	20,3	20,3	19,5	0,1	0,1	—
Diensten van algemene aard . .	321,7	326,7	325,9	63,8	93,2	85,4
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden . .	270,9	125,7	295,0	—	—	—
Nationale schuld	546,5	545,4	582,2	248,5	283,5	300,3
Afschrijvingen	54,0	54,0	63,0	—	—	—
Herstel van oorlogsschade . . .	139,5	146,3	105,9	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	10,0	—	—	—	—
Vergoedingen aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting .	63,5	63,5	66,0	—	—	—
Totaal	6 971,6	7 314,0	7 400,0	1 321,8	1 238,1	1 611,9

¹⁾ Inclusief de niet in de begroting opgenomen te verwachten additionele uitgaven en voor 1958 de voorgestelde verlaging van uitgaven, zoals vermeld op blz. 3 van de miljoenennota 1958 en blz. 5 van deze nota.

In de vermoedelijke uitkomsten 1958 zijn verwerkt de gevolgen van de salarisverhoging per 1 april 1958 voor enige groepen van middelbare en lagere ambtenaren. Deze factor heeft op het verloop van de uitgaven voor de diverse onderwerpen van staatszorg in het algemeen een naar verhouding zelfde invloed gehad. Van deze invloed zal in de hieronder volgende nadere beschouwing van de uitgaven dan ook slechts in een enkel geval melding worden gemaakt.

De militaire uitgaven in 1957 bedragen op kasbasis 1842 miljoen en die voor de civiele verdediging 26 miljoen. De oorspronkelijk voor dat jaar vastgestelde defensiebegroting beliep 1509 miljoen (inclusief 45 miljoen voor salarisverhogingen en 25 miljoen voor civiele verdediging). Ten gevolge van nog in behandeling zijnde suppletoire begrotingen zal dit bedrag nog met circa 53 miljoen worden verhoogd. In 1957 werd dus 306 miljoen betaald uit de in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden.

Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg volgens ontwerp-begroting 1959 (in miljoenen guldens)

Militaire uitgaven en civiele verdediging

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ont-werpbegroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ont-werpbegroting 1959
Algemene uitgaven	154,2	156,9	165,2	0,1	0,1	0,1
Landmacht	748,8	720,0	691,3	—	—	—
Luchtmacht	336,9	444,0	390,7	—	—	—
Marine	309,1	330,0	304,6	—	—	—
Militaire pensioenen en wachtgeld.	98,5	94,0	96,4	—	—	—
Artillerie-Inrichtingen	—	—	memorie	—	—	memorie
Verwachte betalingen uit in vroegere jaren toegestane gelden.	97,4	—	30,7	—	—	—
Totaal der militaire uitgaven	1 744,9	1 744,9	1 678,9	0,1	0,1	0,1
Uitgaven voor de civiele verdediging	35,2	35,0	1) 37,0	—	—	—
Verwachte achterstand in de betalingen voor de civiele verdediging	—1,4	—	—	—	—	—
Totaal der defensie-uitgaven	1 778,7	1 779,9	1 715,9	0,1	0,1	0,1

1) Specificatie:

Hoofdstuk V (Binnenlandse Zaken, enz.)	f 20 815 070
Hoofdstuk VII B (Financiën)	150 000
Hoofdstuk VIII A (Oorlog)	5 330 700
Hoofdstuk VIII B (Marine)	309 000
Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)	4 047 500
Hoofdstuk X (Economische Zaken)	2 500 000
Hoofdstuk XI (Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening)	1 243 000
Hoofdstuk XII (Sociale Zaken en Volksgezondheid)	2 492 000
Hoofdstuk XIV (Onvoorzien Uitgaven)	100 000

Totaal f 36 987 270

Het totaal van de militaire uitgaven in 1958 zal 1745 miljoen bedragen, waarvan ruim 97 miljoen uit in vorige begrotingsjaren toegestane gelden.

Boven het defensieplafond voor militaire uitgaven ad 1525 miljoen wordt voor 1959 voorlopig geraamd voor hogere uitgaven als gevolg van algemene loonsverhogingen na 31 december 1956 een bedrag van 63,4 miljoen; voor door het Ministerie van Oorlog te betalen belasting op de brandstof voor straalvliegtuigen een voorlopig geraamd bedrag van 48,5 miljoen. Voorts komen voor 1959 wederom 6 miljoen boven het plafond, voortvloeiende uit een bijdrage van de Nederlandse Antillen in de defensiekosten voor dat gebiedsdeel, alsmede 0,4 miljoen voor de bijdrage van Nederlands Nieuw-Guinea voor door de Koninklijke Marine aldaar te verrichten hydrografische opnamewerkzaamheden en ten slotte nog een bedrag van 5 miljoen in verband met de stijging van de uitgaven voor het loodswezen. De militaire kasuitgaven worden voor 1959 beperkt tot maximaal 1679 miljoen, zodat naar verwachting bijna 31 miljoen zal worden betaald uit in vorige begrotingen beschikbaar gestelde gelden.

De noodzaak tot beperking van de uitgaven heeft ertoe geleid, dat voor 1959 voor de civiele verdediging slechts 2 miljoen meer is uitgetrokken dan voor 1958, namelijk 37 miljoen.

In de aangeboden defensiebegrotingen is rekening gehouden met de noodzaak de bewapening en uitrusting van de strijdkrachten van voldoende sterkte te doen zijn om hun taak als schild doeltreffend te kunnen vervullen. Hiertoe zal onder meer moderne raketbewapening haar intrede doen bij de drie krijgsmachtleden, terwijl modernisering van de elektronische uitrusting voortgang zal vinden. Als gevolg van de grote kosten van de modernisering en verbetering van de uitrusting en bewapening zal de uitvoering van deze plannen slechts realiseerbaar zijn, indien de hulp door het buitenland ook in de volgend

jaren op dezelfde wijze wordt voortgezet. Nochtans zal de noodzaak tot beperking van de uitgaven ertoe leiden, dat een deel van de voorgenomen plannen naar volgende jaren verschoven moet worden.

Buitenlandse betrekkingen

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ont-werpbegroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ont-werpbegroting 1959
Algemene uitgaven . .	10,5	13,2	12,7	—	—	—
Vertegenwoordiging in het buitenland . .	56,5	56,5	52,8	2,0	3,7	1,8
Deelnemingen aan internationale organisaties en conferenties	30,9	26,2	29,3	—	5,0	10,0
E.E.G.- en Euratomverdragen	50,0	32,8	46,9	—	27,2	27,2
	147,9	128,7	141,7	2,0	35,9	39,0

Het aantal diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland zal voor 1959 met acht worden vermeerderd (o.a. met de gecombineerde Nederlandse vertegenwoordiging bij de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, voor welke vertegenwoordiging voor het dienstjaar 1958 suppletoir gelden zullen worden aangevraagd). Daartegenover staat, dat de vertegenwoordiging in Indonesië sterk is ingekrompen. De maatschappelijke zorg aldaar zal per 1 januari 1959 niet meer door middel van een eigen apparaat van het Ministerie van Maatschappelijk Werk worden verricht, maar door de vertegenwoordiging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Voorts zullen enkele posten van de financiële vertegenwoordiging en een post van de scheepvaartvertegenwoordiging in het buitenland worden opgeheven. Als gevolg van een en ander kunnen voor 1959 de totale uitgaven voor het desbetreffende onderdeel lager worden geraamd, ondanks de vermeerdering van het aantal diplomatieke vertegenwoordigingen en de stijging van de kosten van levensonderhoud in het buitenland.

De uitgaven voor hulp aan minderontwikkelde gebieden buiten het Koninkrijk zijn opgenomen onder de rubriek deelnemingen aan internationale organisaties en conferenties.

Meende de Regering in 1958 een storting op de Nederlandse deelneming in het kapitaal van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling achterwege te moeten laten, voor 1959 is voor dit doel een begrotingspost van 10 miljoen op de Buitengewone Dienst opgenomen. In de begroting 1958 werd voor overige hulp aan minderontwikkelde gebieden op de Gewone Dienst een bedrag van 20 miljoen opgenomen, waarvan voorlopig 10 miljoen werd geblokkeerd. De algemene vergadering der Verenigde Naties heeft in haar twaalfde zitting besloten een speciaal fonds voor de economische en sociale ontwikkeling van de minderontwikkelde landen op te richten, dat op 1 januari 1959 in werking zal treden. In de begroting 1959 is 13,8 miljoen voor dit fonds opgenomen en 2,3 miljoen voor de bestaande activiteiten.

Voor een inzicht in de uitgaven ingevolge de E.E.G.- en Euratomverdragen zijn deze in bovenstaande tabel afzonderlijk vermeld. In de oorspronkelijke raming voor 1958 was op de Gewone Dienst rekening gehouden met een bedrag van in totaal 50 miljoen, zijnde het saldo van een raming van uitgaven en ontvangsten ter zake. In de kolommen voor de vermoedelijke uitkomsten 1958 en de ontwerpbegroting 1959 zijn deze uitgaven thans geraamd zonder hierop de middelen in mindering te brengen. Tevens is in deze kolommen geboekt op de Buitengewone Dienst de deelneming in het kapitaal van de Europese Investeringsbank.

Overzeese rijkdelen

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ont-werpbegroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ont-werpbegroting 1959
Algemene uitgaven . .	2,9	2,8	2,8	—	—	—
Suriname en de Nederlandse Antillen .	13,5	12,8	13,9	8,1	7,1	8,0
Nederlands Nieuw-Guinea	66,5	69,0	63,8 ¹⁾	—	—	—
	82,9	84,6	80,5	8,1	7,1	8,0

1) Bruto-uitgaven 74,9 miljoen
Terug te ontvangen uit het E.E.G.-ontwikkelingsfonds 11,1 „

Per saldo 63,8 miljoen

De uitgaven ten behoeve van Suriname en de Nederlandse Antillen vertonen geen noemenswaardige stijging. Voor het Tienjarenplan in Suriname is, evenals in 1958, een bedrag van 16 miljoen opgenomen, waarvan de helft op de Buitengewone Dienst.

Voor het gebiedsdeel Nederlands Nieuw-Guinea is in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958 een stelpost ad 66 miljoen opgenomen. Het bleek echter noodzakelijk ten behoeve van de „Stichting voorbereiding agrarische bedrijven” voor 1958 alsnog een bedrag van 2,5 miljoen ter beschikking te stellen, zodat in de vermoedelijke uitkomsten 1958 met een totaal uitgavenpeil voor Nederlands Nieuw-Guinea van 69 miljoen rekening moet worden gehouden.

De bijdrage aan de geldmiddelen van genoemd gebiedsdeel voor 1959 is gesteld op 72 miljoen, waarvan een bedrag van 9 miljoen met middelen uit het E.E.G.-ontwikkelingsfonds zal kunnen worden gefinancierd. Verder is erop gerekend, dat ook een aantal afzonderlijke projecten (economisch-geologisch onderzoek, agrarisch onderzoek en agrarische bedrijven) tot een bedrag van ruim 2 miljoen voor financiering uit het E.E.G.-ontwikkelingsfonds in aanmerking kan worden gebracht. In 1959 kan Nederlands Nieuw-Guinea in totaal derhalve op ongeveer 5 miljoen meer rekenen dan in 1958, namelijk 74 miljoen.

Politie en justitie

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ont-werpbegroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ont-werpbegroting 1959
Algemene uitgaven . .	15,8	17,8	16,2	—	—	—
Rechtspraak	33,4	33,4	34,5	—	—	—
Rijkspolitie	60,4	61,4	63,5	—	—	—
Gemeentepolitie . . .	109,3	119,0	118,8	—	—	—
Gevangenis-, Rijks-tucht- en Opvoedingswezen, Psycho-patenwetten	90,7	96,6	98,4	—	—	—
Herstel Rechtsverkeer.	2,3	2,3	1,5	—	—	—
	311,9	330,5	332,9	—	—	—

In de rubriek rechtspraak is met het oog op de toekomstige bezetting van de rechterlijke macht en de duur van de opleidingstijd voor 1959 rekening gehouden met de opleiding van een groter aantal jonge juristen dan in 1958.

In de ontwerpbegroting 1959 wordt voor de rijkspolitie meer geraamd dan in de oorspronkelijke begroting voor 1958. Dit valt te verklaren uit de salarisverhoging voor middelbare en lagere ambtenaren, welke per 1 april 1958 is ingegaan.

Hoger onderwijs . . .						
Jeugdvorming en volksontwikkeling . . .	22,8	22,8	25,1	0,1	0,1	
Kunsten, oudheidkunde en natuurbescherming . . .	29,2	29,2	32,1	—	—	—
Wetenschappen . . .	9,9	9,9	12,1	1,2	4,4	0,9
Radio, televisie en pers . . .	38,7	38,7	43,3	—	—	—
	1 158,3	1 152,2	1 208,9	36,0	46,4	58,7

vloeien in 's Rijks kas, —
jaren ten behoeve van de televisie uit 's Rijks kas
verleende voorschotten.

Hoe ten slotte de totale uitgaven van het Rijk voor onderwijs en cultuur in de loop van een tiental jaren, vooral onder invloed van de bevolkingstoename en de groeiende belangstelling voortgezet onderwijs, een regelmatige stijging hebben gaan, valt af te lezen uit de volgende grafiek.

terwijl voorts uitbreiding van het wagenpark der rijkspolitie plaatsvindt met het oog op de verdere intensivering van de verkeerssurveillance.

De hogere raming van de kosten voor de gemeentepolitie ten opzichte van de oorspronkelijke raming voor 1958 vloeit, wat de normvergoeding voor personeelskosten betreft, voort uit een verhoging i.v.m. de compensatie voor de huurverhoging en de salarismaatregelen per 1 april 1958. Voorts is bij deze ramingen ten aanzien van de vergoeding van de materiële kosten reeds rekening gehouden met een verhoging ingevolge de nog in behandeling zijnde vierde wijziging van het Besluit vergoeding politiekosten 1950.

De kosten van verpleging van overheids- en voogdijkinderen, voor zover opgenomen in observatiehuizen en behandelingshuizen, liggen op een dusdanig niveau, dat bij de huidige dagmaxima van de verplegingssubsidie een niet onbelangrijk deel van deze kosten ongedekt blijft, waardoor deze instellingen met ernstige financiële moeilijkheden hebben te kampen. Ten einde het voortbestaan van deze voor de kindbescherming onmisbare instellingen niet in gevaar te brengen, wordt een verhoging van de evenbedoelde dagmaxima onvermijdelijk geacht. Ook voor subsidies ten behoeve van de bouw is meer uitgetrokken, hetgeen nodig is om op dit terrein een redelijke activiteit te kunnen voortzetten.

De herziening van de salarissen van het lagere gevangenispersoneel vergt ongeveer 1 miljoen meer, terwijl ook voor de verzorging van de bevolking der strafgestichten een hoger bedrag nodig bleek.

Met het oog op het tekort aan plaatsen voor ter beschikking van de Regering gestelde psychopaten was reeds besloten tot subsidiëring van de bouw van een bijzondere inrichting te Nijmegen.

De verdere afnemering van de omvang der werkzaamheden op het terrein van het herstel van het rechtsverkeer is er oorzaak van, dat te dezen voor het komende jaar weer met een bedrag kan worden volstaan.

De stijging van het peil der uitgaven in de sector onderwijs en cultuur zet zich ook in 1959 voort. Voor een belangrijk deel wordt deze toename veroorzaakt door het normale accres en door de salarismaatregel per 1 april 1958.

De geboortegolf van 1946 bereikt in 1958 en 1959 het voortgezet onderwijs, waardoor het aantal leerlingen bij het uitgebreid lager onderwijs, het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs en het nijverheidsonderwijs in laatstgenoemd jaar een sterke stijging zal vertonen. Bovendien neemt de belangstelling voor deze takken van onderwijs nog steeds toe.

Bij het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs wordt de stijging — behalve door de reeds genoemde factoren — veroorzaakt door de uitbreiding van het aantal gesubsidieerde scholen.

Het nijverheidsonderwijs breidt zich gestadig uit. Dit geldt zowel voor het schoolonderwijs als voor het onderwijs volgens het leerlingstelsel.

De toename van de uitgaven ten behoeve van het land- en tuinbouwonderwijs wordt in hoofdzaak verklaard door de vernieuwing van het lager land- en tuinbouwonderwijs.

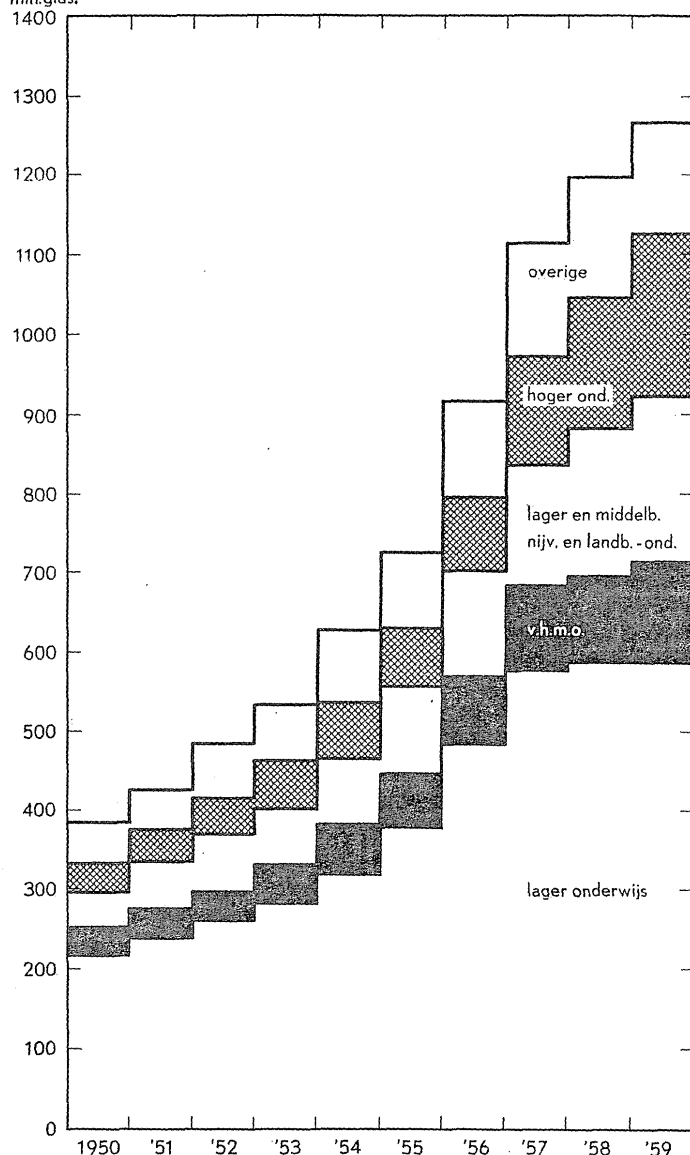
De uitgaven voor het hoger onderwijs vertonen een sterke stijging, welke o.m. wordt veroorzaakt door een belangrijke personeelsuitbreiding bij de technische hogescholen en bij de rijksuniversiteiten, alsook door de verzwaring van de materiële lasten, mede als gevolg van het in exploitatie nemen van nieuwe en vergrote instituten en laboratoria. Rekening moet worden gehouden met de te verwachten grote toename van het aantal studenten in de eerstkomende jaren, hetgeen aanzienlijke investeringskosten en hogere exploitatiekosten zal vergen, zowel bij het rijks- als bij het bijzonder hoger onderwijs.

Voor de rijksstudietoelagen wordt een hoger bedrag uitgetrokken met het oog op het nog steeds toenemende aantal aanvragen en in verband met de gestegen studiekosten. Rekening is gehouden met het toekennen van meer voorschotten ten behoeve van de opleiding van leraren met volledige bevoegdheid.

— gevestigd dat de uitgaven in de

Onderwijs en cultuur 1950-1959

mln. glds.

Waterstaat

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begroting 1959
nene uitgaven . .	54,1	54,7	57,6	1,5	2,0	1,5
rwegen	44,5	41,6	47,6	25,3	22,4	28,2
wegen	107,2	109,5	113,0	92,5	93,5	86,5
anwinning . . .	32,4	32,4	27,1	36,6	36,6	30,3
en rivierwater- ng	53,5	55,5	52,8	33,5	30,0	37,3
uishouding . .	2,1	2,1	2,1	—	—	—
	293,8	295,8	300,2	189,4	184,5	183,8

eleken met 1958 is in het algemeen aan de omvang van
rogramma van waterstaatswerken geen uitbreiding ge-

et Deltaplan betreft, zullen gelijktijdig in uitvoering zijn
van de spuiscuizen in de in het Haringvliet gereed-
bouwput (30 miljoen), voorbereidende werken tot
ng van het Volkerak (5 miljoen), werken voor de

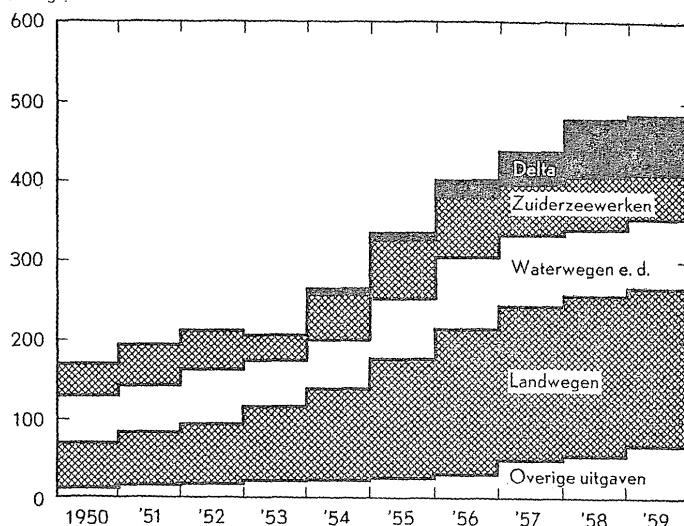
afdamming van de Grevelingen (2 miljoen) en van het Veeregat (9,8 miljoen), en de bouw van de schutsluis in de Zandkreek (5,8 miljoen). Aan de kustverdediging zal bij diverse objecten aandacht worden besteed (9,8 miljoen).

Voor de voortzetting van de bouw van de Wilhelminabrug te Maastricht en de herbouw van de brug over de Maas te Roermond is 2 miljoen uitgetrokken. Voor voortzetting van de bouw van het stuwcomplex bij Hagestein is 10 miljoen geraamd. Voor verbeteringswerken van de rivier de Maas zal 2,1 miljoen worden besteed. Ongeveer 4 miljoen is beschikbaar gesteld voor diverse werken, welke verbetering van het Noordzee- en Amsterdam—Rijnkanaal beogen.

De aanleg en verbetering van wegen zal in ongeveer gelijke omvang als in 1958 worden voortgezet. In 1959 zal 44 miljoen worden besteed aan rijkswegen, welke tevens behoren tot het bij conventie vastgestelde Europese wegennet, en 26 miljoen is bestemd voor de overige wegen van het rijkswegenplan. Er zal worden voortgegaan met de bouw van de brug over de Merwede bij Gorinchem (waarvoor 10 miljoen is uitgetrokken) en van de brug over de IJssel in weg nr. 12 bij Rheden (1,8 miljoen), terwijl een begin zal worden gemaakt met de bouw van een brug over de Nieuwe Maas bij Brienenoord, waarvoor in 1959 4,3 miljoen wordt geraamd.

Waterstaat 1950-1959

mln. glds.

De noodzaak tot investeringsbeperking heeft ertoe geleid, dat de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds circa 8 miljoen lager is geraamd dan in 1958. Dit houdt o.a. in, dat een verder uitstel van de voltooiing der dijken zal moeten plaatsvinden.

In verband met de naderende beëindiging van de kolonisatie van de Noordoostpolder zullen de daar te verrichten investeringen lager zijn. In Oostelijk Flevoland zal zo mogelijk een oppervlakte van 5000 ha worden ontgonnen, terwijl de exploitatie van het reeds ontgonnen gebied zal worden voortgezet.

Verkeer

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begroting 1959
Algemene uitgaven . .	2,1	2,1	2,2	0,3	0,3	0,2
Verkeer- en vervoer- diensten	53,2	49,6	49,7	0,3	0,3	—
Zeescheepvaart	4,1	4,1	4,2	0,2	0,2	0,2
Burgerlijke luchtvaart	19,9	27,8	22,2	2,6	11,7	10,1
P.T.T.	—	—	—	143,0	160,0	165,0
	79,3	83,6	78,3	146,4	172,5	175,5

Voor de sector Verkeer- en vervoerdiensten zal het beleid, zoals dit in de afgelopen jaren is gevoerd, ook in 1959 worden voortgezet. De uitgaven in deze rubriek betreffen in hoofdzaak betalingen aan het pensioenfonds van de N.V. Nederlandsche Spoorwegen. Voorts omvat deze rubriek de apparaatskosten, welke zijn verbonden aan de uitvoering van een aantal vervoerswetten, met name de Wet Autovervoer Personen, de Wet Autovervoer Goederen, de Wet Goederenvervoer Binnenscheepvaart en de op deze wetten gebaseerde uitvoeringsbesluiten. Tevens zijn hierin begrepen uitgaven voor de opheffing van gelijkvloerse kruisingen van spoorwegen met in hoofdzaak niet-rijksweegen. Door vermindering van het aantal gepensioneerden, die een toeslag genieten, zullen de vermoedelijke uitkomsten in 1958 lager zijn dan de oorspronkelijk vastgestelde cijfers en is de raming voor 1959 dienovereenkomstig verlaagd.

Verwacht wordt dat in de komende jaren in het internationale luchtverkeer in toenemende mate van verkeersstraalvliegtuigen gebruik zal worden gemaakt. De luchthaven Schiphol zal zich aan dit moderne verkeer dienen aan te passen, o.a. door het aanleggen van een nieuwe startbaan, terwijl de apparatuur van de verkeersleiding diensgevolge zal moeten worden uitgebreid (lange afstandsradar enz.). Het Nederlands instituut voor vliegtuigontwikkeling zal in 1959 zijn activiteiten geheel kunnen financieren uit eigen middelen, welke naar verwachting zullen toenemen door de inkomsten uit de serieproductie en licenties van de Fokker F. 27. De in 1957 in de rubriek Burgerlijke Luchtvaart, verbonden, doch onbestede bedragen, welke naar 1958 worden overgebracht, zullen de vermoedelijke uitkomsten in deze rubriek in 1958 belangrijk boven de oorspronkelijk vastgestelde cijfers doen uitgaan.

Scheepvaartfonds. In de begroting van dit fonds is alleen rekening gehouden met de exploitatie van de drie schepen in eigendom en niet met charterschepen. Het vervoer betreft alleen de emigranten.

P.T.T. De toenemende vraag naar de verkeersdiensten van het bedrijf blijft tot belangrijke investeringen nopen. Ten einde aan deze ontwikkeling het hoofd te kunnen bieden is voor de investeringen in 1959 een hoger bedrag opgevoerd dan in de begroting 1958 was geraamd. Laatstebedoeld bedrag is om de redenen, vermeld op blz. 13 van deze nota, in de loop van 1958 met een bedrag van 17 miljoen verhoogd.

Handel en nijverheid

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vastgesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959	Oorspr. vastgesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959
Algemene uitgaven . .	23,6	27,6	28,4	—	—	—
Voorlichting en uitvoerbevoering . .	7,5	9,9	7,8	—	—	—
Distributie en controle	6,5	6,5	6,6	—	—	—
Industrialisatie	16,0	16,6	22,2	6,5	36,8	8,8
Mijnwezen en energievoorziening	13,6	14,6	14,2	38,2	72,3	34,2
	67,2	75,2	79,2	44,7	109,1	43,0

Ten einde in het kader van de uitvoerbevoering de aandacht van de buitenlandse markt in meerdere mate op het Nederlandse produkt te vestigen, is in de begroting voor 1959 rekening gehouden met een verhoogde activiteit op het gebied van jaarbeursmanifestaties, tentoonstellingen en exportcampagnes. De vermoedelijke uitkomsten van dit onderdeel voor het jaar 1958 liggen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde begroting, doordat op verleende staatsgaranties voor verzekeringen van hier te lande gevestigde ondernemingen in verband met het handels- en dienstenverkeer met het buitenland hogere betalingen hebben plaatsgevonden.

Zoals in de industrialisatienota is uiteengezet, zal het regionale industrialisatiebeleid zich voortaan — in afwijking van het tot dusverre gevoerde beleid, dat vooral de bestrijding van de structurele werkloosheid in de ontwikkelingsgebieden nastreefde — richten op de vermindering van de druk op de Randstad Holland door spreiding van de industrie door geheel Nederland.

In de vermoedelijke uitkomsten 1958 van het onderdeel Industrialisatie is onder de kapitaaldienst de bijdrage van 30 miljoen aan het Industrieel Garantiefonds opgenomen en onder het onderdeel Mijnwezen en energievoorziening een bedrag van 25,7 miljoen voor de aankoop van concessierechten op Duitse mijnvelden ten behoeve van de toekomstige exploitatie van de Staatsmijn Beatrix. Naar het zich laat aanzien, zal het op deze transactie betrekking hebbende ontwerp van wet nog in 1958 aan de Staten-Generaal worden aangeboden. De verdere stijging van de vermoedelijke uitkomsten 1958 vindt haar verklaring in de omstandigheid, dat als restant van het onbesteed gebleven deel van vorige jaren in 1958 nog een bedrag van 8,3 miljoen zal worden uitgegeven voor de bouw van het Reactor Centrum Nederland.

In het bedrag van de Buitengewone Dienst van de ontwerp-begroting 1959 is voorts een bedrag van 9,7 miljoen opgenomen ter verdere financiering van het Reactor Centrum Nederland boven het reeds door de Staat en het bedrijfsleven beschikbaar gestelde kapitaal van 28 miljoen. Dit bedrag vormt een onderdeel van het in totaal na 1958 nog benodigde bedrag ad 14 miljoen voor o.a. de afwerking, c.q. uitbreiding van de reactorhal, laboratoria, bijgebouwen en de uitbouw van de reactorinstallatie en het instrumentarium.

Dank zij de stijging van de door de Staatsmijnen voor 1959 geraamde afschrijvingen en reserveringen kon voor de kapitaalverstrekking in 1959 met 0,5 miljoen worden volstaan.

Landbouw, visserij en voedselvoorziening

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vastgesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959	Oorspr. vastgesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959
Algemene uitgaven . .	21,5	21,5	22,9	0,4	0,4	0,2
Landbouw, tuinbouw en veeteelt	178,8	178,8	167,3	33,4	33,5	32,9
Voedselvoorziening . .	5,6	5,6	5,7	—	—	—
Visserij	2,0	2,2	2,0	1,0	1,0	0,9
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds	326,2	589,4	567,1	—	—	—
	534,1	797,5	765,0	34,8	34,9	34,0

Afgezien van de uitgaven ten behoeve van het Landbouw-Egalisatiefonds, waarop hieronder nog zal worden teruggekommen, vertonen de voor land- en tuinbouw, veeteelt en visserij geraamde cijfers een niet onbelangrijke verlaging. Deze verlaging betreft in hoofdzaak een vermindering van de bedragen voor de cultuurtechnische werken, waarvoor in 1959 met het oog op de financiële situatie minder gelden zijn uitgetrokken dan in 1958. Deze vermindering van de nominaal uitgetrokken bedragen zal echter niet gepaard gaan met een evenredige vermindering van de omvang van de cultuurtechnische werken, in verband met de prijsdaling in deze sector. Voor het overige heeft zich binnen het terrein van de landbouwuutgaven een accentverschuiving voorgedaan. De tendens, reeds in de miljoenennota 1958 onder dit onderwerp aangekondigd, nl. om de voorlichting te beperken ten behoeve van het onderzoek, zal in 1959 nog worden versterkt.

Het onderzoek zal worden verdiept, waarbij vooral aandacht zal worden geschonken aan de toepassing van de kernenergie in de landbouw.

Meer nog dan in voorafgaande jaren zal er naar worden gestreefd om de uitgaven van verschillende onderzoeksinstituten, die het normale monsteronderzoek voor het bedrijfsleven verrichten, te dekken uit de voor dit onderzoek in rekening te brengen tarieven.

Landbouw-Egalisatiefonds. Vergeleken met de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958, welke een nadelig saldo van 326,2 miljoen vertoonde, betekent de herziene raming 1958 van het Landbouw-Egalisatiefonds een verhoging van het nadelige saldo met 263,2 miljoen tot 589,4 miljoen. Deze ongunstige ontwikkeling is vooral een gevolg van de instorting van de internationale zuivelmarkt.

Zoals in paragraaf 1 van hoofdstuk I reeds is medegedeeld, kunnen de ramingen van de uitgaven en ontvangsten van het Landbouw-Egalisatiefonds, omdat zij mede afhankelijk zijn van de ontwikkeling van het prijspeil op de wereldmarkt, slechts met voorbehoud worden gemaakt.

In de ontwerpbegroting 1959 is het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds geraamd op 567,1 miljoen. De ramingen zijn, evenals dat in voorgaande jaren gebruikelijk was voor de toen ingediende begrotingen, gebaseerd op het prijspeil van medio juli van het lopende jaar.

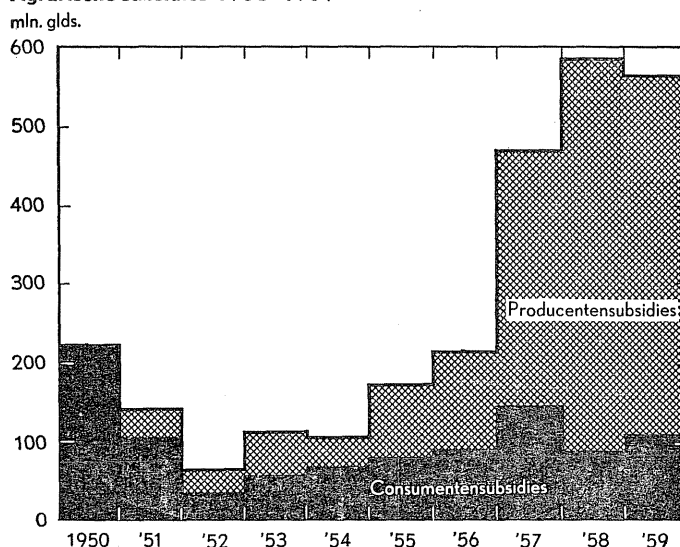
De bedragen, waaruit het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1959 is samengesteld, vertegenwoordigen, naast de uitgaven voor de consumentensubsidie op melk voor een belangrijk gedeelte de kosten, welke zijn verbonden aan de effectuering van de in het kader van het Nederlandse landbouwbeleid verleende garanties voor een aantal basisprodukten, die van wezenlijk belang zijn voor de onderscheidene soorten van agrarische bedrijfsvoering. Tot deze basisprodukten behoren o.a. voedergranen, suikerbieten, aardappelen, varkens en melk. Voorts is een bedrag van 5 miljoen opgenomen voor de garantie aan de Nederlandse Maatschappij voor de Walvisvaart, welke raming is gebaseerd op de gemiddelde garantie-uitbetaling over de laatste jaren.

In het onderstaande is een specificatie opgenomen van de berekening van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958, de vermoedelijke uitkomsten 1958 en de ontwerpbegroting 1959.

Specificatie nadelig saldo L.E.F.

	Oorspronkelijk 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959
Voedergranen	46,0	45,0	50,0
Suiker	2,0	7,0	2,0
Aardappelen	10,0	16,5	18,6
Varkens	30,0	30,0	30,0
Melk: cons. subsidie	68,0	91,0	110,0
prod.steun	170,0	400,4	350,0
Walvisvaart	5,5	3,0	5,0
Bewaarkool	—	1,8	1,0
Onvoorzien	1,0	1,0	1,0
	332,5	595,7	567,6
Aandeel in accijns op ge-distilleerd en overige inkomsten	6,3	6,3	0,5
	326,2	589,4	567,1

Agrarische subsidies 1950-1959

Het verloop van de via het Landbouw-Egalisatiefonds verstrekte subsidies sinds 1950 is tot uitdrukking gebracht in de bovenstaande grafiek. Daaruit blijkt, dat het totale subsidiebedrag aanvankelijk een daling te zien geeft als gevolg van een vermindering van de consumentensubsidies om in de laatste jaren een sterke stijging te zien te geven onder invloed van de toegenomen producentensteun.

Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959
Algemene leiding . . .	11,6	18,9	12,5	0,1	0,1	0,1
Sociale zekerheid . .	213,8	228,1	232,4	—	0,1	—
Bijstand voor speciale groepen	86,3	109,5	105,6	5,0	6,3	5,8
Arbeidsbemiddeling en scholing	31,6	30,7	30,7	—	—	—
Emigratie	26,0	24,5	25,1	—	—	—
Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid . .	55,1	143,8	131,3	—	1,5	4,8
Overige sociale voorzieningen	28,1	29,1	33,3	0,1	0,1	0,2
Gezondheidszorg . . .	111,9	120,7	126,2	2,7	2,7	3,2
Uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië .	229,9	260,7	162,3	—	—	—
	794,3	966,0	859,4	7,9	10,8	14,1

Door de toeneming in 1958 van de geregistreerde arbeidsreserve zijn de in de rubriek sociale zekerheid begrepen uitgaven wegens complementaire sociale en arbeidsvoorzieningen aanzienlijk gestegen. Ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958 zal voor deze voorzieningen in 1959 een bedrag van rond 47 miljoen meer nodig zijn.

Hiertegenover staan echter enkele posten, welke ten opzichte van de oorspronkelijke raming voor 1958 niet onbelangrijke verlagingen hebben ondergaan. Zo blijken de premies van de minder draagkrachtigen onder de kleine zelfstandigen, alsmede die van enkele categorieën van pensioentrekkenden, welke op grond van de Algemene Ouderdomswet ten laste van het Rijk komen, belangrijk lager te zullen zijn dan ten tijde van de indiening van deze wet kon worden geraamd; voor 1959 kan met een bedrag van 15 miljoen worden volstaan (oorspronkelijke raming 1958 31 miljoen). Ook blijkt het aantal vermoedsbezwaarden tegen de Algemene Ouderdomswet aanzienlijk beneden de raming te liggen. Voor 1959 lijkt een bedrag van 0,5 miljoen voldoende. Tenslotte zal zowel voor 1958 als voor 1959 de bijdrage van het Rijk aan het Werkloosheidsfonds circa 6 miljoen lager kunnen zijn dan aanvankelijk voor 1958 werd aangenomen.

Als belangrijkste elementen van de rubriek bijstand voor speciale groepen kunnen worden vermeld de uitgaven, verband houdende met de repatriëring uit Indonesië. Door de versnelde repatriëring blijkt het voor 1958 geraamde bedrag, exclusief de overtochtskosten, met ruim 21 miljoen te moeten worden verhoogd tot 68 miljoen. Voor 1959 wordt een totaalbedrag geraamd van 67 miljoen. De belangrijkste posten hierin vormen de ondersteuning via de gemeenten op grond van de Regeling hulpverlening gerepatrieerden ten bedrage van circa 30 miljoen en de vergoedingen aan de contractpensions, geraamd op circa 26 miljoen.

Voorts zijn onder deze rubriek opgenomen de uitgaven, voortvloeiende uit het verblijf in Nederland van Ambonezen; aangenomen is, dat het totaal van deze uitgaven geen wijziging van betekenis zal ondergaan.

In de rubriek overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid is, met uitzondering van een bedrag van circa 20 miljoen, nodig voor het afwikkelen van verplichtingen, betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren, het accres ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958 toe te schrijven aan de minder gunstige situatie op de arbeidsmarkt. Voor 1959 is voor bijdragen ten behoeve van aanvullende werken uitgetrokken 87,5 miljoen.

Op hoofdstuk XIV (Onvoorzien) is een bedrag van 30 miljoen opgenomen, dat, indien nodig, kan worden aangewend voor het nemen van directe of indirecte maatregelen ten behoeve van de werkgelegenheid.

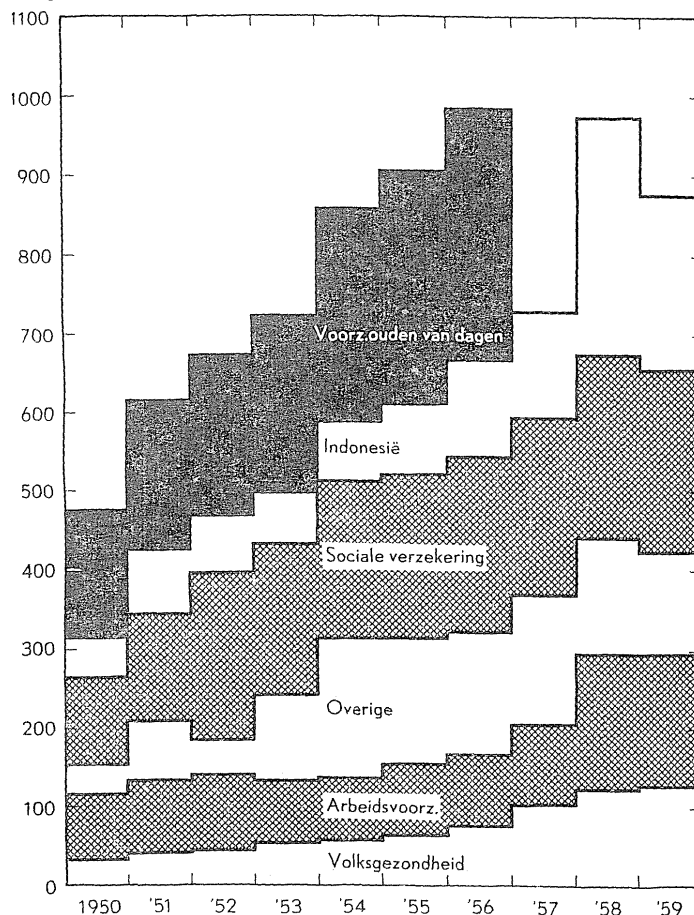
De stijging van de uitgaven in de sector gezondheidszorg is onder meer een gevolg van het feit, dat het tekort, dat de ziekenfondsverzekering voor bejaarden oplevert, aanmerkelijk hoger blijkt te zijn dan aanvankelijk voor 1958 werd verwacht. Voor 1959 is, in verband met de verwachte stijging van de kosten per verzekerde en de toeneming van het aantal verzekerde bejaarden een bedrag van 25 miljoen uitgetrokken.

Met betrekking tot de rubriek Uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië, is het verschil tussen het bedrag van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958 en de vermoedelijke uitkomsten 1958 voornamelijk toe te schrijven aan de in laatstbedoeld cijfer opgenomen uitgaven voor uitbetaling van tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië en de uitkering van Japans smartegeld. De lagere raming voor 1959 is voornamelijk toe te schrijven aan het vervallen van de inhaal over de jaren 1956 en 1957 als gevolg van de Toeslagwet Indonesische pensioenen 1956 en aan een aanmerkelijke vermindering van de uitgaven ter zake van de voorzieningen voor Nederlanders in Indonesië en de overtochten op rijksvoorschotbasis voor deze groep van Nederlanders.

Ter informatie is in de nevenstaande grafiek het verloop van het totaalbedrag voor sociale voorzieningen over een aantal jaren opgenomen. Het verloop van deze uitgaven vertoont een voortdurende stijging met een breuk in 1957 als gevolg van de voortdurende stijging met een breuk in 1957 als gevolg van de voortdurende stijging met een breuk in 1957 als gevolg van

Sociale voorzieningen 1950-1959

mln. glds.

Volkshuisvesting

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ont-werpbe-groting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ont-werpbe-groting 1959
Algemene uitgaven . .	19,2	19,2	17,6	0,1	0,1	—
Huursubsidies	306,8	328,1	380,5	—	—	—
Woningwetvoor-schotten	—	—	—	540,0	260,0	670,0
Overige bijdragen in het belang van de volks-huisvesting	0,3	0,3	1,0	—	—	—
Ruimtelijke ordening .	0,8	0,8	0,9	—	—	—
	327,1	348,4	400,0	540,1	260,1	670,0

Het woningbouwprogramma voor 1959 is wederom vastgesteld op 80 000 woningen, te weten 40 000 woningen, welke ten laste van de begroting zullen worden gefinancierd ¹⁾, 38 000 premiewoningen (inclusief herbouw oorlogsschade) en 2 000 woningen in de vrije sector.

¹⁾ Hierin zijn begrepen 350 woningen, te bouwen in Oostelijk Flevoland en 6 miljoen op de begroting van het Zui-
derwoningbouwprogramma.

De belangrijkste posten van de voor 1959 op de Gewone Dienst geraamde bijdragen ten behoeve van de volkshuisvesting zijn:

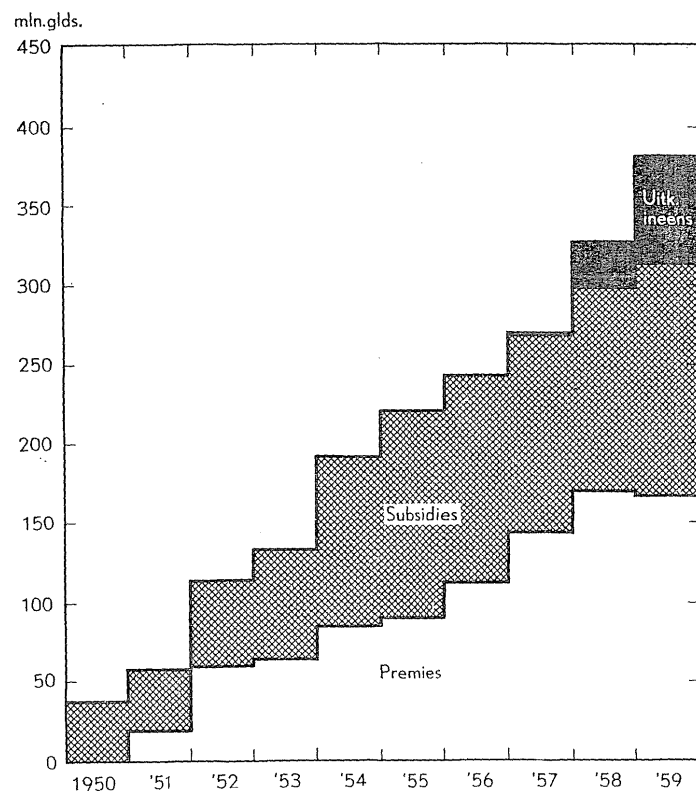
- a. bijdragen in exploitatietekorten 131,8 miljoen
- b. premieregeling woningbouw 168 miljoen
- c. kosten van woningverbetering en splitsing 4,5 miljoen
- d. uitkeringen ineens ter dekking van de onrendabele bouwkosten van particuliere nieuwbouwwoningen 68 miljoen

Van het onder a genoemde bedrag zal het grootste gedeelte worden besteed als bijdrage in de exploitatie van woningwetwoningen (circa 24 miljoen meer dan in 1958). Ingevolge de bepalingen, vervat in de financieringsregelingen Woningbouw 1947/1948, zal in 1959 37 miljoen meer moeten worden uitgekeerd dan in 1958.

De voorschotverlening voor de financiering van de bouw van woningen (inclusief grond) ex artikel 56 van de Woningwet, is met ingang van 1 januari 1958 hervat. Onder de Buitengewone Dienst is daarvoor in 1958 oorspronkelijk een bedrag van 540 miljoen opgenomen. Zoals in de vorige miljoenennota reeds werd medegedeeld, zouden de kasuitgaven echter belangrijk lager zijn. In de vermoedelijke uitkomsten 1958 wordt thans rekening gehouden met een bedrag van 260 miljoen.

Voor 1959 is voor de betaling op in 1958 toegezegde voorschotten en voor een gedeelte van de in 1959 te verlenen voorschotten een bedrag van 670 miljoen geraamd.

Huursubsidies 1950-1959

De hierboven sub a tot en met d vermelde huursubsidies zijn in de loop der jaren een belangrijke post van de begroting gaan uitmaken. Het verloop van deze subsidies sinds 1950 wordt tot uitdrukking gebracht in de bovenstaande grafiek. In 1950 bedroegen zij nog slechts rond 40 miljoen om, ondanks het veragend effect van enige huurverhogingen, geleidelijk op te lopen tot bijna het tienvoudige in 1959.

Diensten van algemene aard

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp begroting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp begroting 1959
Algemeen bestuur . .	23,1	26,4	21,1	—	—	—
Financieel bestuur . .	217,0	217,7	218,1	—	8,0	—
Muntwezen	2,0	2,0	1,6	16,5	24,0	22,9
Domeinbeheer	10,6	10,6	10,9	5,0	6,3	3,9
Erediensten	3,4	3,4	3,4	—	—	—
Economisch onderzoek Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	9,7	9,8	10,7	—	—	—
Centrale diensten voor het bestuursapparaat	46,2	47,1	50,0	42,3	54,9	58,6
Binnenlandse veiligheidsdienst	6,5	6,5	6,7	—	—	—
	321,7	326,7	325,9	63,8	93,2	85,4

In deze tabel zijn samengebracht de uitgaven voor een aantal diensten van algemene aard, waarvan de kosten niet aan de overige onderwerpen van staatszorg kunnen worden toegerekend. Zo zijn onder algemeen bestuur onder meer opgenomen de uitgaven betreffende het Huis der Koningin, de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin.

Onder het financieel bestuur zijn in hoofdzaak begrepen de apparaatskosten van het Ministerie van Financiën, waarvan die voor de Belastingdienst een belangrijk deel uitmaken. In dit verband kan erop worden gewezen, dat, ten einde het inhalen van de bestaande achterstand in de werkzaamheden bij het kadaster mogelijk te maken en tevens aan de toeneming van werkzaamheden het hoofd te bieden, verdere uitvoering is gegeven aan de in de vorige jaren op personeelsgebied reeds ontworpen maatregelen.

Onder het financieel bestuur zijn voorts opgenomen de uitgaven, voortvloeiende uit de garantieverplichtingen voor het Rijk voor rente en aflossing van Indonesische schulden. De voor 1959 geraamde uitgaven kunnen op 42 miljoen worden gesteld.

De op de Buitengewone Dienst onder de vermoedelijke uitkomsten 1958 opgenomen 8 miljoen betrof een eenmalige post, t.w. de overneming door de Staat van een vordering van de Nederlandsche Bank op Zuid-Slavië.

In de ontwerp-begroting 1959 is rekening gehouden met de aanmunting van 15 miljoen nieuwe zilveren rijksdaalders en met de vervaardiging van 80 miljoen kwartjes en andere kleinere pasmunten tot een nominale waarde van 4,7 miljoen gulden. Met het oog op het voornemen om in 1959 een begin te maken met de muntslag van nieuwe zilveren rijksdaalders, is de vervaardiging van guldens in 1958 zodanig versneld, dat deze aan het einde van dat jaar beëindigd kan worden. Een ander heeft ten gevolge, dat de vermoedelijke uitkomsten in 1958 wat betreft de Buitengewone Dienst hoger zullen uitvallen dan de voor genoemd begrotingsjaar uitgetrokken bedragen.

Ook voor 1959 heeft de noodzaak gegolden het programma van uitvoering van werken op domeinobjecten te beperken.

Het onderdeel economisch onderzoek betreft in hoofdzaak de uitgaven voor het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Tot de centrale diensten voor het bestuursapparaat zijn onder meer gerekend verschillende afdelingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, het Rijksinkoopbureau en de Rijksgebouwendienst.

Voor het verstrekken van kapitaal aan het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf is onder de Buitengewone Dienst voor 1959 een bedrag van 4,4 miljoen opgenomen. Hiervan is 4 miljoen

bestemd voor de bouw van de nieuwe Staatsdrukkerij, terwijl 0,4 miljoen nodig wordt geacht voor het vervangen van machines e.d.

Wat de Rijksgebouwendienst betreft, zijn voor 1959 zowel voor onderhoud en exploitatievoorzieningen op de Gewone Dienst als op de Buitengewone Dienst voor nieuw-, aan- en verbouw door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst ongeveer dezelfde bedragen aangehouden.

Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begro-ting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begro-ting 1959
Pensioentoeslagen . .	74,7	88,1	74,7	—	—	—
Annuiteiten verschuldigd aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	36,2	36,2	36,2	—	—	—
Tijdelijke uitkeringen aan voormalig rijks-personeel	1,0	1,4	1,1	—	—	—
Sanering Algemeen Burgerlijk Pensioen-fonds en Spoorweg-pensioenfonds	159,0	—	183,0	—	—	—
	270,9	125,7	295,0	—	—	—

Aangezien in 1959 het aantal pensioengerechtigden, aan wie een toeslag wordt uitgekeerd, zal afnemen, kan het voor 1959 uitgetrokken bedrag aan pensioentoeslagen lager worden geraamd dan in 1958 de vermoedelijke uitkomsten zullen bedragen.

Een wetsontwerp, strekkende tot sanering van de financiële positie van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en van het Spoorwegpensioenfonds, zal thans spoedig bij de Staten-Generaal worden ingediend. Het is de bedoeling, dat het Rijk het actuariële tekort dezer fondsen als schuld erkent en daarover jaarlijks een rente aan de fondsen zal betalen. Wat betreft het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, is hierbij uitgegaan van de in het vorige jaar opgestelde elfde wetenschappelijke balans, die per 1 januari 1955 een tekort aangeeft van 3 840 miljoen. Bij het Spoorwegpensioenfonds werd in de wetenschappelijke balans van dit fonds per 31 december 1955 een tekort becijferd van 156 miljoen. De over deze bedragen te betalen rente zal jaarlijks rond 123 miljoen vergen, namelijk 117 miljoen voor het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en 5,5 miljoen voor het Spoorwegpensioenfonds. Met deze maatregel kan niet worden volstaan, omdat het huidige bijdragepercentage van 16,1 te laag is om dekking te bieden voor de pensioenaanspraken. Ten aanzien van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds zal worden voorgesteld het bijdragepercentage tot 21 te verhogen. Deze premieverhoging zal voor het Rijk een uitgavenvermeerdering van 60 miljoen per jaar meebrengen; voor de staatsbedrijven zal deze verhoging naar schatting 14,5 miljoen uitmaken, waarvoor zij geen beroep op de algemene middelen zullen kunnen doen. Ter compensatie van de ten laste van de algemene middelen van de provincies en de gemeenten komende lastenverzwaring, zal worden voorgesteld de percentages van de aandelen van het Provinciefonds en van het Gemeentefonds in de daarvoor aangewezen rijksbelastingen te verhogen. Met deze verhoging zal 15 miljoen per jaar gemoeid zijn, met welk bedrag de netto-inkomsten van het Rijk dus zullen verminderen. De gemeentelijke en provinciale bedrijven, alsmede de overige diensten, die voor de dekking van hun uitgaven niet op de reeds genoemde algemene middelen zijn aangewezen, zullen de uit de verhoging van het bijdragepercentage voortvloeiende lastenverhoging dienen op te vangen, zonder dat zij daartoe een beroep op die algemene middelen behoeven te doen.

Voor de verschillen met de in de miljoenennota 1958 voor dat jaar gemaakte ramingen zal in de toelichting op het aangekondigde wetsontwerp een verklaring worden gegeven.

In 1958 zullen echter nog geen bedragen tot uitbetaling komen, omdat het uitgesloten moet worden geacht, dat het desbetreffende wetsvoorstel nog dit jaar kracht van wet zal kunnen verkrijgen.

Nationale Schuld

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begro-ting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkomsten 1958	Ontwerp begro-ting 1959
Algemeen	0,4	0,4	0,2	—	—	—
Rente en kosten binnenlandse schuld . .	498,2	497,1	537,2	—	—	—
Rente en kosten buitenlandse schuld . .	47,9	47,9	44,8	—	—	—
Aflossing binnenlandse schuld ¹⁾	—	—	—	163,6	169,6	215,9
Aflossing buitenlandse schuld	—	—	—	84,9	113,9	84,4
	546,5	545,4	582,2	248,5	283,5	300,3

¹⁾ Na aftrek bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen:

Voor 1958: 54 miljoen.

Voor 1959: 63 miljoen.

Door de periodiek op de staatsschuld plaatsvindende verplichte aflossingen en inkopen, alsmede door het in betaling geven van binnenlandse schuld ter voldoening van belastingaanslagen, is voor 1959 voor rente op de binnenlandse gevestigde schuld 11 miljoen minder uitgetrokken dan voor 1958. Daarentegen is door het vervallen in 1959 van laagrentende biljetten, waarvan is aangenomen, dat zij tegen een hogere rente zullen moeten worden herplaatst, en rekening houdende met uitgifte van nieuwe vlottende schuld, de rentelast van schatkistpapier voor het dienstjaar 1959 44 miljoen hoger geraamd. Voorts zal de reserve van het Gemeentefonds met 120 miljoen toenemen, hetgeen een hogere rente van 3 miljoen vereist.

In 1959 zal voor de eerste maal rente verschuldigd zijn over de kapitalen, ingeschreven in het Grootboek Woningverbetering, waarvoor een bedrag van 1,5 miljoen is uitgetrokken.

Voor rente op de buitenlandse gevestigde schuld is ten gevolge van de verplichte periodieke aflossingen voor 1959 3,1 miljoen minder benodigd.

In 1959 is voor de eerste maal aflossing verschuldigd op de 3 % Investeringscertificaten, de 3½ % Beleggingscertificaten en de 3½ % leningen 1948, waarmede naar raming 72,5 miljoen gemoeid zal zijn. Daarentegen is ten gevolge van de wisselende aflossingspercentages van verscheidene binnenlandse leningen voor aflossing op deze leningen circa 9,4 miljoen minder nodig dan voor 1958, terwijl door de regelmatig plaatsvindende aankopen op de 3—3½ % lening 1947 het aflossingsbestanddeel van deze lening, hetwelk 2½ % bedraagt van het op 1 januari uitstaande bedrag, voor 1959 1,9 miljoen lager is geraamd.

Evenals in de begroting van het vorig jaar is geschied, is op het totaalbedrag van de aflossingen op de binnenlandse gevestigde schuld de bijdrage van de Gewone Dienst ter zake van de afschrijvingen van de Staat in mindering gebracht. Voor 1959 betreft dit een bedrag van 63 miljoen.

Voor aflossing op de buitenlandse gevestigde schuld is voornamelijk door koerswijziging van de Canadese dollar in 1959 0,5 miljoen minder uitgetrokken. De stijging van de vermoedelijke uitkomsten 1958 ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting is het gevolg van versterkte aflossing (guldenbetalingen aan de Amerikaanse ambassade uit hoofde van de Lend Lease-overeenkomst).

Afschrijvingen

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959
Afschrijvingen	54,0	54,0	63,0	—	—	—

De toeneming van deze post voor 1959 in vergelijking met de raming voor 1958 is, behalve door nieuwe investeringen, veroorzaakt door enkele veranderingen in de wijze van afschrijving op de rijksgebouwen.

Herstel van oorlogsschade

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959
Algemene uitgaven . .	2,2	2,2	1,4	—	—	—
Herstel schade overheidseigendommen .	60,5	55,5	50,7	—	—	—
Herstel schade onroerende goederen en schepen	70,1	65,9	36,6	—	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf . .	—	11,9	8,0	—	—	—
Landbouwherstel . . .	—	3,0	2,0	—	—	—
Herstel overige oorlogsschade	6,7	7,8	7,2	—	—	—
	139,5	146,3	105,9	—	—	—

De vermoedelijke uitkomsten voor 1958 zullen de oorspronkelijke raming overtreffen, doordat een gedeelte van de oorlogsschade-uitgaven wordt gefinancierd uit bedragen, welke met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van 1957 naar 1958 zullen worden overgeboekt.

De liquidatie van de oorlogsschadeverplichtingen in de privaatrechtelijke sector is wederom verder voortgeschreden. In het huidige stadium worden alleen nog overgebleven posten afgewikkeld, waarvan de afdoening tot dusverre door bijzondere omstandigheden is belemmerd of waarvan de behandeling heeft geleid tot geschillen of beroepsprocedures. De afvloeiing van personeel is enigszins vertraagd doordat in 1958 een belangrijk deel van het personeel van het Commissariaat voor Oorlogsschade en de Schade-Enquêtecommissies moest worden ingeschakeld voor de verstrekking van gegevens aan belanghebbenden, die in het buitenland een aangifte wensten te doen ter verkrijging van een tegemoetkoming uit hoofde van de daar geldende regelingen. Het jaar 1959 zal echter stellig een aanzienlijke vermindering van de nog resterende taken te zien geven, zodat tegen 1 januari 1960 de algehele liquidatie van het oorlogsschadevraagstuk in de privaatrechtelijke sector in zicht zal komen. In verband daarmee zal de mogelijkheid onderzocht worden om in de loop van 1959 tot liquidatie van het Commissariaat voor Oorlogsschade en de nog overgebleven Schade-Enquêtecommissies te komen.

Ter zake van het herstel van de zogenaamde zoutschade zal een regeling worden getroffen.

De afdoening van de schadegevallen in de publiekrechtelijke sector en de uitvoering van de gemeentelijke wederopbouwplannen zullen ook na 1959 nog aanzienlijke bedragen vereisen.

In verband met het stadium, waarin de afwikkeling van de oorlogsschade aan overheidseigendommen in de publiekrechtelijke sector verkeert, is daarvoor in 1959, in vergelijking met de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1958, circa 10 miljoen minder uitgetrokken.

Overeenkomstig de een jaar geleden bestaande verwachtingen behoeft voor bijdragen in schade aan onroerende goederen in de privaatrechtelijke sector thans geen bedrag meer te worden uitgetrokken, aangezien de nog beschikbare gelden uit vorige jaren voldoende zijn om de resterende verplichtingen in deze schadecategorie af te wikkelen. Hetzelfde geldt voor de bijdragen in de oorlogsschade aan schepen op een bedrag van 0,9 miljoen na, dat voor 1959 wordt aangevraagd. In vorenstaande tabel is voor 1959 met de bedoelde bedragen, die uit vorige jaren nog beschikbaar zijn, reeds rekening gehouden.

Voor omzetting van voorlopige kredieten in definitieve bijdragen is voor 1959 nog een bedrag uitgetrokken van 5 miljoen, terwijl voor uitkeringen ingevolge ontheffing van bestedingsplicht nog een post van 2 miljoen is opgenomen.

In de rubriek herstel schade aan roerende goederen voor beroep of bedrijf blijkt de afwikkeling van de zogenaamde Verwaltungsschade voor 1958 een hoger bedrag te vergen dan werd geraamd. In verband hiermede en gelet op de nagekomen gevallen in enige onderdelen van deze rubriek dient voor 1959 nog een bedrag van 8 miljoen te worden uitgetrokken.

Behoudens de financiering van het Lingeplan en de behandeling van beroepschriften is de afwikkeling van de schadegevallen betreffende het landbouwherstel, welke betrekking hebben op de agrarische bedrijfsuitrusting, beëindigd. De nog resterende uitgaven zullen worden gekweten uit het bedrag, dat met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet van het dienstjaar 1958 naar 1959 zal worden overgebracht.

Uitgaven verband houdende met de watersnood

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959
Algemene uitgaven . .	—	—	—	—	—	—
Herstel schade hoofd-en buitenwaterkeringen	—	1,0	—	—	—	—
Herstel schade overige overheidseigendommen	—	1,5	—	—	—	—
Herstel schade onroerende goederen en schepen	—	4,5	—	—	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep en bedrijf . .	—	0,3	—	—	—	—
Landbouwherstel . . .	—	2,6	—	—	—	—
Evacuatie, reëvacuatie, verzorging evacués	—	0,1	—	—	—	—
Overige hulpverlening	—	—	—	—	—	—
	—	10,0	—	—	—	—

De in 1959 te verwachten uitgaven wegens watersnoodschade zullen worden gefinancierd uit de met toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet uit vorige jaren over te brengen bedragen.

Ook de uitgaven voor 1958 zijn gekweten uit van vorige jaren overgebrachte bedragen.

Vergoeding aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959	Oorspr. vast-gesteld 1958	Vermoe-delijke uitkom-sten 1958	Ontwerp begro-ting 1959
Vergoeding aan provin-cies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting	25,5	25,5	27,0	—	—	—
Vergoeding aan ge-meenten voor de der-ving van inkomsten als gevolg van de ver-laging van de grond-belasting	38,0	38,0	39,0	—	—	—
	63,5	63,5	66,0	—	—	—

Ten aanzien van de compensatie-uitkeringen aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting zijn in verband met het normale accres in de opbrengsten van de betrokken belastingen voor 1959 hogere bedragen uitgetrokken.

III. De middelen van het Rijk

§ 1. Samenvattend overzicht

Hieronder volgt een samenvatting van de middelenramingen, respectievelijk volgens de oorspronkelijke raming voor 1958, de vermoedelijke uitkomsten voor dat jaar en de ontwerpbe-groting 1959.

Samenvattend overzicht der middelen

	Oorspr. raming 1958	Vermoe- delijke uitkom- sten 1958	Raming 1959
Kostprijsverhogende belastingen .	2 990	2 786	2 826
Belastingen op inkomen, winst en vermogen	3 838	3 887	3 943
Winsten en andere baten van be- drijven	79	70	75
Overige middelen Gewone Dienst	356	409	342
Totaal middelen Gewone Dienst . .	7 263	7 152	7 186
Ontvangen aflossingen	238	214	191
Overige middelen Buitengewone Dienst	37	46	53
Totaal middelen Buitengewone Dienst	275	260	244
Totaal middelen Gehele Dienst . .	7 538	7 412	7 430

§ 2. Nadere beschouwing van de middelen

Belastingmiddelen

In het eerste hoofdstuk van deze nota heeft de ondergeteken-
de reeds gesteld, dat het naar zijn oordeel op grond van ver-
schillende indicaties verantwoord is, ervan uit te gaan, dat het
dieptepunt van de economische teruggang is overschreden en
dat in het komende jaar de bedrijvigheid weer op een hoger

peil zal komen. In overeenstemming met deze zienswijze is bij
het opstellen van de belastingramingen voor het dienstjaar
1959 uitgegaan van een gematigde expansie van de Neder-
landse volkshuishouding.

Voorts zijn de belastingramingen in het algemeen gebaseerd
op de bestaande wetgeving op belastinggebied, hetgeen met zich
medebrengt, dat is uitgegaan van het vervallen van de in het
verleden in werking getreden tijdelijke belastingverhogingen en
dat van de voorstellen tot verlenging daarvan is geabstraheerd.
Voor de onderhavige belastingramingen gaat het daarbij om
het vervallen:

a. per 1 januari 1959 van de tijdelijke verhoging van het
bijzonder invoerrecht op benzine en van de motorrijtuigen-
belasting voor o.m. dieselauto's;

b. per 1 augustus 1959 van de per 1 augustus 1957, resp. per
10 februari 1958 tot stand gekomen tijdelijke verhoging van de
omzetbelasting voor een aantal artikelen.

Op een drietal punten is evenwel de bestaande wetgeving op
belastinggebied niet als uitgangspunt gekozen voor het opstellen
van de raming der belastingmiddelen. In de ramingen is nl. wel
verwerkt de invloed van de in te dienen voorstellen om:

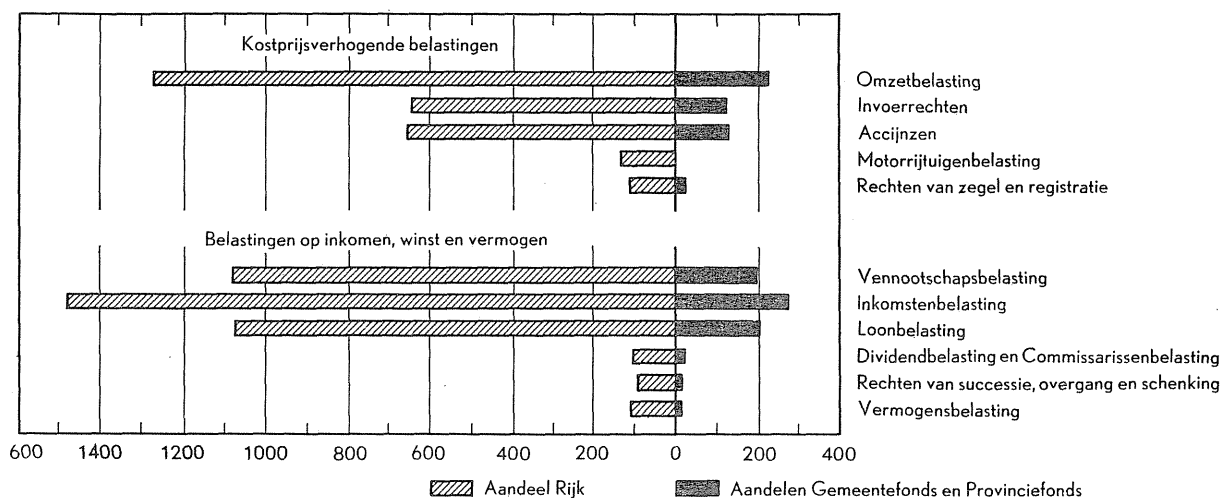
a. de investeringsaftrek te brengen op 16 pct., gelijkelijk te
verdelen over twee jaren;

b. de vervroegde afschrijving te verlengen, waarbij boven-
dien is rekening gehouden met het voornemen om de bestaande
temporisering gedeeltelijk ongedaan te maken;

c. de vrijstelling van omzetbelasting voor sigaren, welke per
1 januari a.s. vervalt, te verlengen.

De belastingramingen voor het dienstjaar 1959, welke op
basis van de hiervoor vermelde uitgangspunten zijn tot stand
gekomen, zijn per belastingmiddel vermeld in de derde geld-
kolom van bijlage 7. Voor de overwegingen, die voor de raming
van ieder belastingmiddel afzonderlijk een rol hebben gespeeld,
zij verwezen naar de memorie van toelichting op de wet op de
middelen.

Opbrengsten van de ten behoeve van het Rijk geheven belastingen in 1959 (in miljoenen guldens)

In totaal beloopt de raming van de belastingmiddelen 7975 miljoen

Hierop dient in mindering te worden gebracht het aandeel van:

a. het Gemeentefonds 1148 miljoen
b. het Provinciefonds 58 miljoen

1206 miljoen

zodat ten bate van de rijksbegroting resteert .. 6769 miljoen.

De financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten zal met ingang van 1959 opnieuw moeten worden geregeld. Vooral nog is in de bovenstaande berekeningen voor het aandeel van het Gemeentefonds hetzelfde percentage aangehouden als voor 1958, i.c. 14,94. Het aandeel van het Provinciefonds in de

Overzicht der belastingmiddelen

	Vóór aftrek			Na aftrek			Percentages van het totaal
	Oorspr. raming	Vermoedelijke uitkomsten		Oorspr. raming	Vermoedelijke uitkomsten		
	1958	1958	1959	1958	1958	1959	
Omzetbelasting	1550	1425	1500	1307	1211	1274	18,8
Invoerrecht	950	830	765	801	700	645	9,5
Accijnzen	767	742	780	642	622	658	9,7
Motorrijtuigenbelasting . .	130	122	135	130	122	135	2,0
Rechten van zegel en registratie	130	155	135	110	131	114	1,7
Totaal kostprijsverhogende belastingen	3527	3274	3315	2990	2786	2826	41,7
Vennootschapsbelasting . .	1350	1325	1275	1148	1127	1082	16,0
Inkomstenbelasting	1625	1700	1750	1372	1437	1479	21,9
Loonbelasting	1200	1225	1275	1012	1033	1075	15,9
Dividendbelasting en commissarissenbelasting . .	128	125	125	108	105	105	1,5
Rechten van successie, overgang en schenking	120	100	110	101	84	93	1,4
Vermogensbelasting	115	115	125	97	101	109	1,6
Totaal belastingen op inkomsten, winst en vermogen .	4538	4590	4660	3838	3887	3943	58,3
Algemeen totaal	8065	7864	7975	6828	6673	6769	100,0

belastingopbrengst beloopt overeenkomstig de bestaande wettelijke regeling 0,76 pct. Dit percentage dient bij de berekening van het aan het Provinciefonds ten goede komende bedrag te worden toegepast, nadat de opbrengsten van de inkomstenbelasting, de vennootschapsbelasting, de vermogensbelasting en de omzetbelasting zijn verminderd met resp. 25, 45, 23 en 64 miljoen. Bij de voorlopige berekening van het aandeel van het Gemeentefonds is eveneens met deze aftrekposten rekening gehouden. Het aandeel van het Landbouw-Egalisatiefonds in de accijns op gedistilleerd is met ingang van 1959 komen te vervallen.

Een specificatie van de belastingramingen voor 1959 — zowel bruto als netto — wordt gegeven in nevenstaand overzicht. In de tabel zijn tevens vermeld de oorspronkelijke ramingen en de vermoedelijke uitkomsten voor 1958.

De belastingramingen vóór aftrek vertonen blijkens het overzicht van 1958 (vermoedelijke uitkomsten) op 1959 een stijging met rond 110 miljoen. Deze toeneming kan worden beschouwd als de resultante van een stijging van de opbrengst met 300 miljoen in verband met de verwachte ontwikkeling op economisch gebied en een daling met 190 miljoen ten gevolge van fiscale oorzaken. Wat dit laatste betreft, zij gewezen op de van 1958 op 1959 optredende autonome mutaties in de belastingopbrengst o.m. in verband met de investeringsaftrek, de vervroegde afschrijving en het vervallen van de tijdelijke belastingverhogingen.

De belastingopbrengsten, ten goede komende aan het Rijk, en de totale belastingbaten zijn in de onderstaande tabel uitgedrukt in een percentage van het nationale inkomen. Onder de totale belastingbaten dienen in dit verband te worden verstaan de opbrengsten uit hoofde van de door het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen geheven belastingen, welke economisch aan het betreffende jaar kunnen worden toegerekend. De percentages die betrekking hebben op de totale belastingbaten kunnen dienstig zijn ter verschaffing van enig inzicht omtrent het verloop van de belastingdruk. Uit de laatste twee kolommen van de tabel blijkt dan, dat de belastingdruk in de jaren 1950 tot en met 1955 geleidelijk is gedaald, waarna een zekere mate van stabilisatie optrad op het in 1955 bereikte peil. Bij deze stabiliteit dient te worden aangetekend, dat de invloed van verschillende belastingverhogingen, welke vooral in het kader van de bestedingsbeperking tot stand kwamen, nagenoeg werd gecompenseerd door het vervallen van de vereveningsheffing. In 1958 kan een verdere daling worden waargenomen. Bij het opnieuw lagere percentage voor 1959 dient te worden bedacht, dat dit is gebaseerd op het vervallen van de tijdelijke belastingverhogingen. Wordt rekening gehouden met de voorstellen tot verlenging, dan vertoont de belastingdruk van 1958 op 1959 nagenoeg geen mutatie.

Belastingen en nationaal inkomen in Nederland

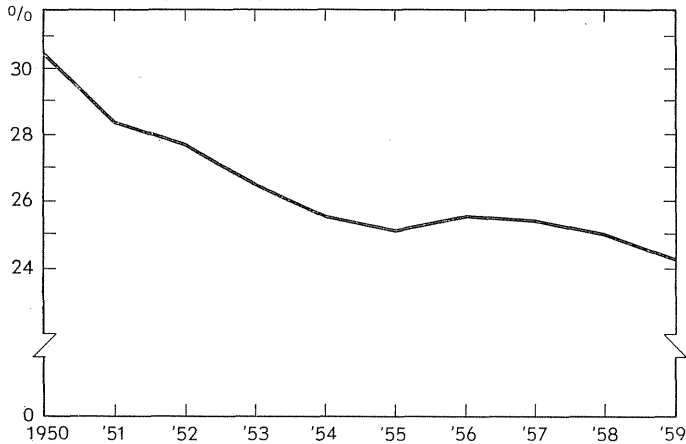
Jaar	Nationaal inkomen tegen		Belastingopbrengsten t.b.v. het Rijk ¹⁾			Totale belastingbaten ²⁾		
			bedrag	in % van het N. I. tegen		bedrag	in % van het N. I. tegen	
	marktprijzen	factorkosten		marktprijzen	factorkosten		marktprijzen	factorkosten
1950	17 170	15 040	4 021	23,4	26,7	5 245	30,5	34,9
1951	19 510	16 970	4 778	24,5	28,2	5 550	28,4	32,7
1952	20 340	17 740	5 054	24,8	28,5	5 630	27,7	31,7
1953	21 840	19 150	4 995	22,9	26,1	5 780	26,5	30,2
1954	24 660	21 710	5 098	20,7	23,5	6 300	25,5	29,0
1955	27 290	24 300	5 719	21,0	23,5	6 850	25,1	28,2
1956	29 300	26 200	6 032	20,6	23,0	7 470	25,5	28,5
1957	31 830	28 880	6 645	20,9	23,0	8 085	25,4	28,0
1958	32 270 ³⁾	29 570 ³⁾	6 673	20,7	22,6	8 080	25,0	27,3
1959	33 230 ³⁾	30 260 ³⁾	6 769	20,4	22,4	8 050	24,2	26,6

¹⁾ 1950 t/m 1956 rekeningcijfers.
1957 vermoedelijk beloop.
1958 vermoedelijke uitkomsten.
1959 ontwerp-begroting.

²⁾ De belastingbedragen, welke aan het desbetreffende jaar kunnen worden toegerekend, geheven door het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen.

³⁾ Globale schatting.

Verloop van de totale belastingbaten in % van het nationale inkomen 1950-1959 (tegen marktprijzen)

Geeft de zoëven besproken tabel een overzicht van de ontwikkeling in de tijd, daarnaast is in principe ook een internationale vergelijking mogelijk. Een gefundeerd oordeel kan evenwel slechts op grond van een diepgaande analyse worden gevormd in verband met de aanzienlijke institutionele verschillen in aard en financieringswijze van allerlei voorzieningen. Zonder deze analyse kan men slechts een globale indruk verkrijgen. Dit voorbehoud dient in het oog te worden gehouden bij bestudering van de onderstaande tabel, waarin voor enige landen de totale belastingopbrengsten zijn uitgedrukt in een percentage van het bruto nationale produkt. De gebruikte belastingopbrengsten hebben voor alle landen betrekking op de bedragen, ten goede komende aan de centrale en de lagere Overheid. Het beschikbare statistische materiaal was nochtans niet voldoende om volkomen vergelijkbare grootheden te berekenen. Wat het bruto nationale produkt betreft is gebruik gemaakt van ter zake door de O.E.E.S. gepubliceerde gegevens, bij de berekening waarvan een zo groot mogelijke uniformiteit in acht is genomen. Het is intussen twijfelachtig of dit streven naar uniformiteit in feite heeft geleid tot vergelijkbare uitkomsten.

De omstandigheid, dat hier het bruto nationale produkt als vergelijkingsmaatstaf is genomen en in de vorige tabel het netto nationale inkomen, leidt voor Nederland uiteraard tot andere, i.c. lagere percentages.

Belastingdruk in een aantal landen

	Belastingopbrengsten in procenten van het					
	bruto nationaal produkt tegen marktprijzen			bruto nationaal produkt tegen factorkosten		
	1955	1956	1957	1955	1956	1957
België	17,0	17,6	•	18,7	19,4	•
Frankrijk	21,5	22,1	22,9	25,2	25,9	27,0
Engeland	26,8	26,0	26,3	30,5	29,5	29,8
Luxemburg	22,5	21,5	•	24,1	23,3	•
Nederland	22,9	23,3	23,1	25,5	25,8	25,3
Verenigde Staten	22,7	23,0	22,9	24,9	25,3	25,3
West-Duitsland	24,9	24,8	24,2	29,2	28,9	28,1

Op grond van de uitgevoerde berekeningen krijgt men de indruk, dat Nederland in deze groep van landen ongeveer een middenpositie inneemt.

Niet-belastingmiddelen
Winsten en andere baten van bedrijven

	Oorspronkelijke raming 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Raming 1959
Uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens voordelig saldo	7,6	—	—
Uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie ad $3\frac{1}{2}$ % over de bedrijfsbaten der verkeersdiensten	19,6	19,3	20,3
Uitkering van de Rijkspostspaarbank wegens voordelig saldo	—	—	—
Uitkering van de Staatsmijnen wegens dividend op het aandelenkapitaal	10,0	10,0	11,3
Uitkering van het Staatsgasbedrijf wegens voordelig saldo	3,9	2,4	5,3
Uitkering van het Staatsbedrijf „Artillerie-Inrichtingen” wegens dividend op het stamkapitaal	—	—	0,4
Uitkering van de door De Nederlandsche Bank N.V. behaalde winst	12,5	12,5	12,5
Exploitatiebaten van bedrijven in de particuliere sector:			
Mij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V.	3,0	3,0	3,0
Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken N.V.	3,5	3,5	3,5
N.V. Koninklijke Luchtvaart Mij	4,0	4,0	4,0
N.V. Nederlandsche Spoorwegen	memorie	—	memorie
Breedband N.V.	7,0	7,0	7,0
N.V. Nederlandse Aardolie-maatschappij	5,0	5,0	5,0
N.V. Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie	0,6	0,6	0,8
andere bedrijven	2,2	2,3	2,0
	78,9	69,6	75,1

Zowel voor 1959 als voor de vermoedelijke uitkomsten 1958 is ervan uitgegaan, dat de winst van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie geheel aan de reserves zal worden toegevoegd. Op deze wijze komt de eigen bijdrage van het bedrijf in de financiering van de benodigde bedrijfsmiddelen tot uitdrukking.

De winst van de Rijkspostspaarbank zal, evenals in voorgaande jaren, moeten worden toegevoegd aan de algemene reserve van de bank, gezien de verwachting, dat het totale spaartegoed zodanig zal stijgen, dat deze reserve het wettelijk gestelde maximum van 15 % van het spaartegoed niet zal bereiken.

Bij de beoordeling van de winstcijfers van het Staatsgasbedrijf dienen twee tegengestelde factoren in aanmerking te worden genomen. Enerzijds is het bedrijf nog in een stadium van sterke groei, anderzijds is de overschakeling op aardgas bij een aantal gemeenten vertraagd door de financieringsmoeilijkheden, welke de gemeenten hebben ondervonden. Deze laatste factor heeft vooral zijn invloed doen gelden op het herziene cijfer voor 1958. Voor 1959 wordt verwacht, dat na reservering van bijna 1,5 miljoen het Rijk van het Staatsgasbedrijf 5,25 miljoen winstaandeel zal kunnen ontvangen.

Daar bij de wet van 20 maart 1958, Stb. 177, de N.V. Ned. Machinefabriek Artillerie-Inrichtingen staatsbedrijf is geworden, zijn de uitkomsten van dit bedrijf niet meer begrepen onder de exploitatiebaten van bedrijven in de particuliere sector, doch zijn deze in het vorenstaande overzicht voor het eerst afzonderlijk vermeld.

Overige middelen Gewone Dienst

	Oorspronkelijke raming 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Raming 1959
Vergoedingen voor aan derden bewezen diensten en opbreng- sten van verkochte rijksgoe- deren:			
Aandeel in de opbrengst van de luisterbijdrage.	28,1	28,1	29,0
Aandeel in de opbrengst van het kijkgeld	9,0	9,0	15,0
Diverse ontvangsten van de Dienst der Domeinen	27,9	27,9	27,9
Andere vergoedingen en ont- vangsten	125,0	126,0	133,1
Personeelsverhaal	11,0	11,0	10,3
Inkomsten wegens rente. . . .	76,2	86,7	79,1
Vrijgegeven tegenwaardegelden	memorie	16,8	—
Baten wegens gerecupereerde goederen en liquidatie vijan- delijk vermogen	35,0	35,0	memorie
Andere middelen:			
Liquidatie-opbrengst van ef- fecten, welke op grond van art. 62 van het Besluit Her- stel Rechtsverkeer aan de Staat zijn vervallen	—	15,0	5,0
Opbrengst wegens liquidatie van vermogensbestandde- len, aan de Staat toegeval- len ingevolge de Wet Her- stel vermogensovergang Rijksmarkengebied.	8,0	2,0	memorie
E.E.G.-ontwikkelingsfonds . .	—	13,1	—
Overige.	36,0	38,8	42,9
	356,2	409,4	342,3

De vergoedingen voor aan derden bewezen diensten en opbrengsten van verkochte rijksgoederen hebben betrekking op een aantal retributies en andere regelmatig vloeiende middelen. Onder de inkomsten wegens personeelsverhaal zijn begrepen de inhoudingen ingevolge de spaarregeling (Koninklijk besluit van 15 maart 1954, *Stb.* 102), alsmede het verhaal van de bijdragen voor inkoop van diensttijd voor pensioen. Het onder de vermoedelijke uitkomsten voor 1958 opgenomen bedrag ad 16,8 miljoen wegens vrijgegeven tegenwaardegelden is het restant van de bijzondere rekening bij de Nederlandsche Bank; voor 1959 is hiervoor mitsdien geen post meer opgenomen.

Voor de post liquidatie van vijandelijk vermogen zullen na 1958 praktisch geen ontvangsten meer worden geboekt, zodat dit artikel voor 1959 voor memorie is geraamd. Onder de andere middelen is o.m. voor 1958 13,1 miljoen opgenomen wegens uitkering uit het E.E.G.-ontwikkelingsfonds. Voor 1959 wordt het bedrag van deze uitkering in mindering gebracht op de uitgaven van de begroting van Zaken Overzee. Tevens zijn onder de andere middelen begrepen de ontvangsten wegens boeten.

Ontvangen aflossingen

	Oorspronkelijke raming 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Raming 1959
Staatsbedrijf der P.T.T.	129,8	130,6	118,0
Staatsgasbedrijf	23,0	16,0	7,7
Staatsvissershavenbedrijf . . .	0,8	0,8	0,8
Staatsdrukkerij- en Uitgeverij- bedrijf	0,4	0,4	0,4
Staatsmuntbedrijf	0,1	0,1	0,1
Staatsbedrijf „Artillerie-Inrich- tingen”	—	—	memorie
Scheepvaartfonds	2,0	2,0	2,0
Lagere publiekrechtelijke licha- men	27,9	25,0	22,2
Indonesië	28,0	—	—
Voorlopig verstrekte kredieten tot financiering van de her- bouw of het herstel van onroe- rend goed, waaraan oorlogs- schade is geleden.	12,8	12,8	6,1
Aflossing van een van de Neder- landsche Bank overgenomen vordering op Argentinië. . . .	—	11,9	15,9
Andere	13,6	14,6	18,0
	238,4	214,2	191,2

De daling van het bedrag der aflossingen door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie in 1959 ten opzichte van 1958 is een gevolg van de omstandigheid, dat in 1958 rekening is gehouden met een belangrijk bedrag wegens voorraadvermindering (24 miljoen voor 1958 oorspronkelijk, 26,2 miljoen voor 1958 herzien en nihil voor 1959). Het Staatsgasbedrijf lost in 1958 extra af bij het Rijk, omdat het zelf de terugbetaling ontvangt van voorschotten, verstrekt aan het Gasbedrijf Centraal Nederland in verband met de overneming en voltooiing door dit bedrijf van een kraakinstallatie voor hoogwaardige gassen bij Utrecht.

De aflossingen van lagere publiekrechtelijke lichamen zijn in hoofdzaak aflossingen op voorschotten, verstrekt ingevolge artikel 56 der Woningwet.

De aflossing ad 28 miljoen op de in 1950 aan Indonesië verstrekte lening van 280 miljoen is voor 1959 niet meer geraamd, aangezien Indonesië zijn verplichtingen ter zake niet nakomt.

Overige middelen van de Buitengewone Dienst

	Oorspronkelijke raming 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Raming 1959
Opbrengst van door ontmunting verkregen metaal.	memorie	0,3	memorie
Door het Staatsmuntbedrijf af- geleverde munt.	27,8	35,0	44,2
Aflossing, uitloting en verkoop van Nationale Schuld, aange- kocht voor het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmunten voor rekening van het Rijk”	3,0	3,0	4,5
Kapitaalbijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden	5,6	5,6	2,8
Verkoop van onroerende goede- ren enz. (Domeinen)	memorie	1,8	1,1
	36,4	45,7	52,6

De kapitaalbijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden hebben betrekking op bijdragen in de kosten van rijkswerken.

IV. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

In onderstaande tabel en grafiek zijn enige gegevens opgenomen met betrekking tot het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel. In een tweede grafiek is daarenboven de verhouding tussen de sterkte van het ambtenarenkorps en de omvang van de beroepsbevolking tot uitdrukking gebracht.

Uit de desbetreffende gegevens blijkt, dat de totale begrotingssterkte voor 1959 wordt geraamd op 118 599 man tegen 118 222 man voor 1958, hetgeen neerkomt op een nominale stijging van 377 man. Bij een beoordeling van deze gegevens moeten evenwel enkele bijzondere factoren in aanmerking worden genomen. Ten eerste zijn in de personeelssterkte van het Departement van Financiën voor 1959 1120 man begrepen voor werkzaamheden ter uitvoering van de Algemene Ouderdomswet tegen 800 man in de begrotingssterkte voor 1958. Aangezien de ten behoeve van deze personen gemaakte personele en materiële kosten ten laste van het ouderdomsfonds komen, kan worden gesteld, dat de stijging van de personeelssterkte, welke voor rekening van het Rijk komt, niet 377 doch 57 man bedraagt. Ten tweede is bij het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor 1959 rekening gehouden met een personeelsuitbreiding van 996 man. Deze uitbreiding is onvermijdelijk in verband met de grote toevloed van leerlingen en studenten naar het voortgezet en het hoger onderwijs. Indien ook deze factor in aanmerking wordt genomen, blijkt de totale sterkte in de overige sectoren van het burgerlijk rijkspersoneel in de begroting 1959 ten opzichte van die voor 1958 met 939 man te zijn gedaald. Deze teruggang heeft voor 554 man betrekking op de civiele departementen. Ook in het licht van het jaarlijks bevolkingsaccres en de onontkoombare uitbreiding van personeel bij enkele ambtelijke diensten wegens

niet te tolereren achterstand in de werkzaamheden (b.v. bij het Kadaster), is dit een verheugende ontwikkeling.

De Regering blijft streven naar een verdere inkrimping van het ambtenarenkorps. Daarbij heeft de bevordering van de efficiency in de rijksdienst haar voortdurende aandacht.

Bij de beoordeling van de in het overzicht vermelde aantallen dient nog in aanmerking te worden genomen, dat deze uitsluitend betrekking hebben op personeel met een volledige dagtaak, met dien verstande, dat het aantal ambtenaren met onvolledige dagtaak (zoals b.v. leraren bij het rijksonderwijs, die een beperkt aantal lesuren hebben) zoveel mogelijk is herleid tot het aantal, dat nodig zou zijn, indien een volledige dagtaak werd vervuld. Geen rekening is gehouden met het personeel met onvolledige dagtaak, ten aanzien waarvan een herleiding als hiervoor bedoeld niet mogelijk is; ook het in militaire dienst zijnde personeel, de langdurig zieken, de geschorsten e.d. zijn buiten beschouwing gelaten. De gezamenlijke sterkte van het tot die categorieën behorende burgerlijk rijkspersoneel bedroeg per 30 juni 1958 circa 10 000 man. In afwijking van vorige jaren, toen alleen de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel bij de Departementen van Oorlog en van Marine afzonderlijk tot uitdrukking werd gebracht, is thans ook de personeelssterkte van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen afzonderlijk in het overzicht opgenomen. Voorts is, evenals vorige jaren, het personeel, werkzaam bij de staatsbedrijven, niet in de opgegeven aantallen begrepen.

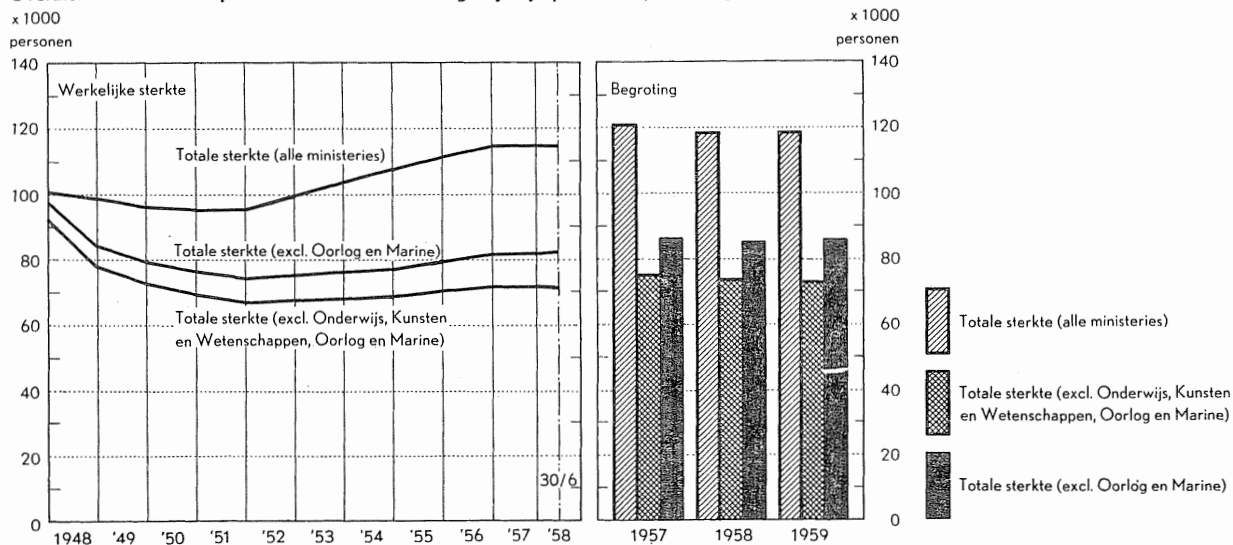
Voor een overzicht van het verloop der personeelssterkte per departement moge worden verwezen naar bijlage 8.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

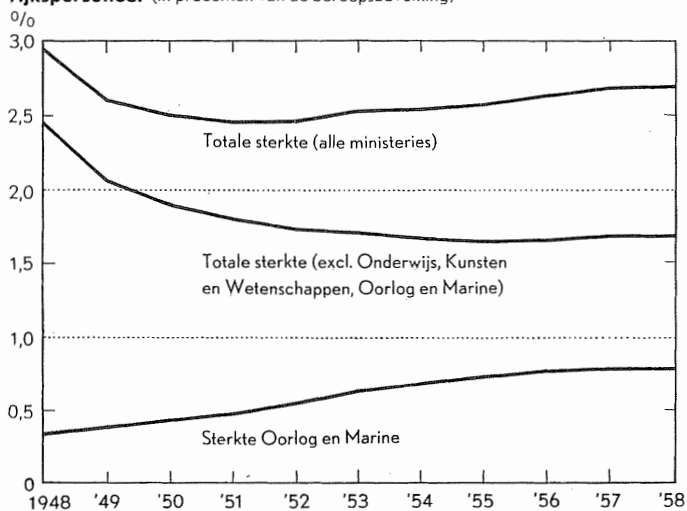
Omschrijving	Werkelijke sterkte			Begrotingssterkte		
	31-1-1957	31-1-1958	30-6-1958	1957	1958 ¹⁾	1959
Burgerlijk rijkspersoneel exclusief Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Oorlog en Marine. .	71 441	71 181	71 059	74 921	73 144	72 910
Burgerlijk rijkspersoneel: Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	10 325	10 536	10 793	10 950	11 593	12 589
Oorlog en Marine	33 152	32 945	32 639	34 851	33 485	33 100
Totaal	114 918	114 662	114 491	120 722	118 222	118 599

¹⁾ De aantallen, opgenomen in de miljoenennota 1958, zijn voor zoveel nodig herzien.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijksperoneel (in absolute getallen)

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijksperoneel (in procenten van de beroepsbevolking)

V. De nationale schuld

Blijkens onderstaande tabel is gedurende de periode 30 juni 1957—30 juni 1958 de binnenlandse schuld met 23 miljoen en de buitenlandse schuld met 163 miljoen toegenomen. De totale staatsschuld heeft derhalve gedurende voornoemde periode een stijging ondergaan van 186 miljoen.

Overzicht van de omvang van de nationale schuld

	30-6-1957	30-6-1958
Gevestigde binnenlandse schuld.	10 986	10 718
Schatkistpapier in omloop	3 007	3 659
Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	460	137
Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	200	—
Muntbiljetten in omloop	133	116
Schuld aan gemeenten en provincies (ter zake van belastingen)	1	—
Gemeente- en Provinciefonds	84	191
Stortingen door rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven lening	402	561
Overige binnenlandse schulden op korte termijn	465	532
Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek voor de Wederopbouw)	582	449
Vergoedingen wegens geleden watersnoodschade	56	36
Totaal binnenlandse schuld	16 376	16 399
Gevestigde buitenlandse schuld.	1 875	1 777
Verplichtingen wegens bij het Internationale Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta.	—	261
Totaal buitenlandse schuld	1 875	2 038
Totaal-generaal	18 251	18 437

In de beschouwde periode is de gevestigde binnenlandse schuld gedaald met 268 miljoen. Deze daling werd veroorzaakt door verplichte delging tot een bedrag van 225 miljoen en door het in betaling geven van staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen tot een bedrag van 41 miljoen, terwijl voorts door koerswijziging van de dollar de tegenwaarde van de 3 % dollarlening 1947 2 miljoen lager is gesteld.

Het bedrag aan schatkistpapier in omloop steeg met 652 miljoen tot 3659 miljoen. Deze stijging was voor 229 miljoen het gevolg van extra plaatsing van schatkistpapier door de schatkist. Tot een bedrag van 423 miljoen vloeiende zij voort uit het feit, dat de Nederlandsche Bank uit haar portefeuille schatkistpromessen verkocht, ten einde te voldoen aan de gestegen behoefte aan beleggingsmateriaal op de geldmarkt.

De boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 februari 1947, waarbij de Nederlandsche Bank haar R.M.-bezit aan de Staat overdroeg, bestaat thans niet meer. Op 30 juni 1957 beliep zij nog 200 miljoen. Nadat daarop 100 miljoen werd afgelost, werd het restant omgezet in schatkistpapier. De boekschuld van de Staat aan de Nederlandsche Bank was oorspronkelijk 1500 miljoen.

De mutaties in de overige posten van de binnenlandse nationale schuld resulteerden per saldo in een stijging van 162 miljoen.

Op de gevestigde buitenlandse schuld is in meergenoemde periode 90 miljoen verplicht afgelost. Voorts is door koerswijziging van verscheidene valuta's de tegenwaarde van deze schuld met 8 miljoen afgenomen. Daarentegen werd bij het Internationale Monetair Fonds een bedrag van 261 miljoen aan vreemde valuta opgenomen.

Een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van de staatsschuld sedert de bevrijding is opgenomen in bijlage 11 van deze nota.

VI. De kasontwikkeling van het Rijk 1956—1958

De kasontwikkeling in 1957

In de onderstaande tabel zijn de gegevens samengevat betreffende de ontwikkeling van de met de begrotingsuitvoering samenhangende kasontvangsten en -uitgaven, alsmede van de niet-budgettaire kasmutaties van de centrale Overheid, en wel over de periode van 1 januari 1956 tot en met 30 juni 1958.

Met betrekking tot de uitvoering van de Gehele Dienst der rijksbegroting op kasbasis blijkt uit de posten 1 t/m 5, dat de budgettaire ontvangsten en betalingen in 1957 ten opzichte van het voorgaande jaar zijn gestegen met resp. 350 en 884 miljoen. In overeenstemming hiermede vermeerderde het kastekort uit hoofde van begrotingstransacties van 301 miljoen in 1956 tot 835 miljoen in 1957.

De aanzienlijke stijging van het totaal der in 1957 ten bate van het Rijk geïnde belastingen werd, wat de kohierbelastingen betreft, geheel veroorzaakt door buitengewoon hoge ontvangsten aan inkomstenbelasting, o.m. voortvloeiende uit het versneld opleggen van voorlopige aanslagen over 1957. Bij de niet-kohierbelastingen deed zich — in het bijzonder wat betreft de omzetbelasting en de invoerrechten — de invloed gelden van de

in 1957 nog voortdurende situatie van overbesteding. Daarnaast werd de opbrengst van de loonbelasting onder meer gunstig beïnvloed door de volledige doorwerking in de ontvangsten van de in 1956 tot stand gekomen gedifferentieerde loonsverhoging ¹⁾.

Het hogere niveau van de budgettaire betalingen in 1957 in vergelijking tot 1956 is voor het grootste deel een gevolg van de door het Rijk, krachtens de vigerende liquiditeitsgarantie, aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten verstrekte voorschotten ten behoeve van in financiële moeilijkheden verkerende gemeenten. Met deze liquiditeitsvoorschotten was in 1957 per saldo een bedrag gemoeid van 533 miljoen, waarvan in de tweede helft van het jaar 507 miljoen werd verstrekt. Een tweede belangrijke uitgavenverhogende factor vormde de

¹⁾ In onderstaand overzicht zijn onder de kasontvangsten uit belastingen niet opgenomen de bedragen, die werden voldaan door inlevering van staatsschuld (in 1956, 1957 en in het eerste halfjaar 1958 resp. 113 miljoen, 51 miljoen en 6 miljoen), omdat deze niet leidden tot een kasmutatie voor het Rijk. Deze bedragen, welke voor verreweg het grootste gedeelte betrekking hadden op belastingcertificaten, zijn evenmin opgenomen onder post 3 (aflossing van langlopende binnenlandse staatsschuld).

Overzicht van de kasmutaties van het Rijk

Ontvangsten	1956	1957			1958 1e half- jaar	Betalingen	1956	1957			1958 1e half- jaar
		1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal				1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal	
Budgettaire ontvangsten en betalingen											
1. Ontvangsten in geld uit belastingen	6 272	2 854	3 805	6 659	2 746	3. Aflossing van langlopende binnenlandse staatsschuld	171	92	114	206	99
2. Overige begrotingsontvangsten excl. overboekingen van de tegenwaarde-rekening	736	279	420	699	306	4. Aflossing van langlopende buitenlandse staatsschuld .	80	82	31	113	59
	7 008	3 133	4 225	7 358	3 052	5. Overige betalingen ten laste van de begroting	7 058	3 488	4 386	7 874	3 104
Kastekort uit hoofde van begrotingstransacties	301	529	306	835	210						
	7 309	3 662	4 531	8 193	3 262		7 309	3 662	4 531	8 193	3 262
Overige ontvangsten en betalingen											
6. Overboekingen van de tegenwaarderekening . .	123	150	214	364	17	Kastekort uit hoofde van begrotingstransacties	301	529	306	835	210
7. Opnemning van langlopende binnenlandse staatsschuld	397	—	—	—	—	12. Netto aflossing van schatkistpapier (zie ook post 8)	166	—	—	—	—
8. Netto plaatsing van schatkistpapier (zie ook post 12)	—	191	36	227	554	13. Aflossing op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 februari 1947. . .	—	—	100	100	100
9. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen (zie ook post 14)	36	45	229	274	—	14. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen (zie ook post 9)	—	—	—	—	70
10. Vermeerdering schuld aan provincies en gemeenten uit hoofde van belastingen (zie ook post 15)	22	—	130	89	—	15. Vermindering schuld aan provincies en gemeenten uit hoofde van belastingen (zie ook post 10)	—	41	—	—	38
11. Mutaties in diverse vorderingen en schulden op korte termijn (zie ook post 16) .	—	—	71	17	80	16. Mutaties in diverse vorderingen en schulden op korte termijn (zie ook post 11) .	322	54	—	—	—
	578	386	680	971	651		789	624	406	935	418
Afneming liquide middelen van het Rijk	211	238	—	—	—	Toeneming liquide middelen van het Rijk	—	—	274	36	233
	789	624	680	971	651		789	624	680	971	651

subsidieverlening via het L.E.F., welke in 1957 — in verband met de ontwikkeling van het wereldmarktprijspeil van bepaalde agrarische produkten en de wijzigingen in het landbouwprijsbeleid — een aanzienlijk groter bedrag vergde dan in 1956. Ten slotte gaven ook de uitgaven voor een aantal andere categorieën van overheidszorg een toeneming te zien, zoals die voor onderwijs, verkeer en waterstaat. Daarentegen liepen de betalingen wegens andere voorzieningen in 1957 terug. Zo kwam in 1957 uit hoofde van herstel van oorlogsschade en watersnoodschade resp. 182 miljoen en 32 miljoen tot uitkering, tegen resp. 293 miljoen en 92 miljoen in 1956. Voorts vertoonden de militaire kasuitgaven — anders dan in vorige jaren — in 1957 geen verdere stijging; deze uitgaven, inclusief de bestedingen, waarvoor tegenwaardegelden beschikbaar werden gesteld, beliepen nl. 1867 miljoen, tegen 1872 miljoen in het voorgaande jaar.

De toeneming van de aflossing van langlopende staatsschuld is in hoofdzaak een gevolg van grotere amortisatie door inkoop ter beurze van staatsschuld, van het verrichten van de eerste aflossing op de in 1956 uitgegeven $3\frac{1}{2}\%$ Staatslening en van de in het eerste halfjaar 1957 verrichte aflossing van het nog resterende bedrag ad \$ 8 miljoen van de $3\frac{1}{2}\%$ Nederlandse dollarlening 1947.

In de financiering van het in 1957 uit budgettaire transacties voortvloeiende kastekort werd, met het oog op de omvangrijke leningbehoefte van de lagere Overheid en de particuliere sector, niet voorzien door het aantrekken van middelen op de open kapitaalmarkt, dit in tegenstelling tot 1956, toen via de emissie van een $3\frac{1}{2}\%$ staatslening een bedrag van 397 miljoen werd opgenomen. Voor een juiste beoordeling van het beroep op kapitaalmarktmiddelen dient men echter mede rekening te houden met de bedragen, welke op de voorinschrijfrekeningen accumuleerden (post 9). Alsdan komt men voor 1957 tot 274 miljoen tegen in totaal 433 miljoen in 1956. Het deel van het in 1957 gerealiseerde kastekort, dat niet werd veroorzaakt door het beroep op het Rijk van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten (835 miljoen minus 533 miljoen), kon dan ook bijna geheel door langlopende financieringsmiddelen worden gedekt. Voor het overige werd het budgettaire kasdeficit, alsmede de aflossing van 100 miljoen op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank (post 13), gefinancierd uit het bedrag van 364 miljoen, dat voor het Rijk beschikbaar kwam uit hoofde van overboekingen van tegenwaardegelden (post 6) en door een toeneming van diverse vormen van vlottende schuld, vooral van die, welke is belichaamd in schatkistpapier.

Ten aanzien van de netto plaatsing van schatkistpapier ad 227 miljoen dient vermelding, dat daarin mede de gevolgen van enige bijzondere transacties tot uitdrukking komen. In 1957 werd in samenhang met de aankoop van vreemde valuta van het Internationale Monetair Fonds en in het kader van een met de Deutsche Bank A.G. getroffen arrangement bij deze instellingen resp. 261 miljoen aan „notes” en 200 miljoen aan schatkistpromessen ondergebracht. Voorts werd een post van 68 miljoen aan schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank geplaatst in verband met de overneming door het Rijk van een vordering van de Bank op Argentinië (welke overneming onder de begrotingsbetalingen — post 5 — is begrepen). Na eliminering van deze bijzondere transacties ad in totaal 529 miljoen resteert een netto-aflossing uit anderen hoofde van 302 miljoen. Nadat in het eerste halfjaar 1957 netto 191 miljoen aan schatkistpapier kon worden geplaatst, werd in het tweede halfjaar per saldo voor een bedrag van 493 miljoen ter aflossing aangeboden. Deze laatste ontwikkeling hangt enerzijds samen met de in het derde kwartaal opgetreden spanningen op de internationale valutamarkten, onder invloed waarvan op grote schaal liquiditeiten naar het buitenland afvloeiden. Anderzijds was de netto-aflossing van schatkistpapier in het tweede semester een gevolg van de verkrapping van de geldmarkt, welke mede werd veroorzaakt door aanzienlijke belastingbetalingen.

In de vorige miljoenennota werd het budgettaire kastekort oor het gehele jaar 1957 op grond van de toen beschikbare

gegevens geraamd op globaal 725 miljoen. Blijkens bovenstaand overzicht beliep dit tekort in werkelijkheid 835 miljoen. Het verschil vindt zijn verklaring in de eerste plaats in de reeds genoemde ten laste van 's Rijks schatkist aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten verstrekte liquiditeitsvoorschotten ad 533 miljoen. Deze betalingen waren niet in de prognose begrepen; slechts was in de miljoenennota 1958 gewezen op een mogelijke toeneming van het budgettaire kasdeficit uit dezen hoofde. Anderzijds bleef, wegens het niet tot stand komen in 1957 van een wettelijke voorziening inzake de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds ook de daaruit voortvloeiende bijdrage van het Rijk in het actuariële tekort van deze fondsen over 1955 t/m 1957 achterwege. In de raming was hiervoor een bedrag van 260 miljoen uitgetrokken. Voor het overige kan de afwijking tussen prognose en realisatie worden toegeschreven aan het bij de raming ten achter blijven van de overige begrotingsbetalingen, terwijl voorts de ontvangsten, vooral aan niet-belastingmiddelen, gunstiger waren dan destijds werd voorzien.

De kasontwikkeling in de eerste helft van 1958

De begrotingsuitvoering op kasbasis in het eerste halfjaar 1958 resulteerde in een kastekort van 210 miljoen. De verbetering ad 319 miljoen ten opzichte van het overeenkomstige semester van het voorgaande jaar werd geheel veroorzaakt door terugbetaling door de Bank voor Nederlandsche Gemeenten van vrijwel het gehele bedrag — nl. 513 miljoen — van de in 1957 door haar bij 's Rijks schatkist opgenomen liquiditeitsvoorschotten. Deze aflossing is in vorenstaand overzicht in mindering gebracht van de overige begrotingsbetalingen (post 5)¹⁾. Na eliminering van de uit de liquiditeitsgarantie aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten voortvloeiende betalingen en ontvangsten blijkt een stijging van het kasdeficit van 503 miljoen in het eerste halfjaar 1957 tot 723 miljoen in de eerste zes maanden van 1958. Deze toeneming met 220 miljoen is het gevolg van verminderde ontvangsten — met name van de belastinginkomsten — en toegenomen betalingen.

De teruggang van de belastingontvangsten met 108 miljoen is ten dele toe te schrijven aan de economische omstandigheden (omzetbelasting en invoerrechten), ten dele aan bijzondere factoren, met name het vervallen van de vereveningsheffing en het zich niet herhalen van een cumulatie van ontvangsten aan inkomstenbelasting, welke in 1957 optrad, toen voor het eerst de voorlopige aanslagregeling in verhoogd tempo werd afgewikkeld. De toeneming van de betalingen ten laste van de begroting komt grotendeels voor rekening van belangrijk grotere uitgaven ten behoeve van het Landbouw-Egalisatiefonds, op de oorzaken waarvan reeds in het voorgaande werd gewezen. Voorts is van betekenis, dat in 1958 met de verstrekking van voorschotten ten behoeve van de woningwetbouw een aanvang is gemaakt. Daartegenover liepen de kasuitgaven voor militaire doeleinden terug van 946 miljoen in het eerste halfjaar 1957 tot 840 miljoen in het overeenkomstige semester van 1958.

Behalve in de dekking van het kastekort uit hoofde van begrotingstransacties ad 210 miljoen diende te worden voorzien in de financiering van enige niet-budgettaire betalingen. Het betreft hier met name het vrijgeven van een bedrag van netto 70 miljoen aan op de voorinschrijfrekeningen geaccumuleerde kapitaalmarktmiddelen, strekkende tot het op gang helpen van de meest noodzakelijke investeringen van de lagere publiekrechtelijke organen (post 14) en netto-belastinguitkeringen aan de lagere publiekrechtelijke lichamen ten belope van 38 miljoen (post 15). Daarentegen leidde de aflossing van 100 miljoen op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank (post 13) niet tot een vergroting van de financieringsbehoefte, aangezien het hier een omzetting van boekschuld in schatkistpapier betrof. Dit bij de centrale bank ondergebrachte papier is begrepen onder post 8.

¹⁾ Met deze boekingswijze is aansluiting gezocht bij de comptabiliteitsvoorschriften, volgens welke het bedrag van een verevende uitgave, dat voor de afsluiting van de rekening geheel of gedeeltelijk wordt terugontvangen, in aftrek van de betrokken uitgave kan worden gebracht.

Ook in het eerste halfjaar 1958 heeft het Rijk zich onthouden van een beroep op de kapitaalmarkt. Aangezien uit hoofde van overboekingen van de tegenwaarderekening slechts het op deze rekening nog resterende tegoed ad 17 miljoen beschikbaar kwam, werd de totale financieringsbehoefte van de centrale Overheid vrijwel geheel gefinancierd uit een vermeerdering van de netto vlottende schuld.

Bij de omvangrijke plaatsing van schatkistpapier ten belope van netto 554 miljoen (post 8) moge de ontwikkeling in het voorgaande halfjaar in herinnering worden geroepen. Zoals hiervoor uiteengezet, werd toen als gevolg van de krapte op de geldmarkt voor 493 miljoen meer schatkistpapier afgelost dan kon worden geplaatst, waartegenover via enige bijzondere transacties papier kon worden ondergebracht tot een totaal van 529 miljoen, waarvan 461 miljoen bij buitenlandse instellingen. Het eerste semester van 1958 vertoonde een aan dit verloop geheel tegengesteld beeld. Het Rijk kon op de inmiddels sterk verruimde binnenlandse geldmarkt per saldo 554 miljoen aan schatkistpapier onderbrengen. Het provenu van dit papier diende ten dele tot dekking van de eerdergenoemde financieringsbehoefte. Daarnaast werden de verkregen middelen aangewend voor aflossing van 100 miljoen schatkistpapier, dat sedert juli 1956 in handen was geweest van een buitenlandse instelling, alsmede voor de aankoop van een bedrag van 244 miljoen aan vreemde valuta in verband met aflossingsverplichtingen aan het buitenland in de tweede helft van het lopende jaar. Deze reservering van vreemde valuta komt vrijwel geheel overeen met de toeneming van de totale liquide tegoeden van het Rijk, waarvan in onderstaande tabel een nadere specificatie is opgenomen.

	31 dec. 1955	31 dec. 1956	30 juni 1957	31 dec. 1957	30 juni 1958
Saldo bij de Ned. Bank . . .	442	252	21	290	293
Postrekeningen van 's Rijks schatkist	14	11	25	21	37
Comptabelen e.d.	213	195	174	183	153
Overige liquide middelen . .	—	—	—	—	244
Totaal	669	458	220	494	727
Mutatie t.o.v. vorige ultimo .	—	—211	—238	+274	+233

Het kastekort voor 1958

In afwijking van de in de vorige miljoenennota vermelde raming van het budgettaire kastekort in 1958 ad 405 miljoen wordt thans, op grond van meer recente inzichten, gerekend met een nadelig saldo van begrotingsbetalingen en -ontvangsten in de orde van grootte van 600 miljoen. De — elkaar voor een groot deel compenserende — oorzaken van het verschil zijn zowel gelegen aan de zijde van de ontvangsten als aan die van de betalingen.

Wat de ontvangsten betreft, moge in herinnering worden gebracht, dat aan de oorspronkelijke belastingramingen voor 1958 de veronderstelling ten grondslag lag van een gematigde verdere expansie van de Nederlandse volkshuishouding. Daar het feitelijk verloop een ander is geweest, zijn de ten bate van het Rijk in 1958 geïnde c.q. te innen belastingen thans lager geraamd.

Aan de uitgavenzijde dient in de eerste plaats melding te worden gemaakt van het ontstaan van nieuwe verplichtingen. Zo wordt thans rekening gehouden met additionele betalingen in verband met de evacuatie van Nederlanders uit Indonesië, het niet transfereren van Indonesische pensioenen en de maatregelen ter verruiming van de werkgelegenheid. Naar het zich laat aanzien, zullen voorts diverse bestaande categorieën van begrotingsbetalingen de aanvankelijke schattingen te boven gaan. Dit geldt vooral voor de uitgaven ten behoeve van het Landbouw-Egalisatiefonds met het oog op de in 1958 reeds verstrekke en nog te verwachten voorschotbetalingen op de melkprijstoeslag over het jaar 1958.

Hierteenover staan de reeds eerder genoemde terugbetalingen van de in 1957 door de Bank voor Nederlandsche Gemeenten opgenomen voorschotten. Bovendien mag worden aangenomen, dat een wettelijke regeling inzake de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds niet vóór 1959 haar beslag zal krijgen; de hieruit voortvloeiende betalingen — oorspronkelijk geraamd op circa 160 miljoen — bleven daarom in de herziene prognose buiten beschouwing.

VII. Slotbeschouwing

In de voorgaande hoofdstukken is de rijksbegroting voor 1959 van verschillende gezichtspunten uit belicht. Hoezeer ook voor een juiste beoordeling van een begroting kennisneming van vele detailgegevens noodzakelijk is, de aandacht pleegt zich in eerste instantie vooral te richten op een tweetal hoofdpunten, nl. het begrotingsniveau en het saldo van uitgaven en inkomsten. Blijkens het voorgaande is voor 1959 het uitgaventotaal krachtens de ontwerpbegroting, over de Gehele Dienst gemeten, 8748 miljoen. Het budgettaire kastekort beloopt 1422 miljoen. In laatstgenoemd bedrag zijn de nog te verwachten additionele uitgaven en de voorstellen tot verhoging van de middelen mede in aanmerking genomen, doch is anderzijds nog geen rekening gehouden met de verlaging, voortvloeiende uit beslissingen, te nemen na ontvangst van het in hoofdstuk I van deze nota genoemde advies van de Sociaal-Economische Raad. In beide bedragen zijn de in de begroting opgenomen woningwetvoorschotten ad 670 miljoen begrepen.

Geconstateerd moet worden, dat het uitgavenpeil dat van voorgaande jaren niet onbelangrijk overschrijdt, terwijl ook het tekort aanzienlijk groter is dan in een reeks van jaren het geval is geweest. De ondergetekende meent goed te doen in zijn afsluitende beschouwingen allereerst op deze beide aspecten nog wat nader in te gaan.

Vrijwel algemeen wordt aanvaard, dat het patroon van inkomsten en uitgaven van het Rijk zoveel mogelijk dient te passen op de economische omstandigheden. Anderzijds moet men in het oog houden, dat een begroting niet uit het niets wordt opgebouwd, doch dat zij haar oorsprong vindt in haar voorgangster. De continuïteit speelt te meer een belangrijke rol, waar een groot deel van de uitgaven en inkomsten in wettelijke bepalingen is vastgelegd. Daarnaast drukken noodzakelijke nieuwe uitgaven en het — in meerdere of mindere mate automatische — vervallen van andere hun stempel op het begrotingsbeeld, waarna ten slotte op vaak vele punten aanpassingen moeten worden tot stand gebracht om een aanvaardbaar eindresultaat, vooral in zijn totaal gezien, te verkrijgen.

In vorige jaren konden noodzakelijke uitgavenverhogingen veelal tot een niet onbelangrijk bedrag worden gecompenseerd door het vervallen van uitgaven elders; laatstelijk gold dit nog voor de ontwerpbegroting 1958, zoals tot uiting komt in de desbetreffende analyse op blz. 9 en 10 van de Memorie van Antwoord inzake de algemene financiële beschouwingen naar aanleiding van die begroting.

Bij de begroting voor 1959 ligt het accent evenwel in relatief sterke mate op de uitgavenverhogende krachten. Nadat voor het jaar 1958 een ontwerpbegroting kon worden ingediend, die intrinsiek gezond was en die een krachtige bijdrage kon leveren tot het herstel van het financiële en monetaire evenwicht van ons land, werd Nederland getroffen door enkele bijzondere gebeurtenissen, die de schatkist reeds in 1958 voor ernstige problemen stelden en die voor de toekomst — met name in 1959, maar ook nog daarna — belangrijke additionele uitgaven zullen vergen. De ondergetekende moge hierbij wijzen op de ontwikkeling in Indonesië, over de financiële gevolgen waarvan in het eerste hoofdstuk van deze nota uitvoeriger werd gesproken, en op de instorting van de internationale zuivelmarkt, die het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds met enkele honderden miljoenen heeft doen toenemen. Daarnaast dient de begroting voor 1959, vergeleken met de ontwerpbegroting 1958, rekening te houden met een aanmerkelijke verzwaring van de lasten, voortvloeiende uit de zorg voor de werkgelegenheid.

De oorzaken, die tot deze hogere uitgaven leiden, zijn, naar mag worden vertrouwd, voor een deel van tijdelijke aard. Leidt dit reeds tot de conclusie, dat de uit een en ander voortvloeiende vergroting van het begrotingstekort voor 1959 gemakkelijker kan worden aanvaard dan een vergroting ten gevolge van permanente en structurele oorzaken, daarbij komt, dat de Regering aan verschillende voorzieningen, zoals de woningbouw en het onderwijs, een zodanige betekenis toekent,

dat zij meent, dat daarvoor in 1959 geen lagere en soms zelfs hogere bedragen moeten worden uitgetrokken dan in 1958. Wel bleek het nodig, op tal van andere, op zich zelf wenselijk geachte uitgaven verminderingen aan te brengen, waarvan de begroting op vele plaatsen de sporen vertoont, terwijl er tevens op moge worden gewezen, dat in een aantal gevallen tegenover hogere uitgaven automatisch hogere inkomsten komen te staan.

Belangrijker dan de vraag, hoe de stijging van het uitgavenpeil kan worden verklaard, is intussen die, of het voor 1959 berekende tekort verantwoord kan worden geacht, de vraag, met andere woorden, of de aangeboden begroting geacht kan worden te zijn afgestemd op de te verwachten economische omstandigheden, zowel conjunctureel als structureel gezien, en in het bijzonder of een financieel overheidsbeleid, zoals dit in deze begroting tot uitdrukking komt, in overeenstemming is met de handhaving van het interne en externe monetaire evenwicht. Naar reeds eerder werd vermeld, wettigen de beschikbare aanwijzingen voor 1959 enerzijds de verwachting van een zekere hervatting van de opgaande lijn in de economische ontwikkeling; anderzijds zal het stijgingstempo waarschijnlijk bescheiden zijn. In elk geval mag worden verwacht, dat de particuliere sector in 1959 een aanmerkelijk geringer beroep op de kapitaalmarkt zal doen dan in de achter ons liggende periode van excessieve hoogconjunctuur.

Deze geheel gewijzigde situatie op de kapitaalmarkt nu rechtvaardigt, met het oog op de werkgelegenheid in het heden en de structurele ontwikkeling van onze economie voor volgende jaren, tevens een ander begrotingsbeeld. Onder de verwachte omstandigheden mag het Rijk in 1959 een deel van de beschikbaar komende middelen op de kapitaalmarkt tot zich trekken, ten einde daarmede bepaalde, in het algemeen belang te verrichten investeringen te financieren. De achter ons liggende jaren hebben geleerd, dat een periode van sterk toenemende activiteiten een verhoging van het investeringspeil van zowel particulieren als lagere overheidsorganen met zich medebrengt en dat het alsdan voor het Rijk geboden is zich bij het aantrekken van besparingen aanzienlijke beperkingen op te leggen. Dat reeds in 1959 de noodzaak van een zo grote terughoudendheid aanwezig zou zijn, acht de ondergetekende echter niet binnen de kring van de redelijke verwachtingen te liggen.

Anderzijds betekent dit niet, dat een ongelimiteerd beroep van het Rijk op de kapitaalmarkt mogelijk zou zijn. Wil de financiering van de centrale Overheid niet blijvend schade toebrengen aan de structurele ontwikkeling van onze economie, dan dient mede rekening te worden gehouden met de gerechtvaardigde kapitaalbehoeften van de andere sectoren: het particuliere bedrijfsleven, de particuliere woningbouw en de lagere publiekrechtelijke lichamen. Het is met andere woorden niet verantwoord, dat het Rijk op de kapitaalmarkt besparingen aantrekt, welke door aanwending elders in grotere mate aan een versterking van onze economie zouden bijdragen. In de voor 1959 te verwachten constellatie van een geleidelijke hervatting van de economische opgang, waartoe overigens de voorgenomen maatregelen op het stuk van de vervroegde afschrijving en de investeringsaftrek een verdere stimulans behelzen, is het naar de mening van de ondergetekende toch in elk geval nodig, dat de lopende uitgaven van het Rijk door lopende inkomsten worden gedekt. Dit kan overigens — ervan uitgaande, dat vóór 1 januari 1959 door de Regering na ontvangst van het meergenoemde advies van de S.E.R. beslissingen zullen worden genomen tot vermindering van het tekort en mede gezien in het licht van de tijdelijke bijzondere lasten — worden bereikt door in de fiscale sector te volstaan met een tijdelijke verlenging van de onlangs ingevoerde belastingverzwaringen. In aanmerking genomen, dat voor het Rijk 475 miljoen beschikbaar zal komen op de voorinschrijfrekening en op het Grootboek Woningverbetering, blijft dan nog een bedrag van rond 800 miljoen over, waarvoor dekking op de open kapitaalmarkt moet worden gevonden, een bedrag, dat de ondergetekende als maximum verantwoord acht.

Intussen beperkt zich de conclusie van de toelaatbaarheid van het tekort uitdrukkelijk tot 1959. Juist hetgeen in het voorgaande is opgemerkt houdt elementen in, welke nopen tot de nodige reserve, indien men de ontwikkeling van de overheidsfinanciën op wat langere termijn beziet.

In de eerste plaats is er de structurele ontwikkeling van het uitgavenniveau. Ziet men af van bijzondere beleidswijzigingen, dan liggen hierin tendenties besloten, enerzijds bepaald door groeifactoren en door achterstand, in het verleden ontstaan, anderzijds door het ten einde lopen van taken. Onderwijs, diverse overheidsinvesteringen en vergoedingen voor oorlogs- en watersnoodschade zijn hiervan achtereenvolgens voorbeelden. Nader inzicht in deze tendenties is noodzakelijk; om deze reden is met een onderzoek en een inventarisatie van de toekomstige rijksuitgaven een aanvang gemaakt. Verwacht mag worden, dat binnen afzienbare tijd gegevens beschikbaar zullen komen, welke verdere bestudering van deze kwestie mogelijk zullen maken.

In de tweede plaats zal het budgettaire beleid afgestemd moeten zijn op de — vooral structurele — eisen, welke de Nederlandse economie op het terrein van de kapitaalvorming stelt. Reeds bij herhaling heeft de ondergetekende hiervoor en voor het daarmee direct samenhangende vraagstuk van het beschikbaar komen van voldoende besparingen de aandacht gevraagd.

Ter gelegenheid van de algemene financiële beschouwingen over de rijksbegroting 1958 heeft hij als zijn mening naar voren gebracht, dat met het oog op de omvangrijke structurele kapitaalbehoeften een besparingspeil van ten minste 20 % van het nationale inkomen zou dienen te worden nagestreefd. Ter illustratie zijn in onderstaande cijferopstelling enige gegevens samengevat betreffende het werkelijke verloop van de nationale besparingen en van de daartegenoverstaande financieringsbehoeften in de laatste zes jaren. Een globale schatting van het Centraal Planbureau van een aantal overeenkomstige grootheden voor 1958 is daaraan toegevoegd.

De in nevenstaande tabel vervatte realisatiecijfers zijn gebaseerd op de resultaten van een herziene berekening door het Centraal Bureau voor de Statistiek van de nationale rekeningen van Nederland, waarbij ten aanzien van verschillende grootheden van gewijzigde definities is uitgegaan. Wat de nationale besparingen betreft, leidde deze herberekening en -definiëring tot enige verlaging in vergelijking met de tot dusverre beschikbare gegevens.

Niettemin blijft de ondergetekende van oordeel, dat een besparingsbedrag, overeenkomende met ongeveer 20 % van het netto nationale inkomen, zal zijn vereist voor de uit een structureel gezichtspunt noodzakelijk te achten kapitaalbehoeften. Uit de hiervoor vermelde cijfers blijkt, dat in de achter ons liggende jaren de spaarquote iets beneden de 20 % heeft gelegen. Het wil de ondergetekende evenwel voorkomen, dat men voor een vraagstuk als dit het verleden niet als uitsluitende maatstaf mag nemen. Bedacht dient te worden, dat op allerlei gebied nog zware en vaak nieuwe taken wachten. Gewezen zij, behalve op de industrialisatie en de heroriëntering op de Euro-markt, welke nauw daarmee samenhangt, op de kernenergie, op de steeds groeiende bedragen, welke het hoger onderwijs aan investeringen vergt, op de noodzaak de verkeersvoorzieningen — wegen, tunnels, traversen — op peil te brengen en te houden, op de deltawerken, op de bij voortduring grote bedragen vergende woningbouw, later ook meer en meer in samenhang met de noodzaak van krotopruijing, op de tendentie ten slotte, steeds meer uitbreiding te geven aan allerlei vormen van internationale hulp, hulp, welke slechts uit nationale besparingen kan worden verleend. Het spreekt overigens vanzelf, dat de ondergetekende de door hem genoemde 20 % niet als een exacte norm wil zien, doch veeleer als een indicatie betreffende de orde van grootte van de wenselijke besparingen, niet in de laatste plaats, omdat de nauwkeurigheid van het aan de berekeningen ten grondslag liggende cijfermateriaal niet mag worden overschat.

Besparingen en bruto-investeringen, uitgedrukt in procenten van het netto nationale inkomen tegen marktprijzen ¹⁾

	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Besparingen							
van het Rijk ²⁾	9,1	6,9	4,3	2,1	3,7	4,0	.
van de L.P.L.	1,7	0,7	0,6	1,2	1,0	0,6	.
via levensverzekerings- mijnen, pensioenfondsen en sociale verzekering.	4,0	4,4	4,6	4,5	4,8	5,1	.
via spaarbanken	1,3	1,9	2,1	2,5	1,9	0,8	.
van gezins- en bedrijfs- huishoudingen ²⁾ ³⁾	0,1	3,7	6,8	8,8	5,5	8,7	.
Totaal nationale besparin- gen	16,2	17,6	18,4	19,1	16,9	19,2	18,4
Afschrijvingen van be- drijven ²⁾	11,3	10,5	9,6	9,1	9,2	9,4	9,7
Afschrijvingen van de Over- heid	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Totaal financieringsmidde- len	27,9	28,4	28,3	28,5	26,4	28,9	28,5
Aangewend voor:							
Bruto-investeringen in vaste activa							
Industrie ²⁾	7,0	6,8	7,1	7,8	8,7	8,3	7,4
Woningbouw	4,2	4,8	4,6	4,5	5,3	6,0	5,5
Overige investeringen in bedrijven ²⁾	6,6	7,1	7,9	9,0	9,2	9,5	8,0
Overheidsinvesteringen	3,0	4,4	3,6	3,6	3,8	3,5	3,4
Totaal bruto-investeringen in vaste activa	20,8	23,1	23,2	24,9	27,0	27,3	24,3
Toeneming voorraden en onderhanden werk	- 1,5	- 0,9	4,1	0,6	1,8	3,1	—
Saldo lopende rekening be- talingsbalans	8,6	6,2	1,0	3,0	- 2,4	- 1,5	4,2
Totaal financieringsbehoef- ten	27,9	28,4	28,3	28,5	26,4	28,9	28,5

¹⁾ Bron: 1952 t/m 1957 Centraal Bureau voor de Statistiek.
1958 raming Centraal Planbureau.

²⁾ Voor zover niet via institutionele beleggers.

³⁾ Inclusief overheidsbedrijven.

Onder dit voorbehoud zou men de genoemde 20 % als volgt opgebouwd kunnen zien. Blijkens de zesde industrialisatienota kunnen de noodzakelijke bruto industriële investeringen per jaar gemiddeld op ten minste 7 % van het nationale inkomen worden gesteld. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de financieringsbehoefte voor de woningbouw (5,5 %), alsmede met de overige bedrijfs- en overheidsinvesteringen (respectievelijk zeker 9 en 4 %). Ten slotte is aan te nemen, dat ook de financiering van een wenselijk geacht overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans, alsmede de noodzakelijke voorraadvorming tezamen 3,5 à 4 % zullen vergen. In aanmerking genomen, dat in een deel van deze financieringsbehoeften — te stellen op rond 10 % van het nationale inkomen — kan worden voorzien door vrijkomende afschrijvingen, komt men aldus voor het benodigde bedrag aan nieuwe besparingen ten behoeve van de bovengenoemde doeleinden tot ongeveer 20 % van het netto nationale inkomen tegen marktprijzen.

Het is duidelijk, dat ook de financiële overheidspolitiek met deze structurele onvermijdelijkheid van een hoge besparingsquote rekening zal moeten houden. De ondergetekende acht het hier niet de plaats om uitvoerig op de verschillende aspecten van dit ingewikkelde vraagstuk in te gaan. Wel moge hij met alle nadruk als zijn overtuiging stellen, dat een gezond financieel beleid, dat is gericht op de handhaving van de monetaire stabiliteit, het onafwijsbare uitgangspunt behoort te zijn

van andere overheidsactiviteiten, die de bevordering van het sparen en van de kapitaalvorming tot doel hebben. De mogelijkheden tot sparen en kapitaalvorming zijn in eerste instantie afhankelijk van de omvang van het nationale inkomen; hierin ligt de rechtvaardiging, dat de Regering een aantal uitgaven, die aan de kracht van onze nationale economie ten goede komen, voortgang meent te moeten doen vinden, ook al moet voor de financiering daarvan een omvangrijk beroep op de kapitaalmarkt worden gedaan. Maar voor het bereiken van de noodzakelijke spaarquote is essentieel het vertrouwen, dat in de handhaving van de monetaire stabiliteit wordt gewekt, en het is daarin, dat het toelaatbare overheidstekort zijn grenzen vindt.

De tweede opmerking, die de ondergetekende zich in dit verband moge veroorloven, betreft de financiering van de overheidsinvesteringen op de langere duur. De omvang van de taken, waarvoor ons volk in dit opzicht komt te staan, is zodanig, dat de spaarquote die noodzakelijk is slechts kan worden bereikt, indien ook de Overheid een bijdrage tot de nationale besparingen levert. Onder conjuncturele omstandigheden, zoals deze blijkens het voorgaande voor 1959 worden voorzien, moge het verantwoord zijn, de ten laste van de Buitengewone Dienst komende eigenlijke overheidsinvesteringen vrijwel volledig door het opnemen van vreemde middelen te dekken; als gemiddelde over een reeks van jaren zal Nederland er niet aan kunnen ontkomen om, evenals zulks in vele andere landen gebruikelijk is, althans een deel van deze overheidsinvesteringen uit eigen besparingen te financieren.

De hier behandelde aspecten van de budgettaire vooruitzichten op wat langere termijn wijzen uiteindelijk alle in dezelfde richting, te weten, dat een ernstige bezinning op de urgentie van de rijksuitgaven onverminderd noodzakelijk blijft. Het onderzoek naar het toekomstige verloop, waarvan de ondergetekende hierboven gewaagde, zal daaraan dienstbaar moeten worden gemaakt.

Bevordering van de doelmatigheid in de rijksdienst is een permanente doelstelling, doch zal in verhouding tot de totale uitgaven wel nimmer tot spectaculaire resultaten leiden. Het

blijft daarom nodig van verschillende categorieën van uitgaven de prioriteit te bepalen, waarbij men zich zal moeten realiseren, dat, hoezeer vele op zich zelf wenselijk zijn, toch niet alle tegelijk zullen kunnen worden verwezenlijkt. De ondergetekende wil hier thans niet in den brede op ingaan; uitwerking van deze algemene richtlijn zal nog veelvuldig beraad vergen. Wel wil hij in dit verband herinneren aan de herhaalde uitspraken van Regering en Kamer over de wenselijkheid van afschaffing van tal van subsidies, in het bijzonder van prijssubsidies. In de inleiding van deze nota is daarop nog eens gewezen. Ook de huursubsidies verdienen in dit licht de bijzondere aandacht. De verlichting van budgettaire lasten, welke uit een huurverhoging voortvloeit, is belangrijk en dit aspect van de noodzakelijke huuraanpassing dient mede in het oog te worden gehouden.

Overheidsuitgaven strekken tot bevrediging van behoeften. Een beperking van uitgaven zal daarom, zodra deze het vlak van de doelmatigheid verlaat, hetzij algemeen, hetzij in specifieke sectoren behoeften onbevredigd laten. Er zal de nodige bereidheid moeten zijn, deze gevolgen te aanvaarden in het belang van een harmonische groei van onze economie.

In het recente verleden hebben zich op financieel gebied een aantal tegenslagen voorgedaan, tegenslagen, die ook op de begroting voor 1959 hun stempel drukken en tot een groter tekort leiden dan in de laatste jaren werd gerealiseerd. Bij de te verwachten conjuncturele constellatie is het begrotingsbeeld voor het komende jaar niettemin aanvaardbaar, mits de tijdelijke belastingverhogingen voor enige tijd worden gecontinueerd en het begrotingstekort alsnog in samenhang met de te zijner tijd te nemen beslissing inzake de consumentensubsidie op melk wordt verminderd. Op wat langere termijn gezien vergt het financiële overheidsbeleid evenwel nadere beslissingen, opdat met inachtneming van de eisen zowel van financiële stabiliteit als van een evenwichtige afweging van belangen, de structureel-economische ontwikkeling van ons land op de beste wijze wordt gewaarborgd.

De Minister van Financiën,

BIJLAGEN

bij de

NOTA BETREFFENDE DE TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN, BEHORENDE BIJ DE ONTWERPBEGROTING VOOR 1959

Algemene begrotingsoverzichten

	Blz.
1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-rijksbegroting voor het dienstjaar 1959	2
2. Analyse van de begrotingen 1957, 1958 en 1959, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding	3
3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1957	8

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1952 tot en met 1959	11
5. Overzicht van de uitgaven voor investeringen door het Rijk en door de fondsen en de staatsbedrijven	13

Analyses van de middelen

6. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1952 tot en met 1959	14
7. Overzicht van de aan de rijksbegroting ten goede komende belastingen voor 1958 en 1959	16

Bijzondere overzichten en onderwerpen

8. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel	17
9. Enige gegevens over de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen	18
10. De staatsbalans	21
11. Overzicht van de ontwikkeling van de nationale schuld sinds 1945	26
12. Beknopt overzicht van de begrotingen der fondsen en staatsbedrijven voor 1959	27

1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-rijksbegroting voor het dienstjaar 1959 ¹⁾

I. GEWONE DIENST					
(in miljoenen guldens)					
Hoofdstukken		Ver- moedelijke uitkomsten 1958		Raming 1959	
		Uit- gaven	Mid- delen	Uit- gaven	Mid- delen
I.	Huis der Koningin	3	—	3	—
II.	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin .	8	—	8	—
II A.	Algemene Zaken	5	—	3	—
III.	Buitenlandse Zaken	293	11	240	11
IV.	Justitie	212	25	214	24
V.	Binnenlandse Zaken, Bezits- vorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie	359	1	514	1
VI.	Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	1 142	58	1 198	67
VII A.	Nationale Schuld	600	84	646	76
VII B.	Financiën	506	6 831	450	6 958
VIII A.	Oorlog	1 738	3	1 677	4
VIII B.	Marine	14	14	16	16
IX A.	Volkshuisvesting en Bouw- nijverheid	396	5	448	6
IX B.	Verkeer en Waterstaat. . .	328	33	335	34
X.	Economische Zaken	85	33	91	38
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	829	17	801	19
XII.	Sociale Zaken en Volks- gezondheid	556	15	521	16
XII A.	Maatschappelijk Werk . . .	168	9	140	11
XIII.	Zaken Overzee	85	13	80	—
XIV.	Onvoorziene uitgaven . . .	1	—	31	—
Totaal		7 314	7 152	7 400	7 281
Saldo			—162		—119

III. GEHELE DIENST					
(in miljoenen guldens)					
Hoofdstukken		Ver- moedelijke uitkomsten 1958		Raming 1959	
		Uit- gaven	Mid- delen	Uit- gaven	Mid- delen
I.	Huis der Koningin	3	—	3	—
II.	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin .	8	—	8	—
II A.	Algemene Zaken	5	—	3	—
III.	Buitenlandse Zaken	297	11	242	11
IV.	Justitie	212	25	214	24
V.	Binnenlandse Zaken, Bezits- vorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie	360	1	519	1
VI.	Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	1 189	59	1 257	68
VII A.	Nationale Schuld	884	87	946	79
VII B.	Financiën	617	6 902	554	7 037
VIII A.	Oorlog	1 738	3	1 677	4
VIII B.	Marine	14	14	16	16
IX A.	Volkshuisvesting en Bouw- nijverheid	710	28	1 172	26
IX B.	Verkeer en Waterstaat. . .	654	172	668	159
X.	Economische Zaken. . . .	194	51	134	48
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	863	19	834	22
XII.	Sociale Zaken en Volks- gezondheid	558	15	524	16
XII A.	Maatschappelijk Werk . . .	174	12	146	14
XIII.	Zaken Overzee	85	13	80	—
XIV.	Onvoorziene uitgaven . . .	1	—	31	—
Totaal		8 552	7 412	9 012	7 525
Saldo			—1 140		—1 487

¹⁾ Inclusief de in paragraaf 2 van hoofdstuk I van deze nota vermelde additionele posten en het aldaar genoemde bedrag, hetwelk resulteert uit de maatregel, welke zal worden voorgesteld ter vermindering van het nadelig saldo van de begroting 1959.

II. BUITENGEWONE DIENST

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten
(in miljoenen guldens)

Hoofdstukken		Ver- moedelijke uitkomsten 1958		Raming 1959	
		Uit- gaven	Mid- delen	Uit- gaven	Mid- delen
III.	Buitenlandse Zaken . . .	4	—	2	—
V.	Binnenlandse Zaken, Bezits- vorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie	1	—	5	—
VI.	Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	47	1	59	1
VII A.	Nationale Schuld	284	3	300	3
VII B.	Financiën	111	71	104	79
IX A.	Volkshuisvesting en Bouw- nijverheid	314	23	724	20
IX B.	Verkeer en Waterstaat. . .	326	139	333	125
X.	Economische Zaken. . . .	109	18	43	10
XI.	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	34	2	33	3
XII.	Sociale Zaken en Volks- gezondheid	2	—	3	—
XII A.	Maatschappelijk Werk . . .	6	3	6	3
Totaal		1 238	260	1 612	244
Saldo			—978		—1368

2. Analyse van de begrotingen 1957, 1958 en 1959, aangepast aan de methode van de nationale boekhouding

Het is reeds een aantal jaren gebruikelijk in de miljoenennota een analyse op te nemen van de begroting van het nieuwe dienstjaar en van de vermoedelijke uitkomsten van het lopende en van het daaraan voorafgaande jaar op basis van de uitgaven- en ontvangstencategorieën, ontleend aan de methodiek van de nationale boekhouding¹). Deze indeling draagt naast het functionele overzicht van de uitgaven in hoofdstuk II en de groepering van de middelen in hoofdstuk III bij tot het verhogen van het inzicht in de betekenis van de begrotingscijfers voor de nationale economie.

De bedoelde methode ligt in beginsel ten grondslag aan internationale begrotingsanalyses in het kader van de Verenigde Naties en de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking en vindt bij vergelijkende begrotingsstudies in Benelux-verband eveneens reeds sedert jaren toepassing.

De thans overgelegde cijfers voor 1957 hebben betrekking op het vermoedelijke beloop, de vermoedelijke uitkomsten vormen de basis voor 1958, terwijl voor 1959 is uitgegaan van de ontwerp-begroting inclusief de op blz. 5 van deze nota opgenomen additionele uitgaven en de voor te stellen maatregel ter vermindering van het nadelige begrotingssaldo. Ten behoeve van een juiste vergelijking met de cijfers voor 1959 en 1958 is ook voor 1957 van de nieuwe, sinds de begroting 1958 aangehouden indeling uitgegaan. Zoals in de miljoenennota 1958 op blz. 3 van de bijlagen is uiteengezet, betrof de belangrijkste hieruit voortvloeiende wijziging de verantwoording van de militaire uitgaven ten laste van de Gewone Dienst.

Het overzicht is in een zevental rekeningen gesplitst, welke elk een speciaal aspect van de rijksbegroting belichten.

Op rekening I wordt geboekt het totale beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Het Rijk legt namelijk beslag op arbeidskracht (lonen en salarissen) en doet een beroep op goederen en diensten van bedrijven en van het buitenland, zowel te zijnen eigen behoeve (materiële uitgaven) als ten behoeve van de particuliere sector, de lagere publiekrechtelijke lichamen en het buitenland. Voorts dient het gebruik van duurzame (kapitaal-)goederen onder het verbruik van de nationale middelen gerekend te worden (afschrijvingen). Daartegenover worden door de Overheid tegen vergoeding goederen en diensten aan de particuliere sector geleverd (diverse exploitatie-ontvangsten), terwijl bovendien bijdragen in diensten van het Rijk worden ontvangen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van het buitenland. Het verschil tussen de desbetreffende uitgaven en inkomsten is het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden, welk netto-beroep voor 1959 wordt geraamd op 4045 miljoen.

Op rekening II worden tot uitdrukking gebracht de door het Rijk van de bedrijven en van het buitenland ontvangen rente en winst en de verschuldigde rente op de staatsschuld en de bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven.

De inkomensstromen van en naar het Rijk geeft rekening III weer; hierbij is sprake van een overdracht van inkomens-gelden om niet. Een rechtstreeks verband tussen inkomen en tegenprestatie kan hier niet worden gelegd. Deze rekening belicht de inkomensherverdelende activiteit van het Rijk.

De saldi van de rekeningen I, II en III te zamen vormen het zogenaamde exploitatiesaldo van het Rijk. Voor 1959 bedraagt dit 545 miljoen. Het aldus verkregen bedrag, dat de besparingen van het Rijk aangeeft, strekt tot financiering van vermogensoverdrachten door het Rijk, zoals oorlogsschadevergoedingen en overdrachten ten behoeve van de woningbouw (premieregeling woningbouw).

Rekening IV heeft een soortgelijke betekenis als rekening III, met dit verschil, dat hierop in het algemeen tot uitdrukking wordt gebracht de mate, waarin het Rijk bijdraagt tot vermogensvorming in andere sectoren.

De som van de saldi van de rekeningen I, II, III en IV is gelijk aan het saldo van de Gewone Dienst.

Op rekening V wordt wederom een reëel beroep van het Rijk op de nationale middelen geboekt, ditmaal voor investeringsdoeleinden. Het saldo van deze rekening, dat voor 1959 199 miljoen bedraagt, geeft aan de nettotoeneming van de kapitaalgoederen van het Rijk. Naast de nieuwe werken, welke op de Buitengewone Dienst staan vermeld, zijn in de onderhavige rekening onder de directe bruto-investeringen ook opgenomen het zogenaamde groot-onderhoud van werken en de uitgaven voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen), welke in de rijksbegroting ten laste van de Gewone Dienst worden gebracht. De afschrijvingen zijn dienovereenkomstig verhoogd, zodat het saldo van rekening V in overeenstemming is met het saldo van de nieuwe werken en afschrijvingen op de Buitengewone Dienst.

Worden in rekening V „Directe investeringen” uitsluitend die investeringen opgenomen, welke tot de rechtstreekse investeringen van het Rijk kunnen worden gerekend, in rekening VI „Indirecte investeringen” worden die investeringen samengebracht, die formeel in de rijksbegroting als kapitaalverstrekking worden beschouwd, doch materieel een investering zijn van de rijksoverheid. Voorbeelden hiervan zijn de kapitaalverstrekking aan de staatsbedrijven en die aan het Zuiderzeefonds, dit laatste voor zover het betreft de landbouwkundige werken. Naar gelang echter de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds strekt tot de aanleg van waterbouwkundige werken, is deze ter wille van de aansluiting aan de systematiek van de nationale boekhouding beschouwd als een directe investering van het Rijk en derhalve opgenomen onder rekening V „Directe investeringen”. Voorts worden onder rekening VI opgenomen deelnemingen in investeringen van de particuliere sector.

In rekening VII worden de overige balansmutaties van het Rijk belicht. De betekenis van deze rekening spreekt voor zich zelf. Het saldo van deze rekening te zamen met het bedrag van de netto directe en indirecte investeringen is gelijk aan het saldo van de Buitengewone Dienst.

Rekening I. Consumptie

A. Lasten

Onder „Bijdragen in diensten van de particuliere sector” vallen in het algemeen de subsidies, welke niet voor werken zijn bestemd en ook niet het karakter hebben van een inkomens- of vermogensoverdracht, doch worden gegeven ten behoeve van het bijzonder onderwijs, de verpleging e.d., dus voor het verrichten van taken, welke de Staat, om welke reden dan ook, niet door zijn eigen organen doet verrichten.

Onder „Bijdragen in diensten van lagere publiekrechtelijke lichamen” worden samengebracht de bijdragen van de Staat in uitgaven van consumptieve aard van lagere publiekrechtelijke lichamen. Met name kan hierbij worden gedacht aan uitgaven voor de gemeentepolitie en die voor het openbaar onderwijs.

De „Bijdragen in diensten van het buitenland” bevatten de subsidies, bijdragen, contributies, enz. aan andere landen en aan internationale organisaties en instellingen.

B. Baten

De post „Personeelsverhaal” bevat de ontvangsten wegens inhoudingen op het salaris ingevolge bijdragen voor inkoop van diensttijd voor pensioen en de inhoudingen ingevolge de spaar-regeling.

¹) In een recente publikatie betreffende de nationale rekeningen 1948—1957 komt het Centraal Bureau voor de Statistiek tot enige nieuwe criteria en definities terzake. Op grond hiervan kunnen de in de bijlage 2 opgenomen gegevens afwijken van die, welke door genoemd bureau worden verstrekt.

Onder de „Bijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen in diensten van het Rijk” worden ontvangsten samengebracht wegens diensten, door het Rijk verleend, in welke diensten door lagere publiekrechtelijke organen wordt bijgedragen. Hieronder worden onder meer opgenomen de bijdragen van gemeenten in de kosten van rijksonderwijsinstellingen.

Voor de „Bijdragen van het buitenland in diensten van het Rijk” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Gedacht is hier aan die gevallen, waarin Nederland ten behoeve van een ander land of internationale organisatie diensten verricht en daarvoor een vergoeding ontvangt.

Rekening II. Rente, verlies en winst

De posten „Bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven” en „Aandeel in exploitatiewinsten van bedrijven” hebben zowel op staatsbedrijven als op bedrijven in de particuliere sector betrekking.

Rekening VI. Indirecte investeringen

A. Debet

Het algemene karakter van deze rekening werd reeds in het voorgaande besproken.

De post „Investeringsfondsen” betreft kapitaalverstrekkingen aan fondsen, als bedoeld in artikel 87 van de Comptabiliteitswet, welke door die fondsen voor investeringsdoeleinden worden gebruikt.

Voor de post „Investeringsfondsen via staatsbedrijven” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Staatsbedrijven zijn die bedrijven, waarvoor artikel 88 van de Comptabiliteitswet toepassing heeft gevonden.

Onder de post „Deelnemingen in investeringen van derden” zijn samengebracht deelnemingen in investeringen van de particuliere sector, derhalve van particuliere bedrijven en instellingen, en van bedrijven, welke, hoewel in feite eigendom van de rijksoverheid, een privaatrechtelijke bedrijfsvorm hebben. Een deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven, als voren bedoeld, wordt, wanneer die deelneming leidt tot investeringen door die bedrijven, hieronder verantwoord.

De overige posten behoeven, naar het voorkomt, geen verdere toelichting.

B. Credit

Hiervoor zij verwezen naar hetgeen is medegedeeld sub VI, A. Debet.

Rekening VII. Overige vermogensmutaties

A. Debet

De post „Kapitaalverstrekkingen aan particuliere bedrijven” brengt die uitgaven samen, waarbij de Staat kapitaal ter leen verstrekt aan particuliere bedrijven, waaronder hier worden verstaan alle bedrijven, met uitzondering van de staatsbedrijven ex artikel 88 van de Comptabiliteitswet.

De post „Kapitaalverstrekkingen buitenland” wordt ook gebruikt voor kapitaalverstrekkingen aan overzeese rijksdelen.

B. Credit

De post „Aflossingen door particuliere bedrijven” omvat die gevallen, waarin de Staat aflossing ontvangt op door hem tegen de een of andere vorm van schuldbekentenis aan particuliere bedrijven verstrekt kapitaal.

I. Consumptie
(in miljoenen guldens)

Lasten				Baten			
Omschrijving	1957 Ver- moedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1957 Ver- moedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting
<i>Lonen en salarissen (incl. sociale lasten) . . .</i>	<i>1 373</i>	<i>1 438</i>	<i>1 474</i>	<i>Personeelsverhaal . . .</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>10</i>
Burgerlijk apparaat . .	571	609	644	Burgerlijk apparaat . .	7	7	6
Militair apparaat ¹⁾ . .	704	726	712	Militair apparaat . . .	2	2	2
Onderwijs	98	103	118	Onderwijs	2	2	2
<i>Materiële uitgaven . .</i>	<i>1 170</i>	<i>1 102</i>	<i>1 048</i>	<i>Diverse exploitatie- ontvangsten</i>	<i>218</i>	<i>190</i>	<i>208</i>
Burgerlijk apparaat . .	174	192	214	Burgerlijk apparaat . .	155	130	137
Militair apparaat . . .	972	880	799	Militair apparaat . . .	12	7	9
Onderwijs	24	30	35	Onderwijs	51	53	62
<i>Bijdragen in diensten van de particuliere sector</i>	<i>975</i>	<i>1 064</i>	<i>1 123</i>	<i>Bijdragen van lagere pu- blikrechtelijke licha- men in diensten van het Rijk</i>	<i>11</i>	<i>7</i>	<i>9</i>
Uitgaven voor onder- wijs	765	822	862	Onderwijs	6	4	4
Overige uitgaven . . .	210	242	261	Overige	5	3	5
<i>Bijdragen in diensten van lagere publiekrechtel- ijke lichamen</i>	<i>295</i>	<i>306</i>	<i>309</i>	<i>Bijdragen van het buiten- land in diensten van het Rijk</i>	<i>17</i>	<i>9</i>	<i>9</i>
Uitgaven voor onder- wijs	151	155	159	<i>Saldo I (netto-con- sumptie)</i>	<i>3 848</i>	<i>4 009</i>	<i>4 045</i>
Uitgaven voor politie .	116	119	122				
Overige uitgaven van consumptieve aard .	28	32	28				
<i>Bijdragen in diensten van het buitenland . . .</i>	<i>48</i>	<i>49</i>	<i>54</i>				
<i>Afschrijvingen²⁾ . . .</i>	<i>244</i>	<i>267</i>	<i>273</i>				
Burgerlijk apparaat . .	233	255	259				
Onderwijs	11	12	14				
	4 105	4 226	4 281		4 105	4 226	4 281

¹⁾ Inclusief het burgerpersoneel van de Departementen van Oorlog en van Marine en inclusief de beloningen in natura aan het militair personeel.

²⁾ Hierbij is, naast de in de rijksbegroting opgenomen post voor afschrijvingen, tevens een bedrag begrepen, overeenkomende met de be-

dragen wegens groot-onderhoud van werken en voor aanschaffing van roerende goederen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing. Deze bedragen komen in rekening V onder de bruto-investeringen voor, doch worden in de rijksbegroting rechtstreeks ten laste van de Gewone Dienst gebracht.

II. Rente, verlies en winst

<i>Rente en kosten van bin- nenlandse schuld . .</i>	<i>472</i>	<i>499</i>	<i>538</i>	<i>Rente van vorderingen op het binnenland . . .</i>	<i>69</i>	<i>72</i>	<i>75</i>
<i>Rente en kosten van bui- tenlandse schuld . . .</i>	<i>50</i>	<i>48</i>	<i>45</i>	<i>Rente van vorderingen op het buitenland . . .</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>4</i>
<i>Bijdragen in exploitatie- verliezen van bedrijven</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>Aandeel in exploitatie- winsten van bedrijven .</i>	<i>117</i>	<i>70</i>	<i>75</i>
				<i>Saldo II</i>	<i>326</i>	<i>395</i>	<i>435</i>
	527	552	589		527	552	589

Noten van blz. 6.

¹⁾ Hieronder opgenomen een bedrag van 123 miljoen wegens de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorweg-pensioenfonds.

²⁾ In deze bedragen zijn opgenomen tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen ter vervanging van voorlopig verstrekte kredieten.

³⁾ In de vermelde bedragen is voor 1957 363,5 miljoen begrepen wegens beschikbaar gekomen gelden uit de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank en voor 1958 16,8 miljoen.

Lasten

III. Inkomensoverdrachten

Baten

Omschrijving	1957 Ver- moedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1957 Ver- moedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting
<i>Overdrachten aan ge- zinnen</i>	360	579	506	<i>Belastingopbrengsten . .</i>	6 645	6 673	6 769
<i>Bijdragen ten behoeve van aanvullende wer- ken</i>	58	138	91	<i>Kostprijsverhogende be- lastingen</i>	2 819	2 786	2 826
<i>Reserve voor bevoor- dering werkgelegenheid</i>	—	—	30	<i>Belastingen op inkomen, winst en vermogen .</i>	3 826	3 887	3 943
<i>Overige overdrachten aan gezinnen</i>	302	441	385	<i>Compensatie premie- verhoging lagere pu- blikrechtelijke licha- men</i>	—	—	— 15
<i>Overdrachten aan pen- sioen- en sociale fond- sen</i>	330	314	431	<i>Additionele belastingop- brengst</i>	—	—	110
<i>Aan pensioenfondsen .</i>	179	187	307 ¹⁾	<i>Boeten en opbrengst ver- beurd verklaarde goe- deren</i>	14	14	14
<i>Aan sociale fondsen . .</i>	151	127	124	<i>Saldo III</i>	— 5 224	— 4 893	— 5 025
<i>Prijsverlagende subsidies</i>							
<i>Via het Landbouw-Ega- lisatiefonds</i>	471	589	567				
<i>Huurverlagende subsidies</i>	123	127	145				
<i>Rechtstreeks aan derden</i>	12	9	8				
<i>Via of aan lagere publiek- rechtelijke lichamen .</i>	111	118	137				
<i>Inkomensoverdrachten via of aan lagere pu- blikrechtelijke licha- men</i>	151	185	204				
	1 435	1 794	1 853		1 435	1 794	1 853

IV. Vermogensoverdrachten

<i>Overdrachten aan gezin- nen</i>	87	52	4	<i>Overdrachten ten laste van de particuliere sector</i>	2	—	—
<i>Oorlogsschadevergoe- dingen²⁾</i>	30	27	—	<i>Overdrachten ten laste van het buitenland . .</i>	8	21	8
<i>Overige overdrachten .</i>	57	25	4	<i>Bijzondere kapitaal- winsten³⁾</i>	560	70	5
<i>Overdrachten aan bedrij- ven</i>	240	173	144	<i>Saldo IV</i>	196	651	664
<i>Oorlogsschadevergoe- dingen²⁾</i>	103	59	53				
<i>Rampschadevergoedin- gen</i>	16	7	—				
<i>Overige overdrachten .</i>	121	107	91				
<i>Overdrachten ten behoe- ve van de woningbouw</i>	146	201	236				
<i>Overdrachten aan lagere publiekrechtelijke li- chamen</i>	147	143	143				
<i>Oorlogsschadevergoe- dingen</i>	51	50	45				
<i>Rampschade- vergoedingen</i>	12	3	—				
<i>Investeringsbijdragen .</i>	84	90	98				
<i>Overdrachten aan het buitenland</i>	101	129	108				
<i>Overdrachten aan over- zeese rijkdelen . . .</i>	87	79	74				
<i>E.E.G.-ontwikkelings- fonds</i>	—	27	33				
<i>Overige overdrachten .</i>	14	23	1				
<i>Bijzondere kapitaalver- liezen</i>	45	44	42				
	766	742	677		766	742	677

Voor noten zie blz. 5.

Debet				V. Directe investeringen				Credit			
Omschrijving	1957 Vermoedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1957 Vermoedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting	Omschrijving	1957 Vermoedelijk beloop	1958 Ver- moedelijke uitkomsten	1959 Ontwerp- begroting
<i>Nieuwe werken</i>	238	259	267	<i>Afschrijvingen ¹⁾</i>	244	267	273				
Waterstaatswerken . .	151	161	157	Burgerlijk apparaat . .	233	255	259				
Bestuursapparaat en do- meinen	9	11	8	Onderwijs	11	12	14				
Onderwijs	26	33	48	<i>Verkoop van onroerende goederen</i>	5	2	2				
Rijksgebouwendienst .	52	54	54								
<i>Groot-onderhoud van werken ¹⁾</i>	162	178	181	<i>Deelneming door lagere publiekrechtelijke lichamen in investe- ringen door het Rijk.</i>	1	6	3				
Waterstaatswerken . .	138	154	157								
Bestuursapparaat en domeinen	24	24	24	<i>Saldo V (netto directe in- vesteringen)</i>	176	197	199				
<i>Inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen)</i>	26	35	29								
Burgerlijk apparaat . .	18	26	18								
Onderwijs	8	9	11								
	426	472	477		426	472	477				

¹⁾ Zie noot 2 bij rekening I.

VI. Indirecte investeringen

<i>Investerings via fondsen</i>	26	27	25	<i>Aflossingen door fondsen</i>	4	6	5
Zuiderzeefonds	26	27	25	<i>Aflossingen door staats- bedrijven</i>	104	148	127
<i>Investerings via staats- bedrijven</i>	194	226	193	P.T.T.	84	131	118
P.T.T.	167	160	165	Staatsmijnen	15	—	—
Staatsmijnen	—	37	1	Staatsgasbedrijf	4	16	8
Staatsgasbedrijf	26	27	24	Overige	1	1	1
Overige	1	2	3	<i>Saldo VI (netto indirecte investerings)</i>	130	126	118
<i>Deelnemings in investe- rings van derden . .</i>	18	27	32				
	238	280	250		238	280	250

VII. Overige vermogensmutaties

<i>Kapitaalverstrekkings binnenland</i>	97	344	727	<i>Aflossings binnenland .</i>	107	48	41
Aan gezinnen	15	16	16	Door gezinnen	4	4	5
Aan particuliere bedrijven	77	66	34	Door particuliere bedrij- ven	80	19	14
Voor woningbouwvoor- schotten	2	260	670	Van woningbouwvoor- schotten	20	23	20
Overige	3	2	7	Door lagere publiek- rechtelijke lichamen .	3	2	2
<i>Kapitaalverstrekkings buitenland</i>	¹⁾ 103	47	45	<i>Aflossings door het bui- tenland.</i>	15	12 ²⁾	²⁾ 17
<i>Aflossings Nationale Schuld</i>	364	338	363	<i>Ontvangsten in verband met aan- en ontmun- tingen</i>	37	38	49
Binnenland	253	224	279	<i>Saldo VII</i>	440	655	1 051
Buitenland	111	114	84				
<i>Uitgaven in verband met aan- en ontmuntingen</i>	35	24	23				
	599	753	1 158		599	753	1 158

¹⁾ In dit bedrag is begrepen 68 miljoen wegens overneming door het Rijk van de vordering van de Nederlandsche Bank op de Argentijnse Nationale Bank.

²⁾ Betreft hoofdzakelijk de aflossing op het in noot 1 bedoelde krediet.

3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1957

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 86a van de Comptabiliteitswet is in de wet van 18 november 1953 (*Stb.* 530) een samenvatting gegeven van de uitkomsten van 's Rijks geldelijk beheer over de jaren 1939 tot en met 1948. Daarop aansluitend wordt in tabel I van deze bijlage een overzicht gegeven van de rekeningcijfers betreffende de diensten 1949 tot en met 1956 (voor dit laatste jaar volgens de voorlopige rekening) en van het vermoedelijk beloop van de dienst 1957.

De tabellen II en III geven een inzicht in de ontwikkeling

van de uitgaven en de ontvangsten voor de dienstjaren 1956 en 1957. Daartoe zijn naast elkaar gesteld de cijfers van de oorspronkelijk vastgestelde begrotingen, de uitkomsten, welke in de miljoenennota 1958 als meest recente gegevens ten aanzien van deze beide begrotingsjaren zijn opgenomen, en de uitkomsten, zoals die thans moeten worden verwacht. De toelichting bij deze tabellen noemt de belangrijkste posten, welke tot de verschillen tussen de nu en de vorig jaar gepubliceerde cijfers hebben bijgedragen.

I. Dienstjaren 1949—1957

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Rekeningcijfers							Voorlopige rekeningcijfers 1956	Vermoedelijk beloop 1957
	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955		
Gewone Dienst									
Uitgaven	2 827	2 897	3 357	3 720	3 951	4 616	5 240	5 781	5 963
Middelen	4 472	4 431	5 141	5 447	5 441	5 587	6 286	6 622	7 482
Saldo	+ 1 645	+ 1 534	+ 1 784	+ 1 727	+ 1 490	+ 971	+ 1 046	+ 841	+ 1 519
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)									
Uitgaven	981	856	771	587	1 092	709	852	445	280
Middelen	492	495	419	926	402	618	262	277	206
Saldo	— 489	— 361	— 352	+ 339	— 690	— 91	— 590	— 168	— 74
Landbouw-Egalisatiefonds									
Saldo	— 266	— 223	— 143	— 67	— 116	— 107	— 173	— 218	— 471
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)									
Uitgaven	391	982	1 296	1 214	1 015	1 341	1 199	1 361	1 307
Middelen	140	436	301	275	372	590	626	411	441
Saldo	— 251	— 546	— 995	— 939	— 643	— 751	— 573	— 950	— 866
Gehele Dienst									
Uitgaven (incl. nadelig saldo L.E.F.)	4 465	4 958	5 567	5 588	6 174	6 773	7 464	7 805	8 021
Middelen	5 104	5 362	5 861	6 648	6 215	6 795	7 174	7 310	8 129
Saldo	+ 639	+ 404	+ 294	+ 1 060	+ 41	+ 22	— 290	— 495	+ 108

II. Dienstjaar 1956 (in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijk beloop volgens miljoenennota 1958	Voorlopige rekeningcijfers
Gewone Dienst			
Uitgaven	5 236	5 779	5 781
Middelen	5 528	6 621	6 622
Saldo.	+ 292	+ 842	+ 841
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	359	446	445
Middelen	133	275	277
Saldo.	— 226	— 171	— 168
Landbouw-Egalisatiefonds			
Saldo.	— 164	— 234	— 218
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	994	1 363	1 361
Middelen	441	410	411
Saldo.	— 553	— 953	— 950
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	6 753	7 822	7 805
Middelen	6 102	7 306	7 310
Saldo.	— 651	— 516	— 495

In het vorenstaande begrotingsbeeld 1956 volgens de voorlopige rekening zijn voor de hoofdstukken VI (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) en VII B (Financiën) de cijfers van het vermoedelijk beloop aangehouden. Voor de bedoelde hoofdstukken zijn de slotregularisatiewetten pas kortelings tot stand gekomen, waardoor de rekening niet tijdig vóór de samenstelling van de miljoenennota kon worden opgemaakt.

Het saldo van de voorlopige rekening 1956 vertoont op de Gehele Dienst een verbetering met 21 miljoen ten opzichte van het saldo, dat in de miljoenennota 1958 op basis van het vermoedelijk beloop is berekend. Per saldo is deze verbetering voor 17 miljoen toe te schrijven aan lagere uitgaven en voor 4 miljoen aan hogere ontvangsten.

De uitgaven op de Gewone Dienst tonen een verhoging met 2 miljoen als resultante van een groot aantal verhogingen en verlagingen, verspreid over de gehele begroting. Daarvan kunnen als belangrijkste worden vermeld een verhoging met 7,6 miljoen van de bijdrage aan de geldmiddelen van Nederlands Nieuw-Guinea en een verlaging van 4 miljoen op diverse posten voor cultuurtechnische werken. Voorts is het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds 16 miljoen lager.

De overige mutaties in uitgaven en middelen zijn elk voor zich van geringe omvang en hebben, zoals uit de tabel blijkt, ook te zamen slechts tot weinig betekenende wijzigingen in het begrotingsbeeld geleid.

III. Dienstjaar 1957 (in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten volgens miljoenennota 1958	Vermoedelijk beloop
Gewone Dienst			
Uitgaven	6 067	6 313	5 963
Middelen	6 577	7 339	7 482
Saldo.	+ 510	+ 1 026	+ 1 519
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	212	315	280
Middelen	81	89	206
Saldo.	— 131	— 226	— 74
Landbouw-Egalisatiefonds			
Saldo.	— 159	— 407	— 471
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	1 425	1 374	1 307
Middelen	392	387	441
Saldo.	— 1 033	— 987	— 866
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	7 863	8 409	8 021
Middelen	7 050	7 815	8 129
Saldo.	— 813	— 594	+ 108

Wees de begroting 1957 in de vermoedelijke uitkomsten per 15 augustus 1957 op de Gehele Dienst nog een tekort aan van 594 miljoen, thans in het vermoedelijk beloop wordt een voordelig saldo berekend van 108 miljoen.

Enerzijds blijken de uitgaven te zijn gedaald met 388 miljoen — ondanks de toeneming van het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds met 64 miljoen — anderzijds zijn de middelen gestegen met 314 miljoen.

Op de Gewone Dienst wordt thans een verlaging van de uitgaven berekend van 350 miljoen ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten. Dit wordt in hoofdzaak veroorzaakt doordat de voorgenomen sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds nog niet is tot stand gekomen. De uitkering ter zake, ten bedrage van 260 miljoen, waarmede in de vermoedelijke uitkomsten was gerekend, zal als nabetaling ten laste worden gebracht van het dienstjaar, waarin de desbetreffende wettelijke regeling tot stand zal komen.

Van de overige mutaties op de Gewone Dienst worden hier allereerst vermeld een vermindering ten bedrage van 11 miljoen van de uitgaven voor hulp aan minder ontwikkelde gebieden en een vermindering van de uitgaven in de onderwijssector tot een gezamenlijk bedrag van 36 miljoen. Voor rente van vlottende binnenlandse schuld kan met 8 miljoen minder worden volstaan; daartegenover zijn de afschrijvingen op activa van de Staat 9 miljoen hoger gesteld. De uitgaven van de militaire

departementen worden voor de Gehele Dienst 38 miljoen lager geraamd; op de Gewone Dienst moet ter zake echter met een verhoging ad 53 miljoen worden gerekend. De uitgaven ingevolge de premie- en bijdrageregeling voor de woningbouw kunnen 17 miljoen lager worden gesteld. De uitkering ad 30 miljoen aan de Stichting Industrieel Garantiefonds zal niet meer ten laste van 1957, doch ten laste van 1958 komen. Voorts kan met 23 miljoen minder worden volstaan voor de ten laste van het Rijk komende premies voor bepaalde groepen van verzekerden op grond van de Algemene Ouderdomswet. Voor aanvullende werken is een verhoging met 10 miljoen noodzakelijk. De ontwikkeling van de complementaire arbeidsvoorzieningen leidt tot een verhoging met 14 miljoen, welke verhoging echter tot een bedrag van 12 miljoen wordt gecompenseerd door lagere uitgaven wegens complementaire sociale voorzieningen. Voor het onderbrengen van gerepatrieerden in contractpensions kan met 12 miljoen minder worden volstaan. Ten slotte leiden een aantal minder belangrijke mutaties, verspreid over bijna alle begrotingshoofdstukken, nog tot een verlaging van het totaal van de uitgaven van de Gewone Dienst met per saldo 27 miljoen.

De verbetering in de middelen van de Gewone Dienst ad in totaal 143 miljoen moet voor 42 miljoen worden toegeschreven aan het beloop van de belastingontvangsten; voor 45 miljoen komt zij voor rekening van een aantal winstuitkeringen van staatsbedrijven c.q. bedrijven, waarin door het Rijk wordt deelgenomen, t.w. 8 miljoen hogere winstuitkering van de Nederlandsche Bank, 6 miljoen meer dividend van de K.L.M., 17 miljoen uitkering wegens voordelig saldo van de P.T.T., 7 miljoen baten van de Rijkspostspaarbank, 4 miljoen aan hogere uitkering wegens dividend van de Staatsmijnen en 3 miljoen winstuitkering van de Nederlandse Aardolie Maatschappij. De rente van kortlopende vorderingen zal 6 miljoen meer bedragen; op manipulatiekredieten, in de begroting voor memorie geraamd, is 8 miljoen aan rente ontvangen. De van de Nederlandse Antillen ontvangen bijdrage in de kosten van de verzorging van Koninkrijksaangelegenheden, welke voor memorie was geraamd, kan thans op 4 miljoen worden gesteld wegens ontvangen bijdragen over 1956 en 1957. De ontvangsten van de militaire departementen blijken de raming met 7 miljoen te overschrijden. De ontvangsten in de onderwijssector leiden tot een verbetering met 9 miljoen, voornamelijk door de terugbetaling door de besturen van bijzondere lagere scholen van te veel genoten subsidie over vroegere jaren.

De overige mutaties in de middelen van de Gewone Dienst, te zamen resulterend in een verbetering met 22 miljoen, betreffen een groot aantal posten, elk voor zich van geringe omvang en verspreid over de gehele begroting.

Op de Buitengewone Dienst I blijft de uitbetaling van schade-loosstellingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlands-Indië 9 miljoen bij de raming van de vermoedelijke uitkomsten ten achter. Voor de financiering van de uitkeringen ter zake van oorlogsschade en watersnoodschade wordt 26 miljoen minder uitgegeven dan ten vorigen jare is geraamd.

De belangrijke stijging van de middelen op de Buitengewone Dienst I wordt voornamelijk veroorzaakt door de opbrengst ad 124 miljoen wegens liquidatie van effecten, welke op grond van artikel 62 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer aan de

Staat zijn vervallen, waartegenover de opbrengst wegens liquidatie van vermogensbestanddelen, aan de Staat toegevallen ingevolge de Wet herstel vermogensovergang Rijksmarkengebied, 9 miljoen bij de raming ten achterblijft.

Het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds wordt thans op 471 miljoen geraamd, hetgeen 64 miljoen meer is dan waarmede in de vermoedelijke uitkomsten werd gerekend. In deze uitkomsten was rekening gehouden met een blokkade van 50 miljoen (eigenaarslasten), welk bedrag nadien in de vorm van diverse garantietoelagen alsnog tot uitbetaling is gekomen. Voor het overige zijn de onderscheidene subsidies enigszins gestegen.

Op de Buitengewone Dienst II hangt de verlaging van het totaal van de uitgaven met 67 miljoen in het bijzonder samen met de op die dienst optredende verlaging met 91 miljoen van de uitgaven voor de militaire departementen. Tegenover deze verlaging staat o.m., dat voor nieuwbouw en inrichting van nieuwe en vergrote gebouwen van de technische hogescholen 17 miljoen meer is benodigd. Voor zover deze gelden aanvankelijk zijn geraamd op het nieuwbouwartikel van de Rijksgebouwendienst, dragen zij bij tot matiging van de daar optredende verhoging, welke niettemin 7 miljoen belooft. In het bijzonder de bouwvoorzieningen ten behoeve van het ministerie van Maatschappelijk Werk maken deze verhoging noodzakelijk. Voor de overneming door de Staat van de vordering op Argentinië blijkt 12 miljoen minder nodig te zijn, de uitgave tot de nominale waarde van ontmunte muntstukken moet echter 16 miljoen hoger worden gesteld. Bij de kapitaalverstrekkingen treden belangrijke mutaties op; die aan het Zuiderzeefonds zal 10 miljoen, die aan de Staatsmijnen 18 miljoen en die aan het Staatsgasbedrijf 9 miljoen minder bedragen dan is voorzien; de kapitaalverstrekking aan de P.T.T. vergt daarentegen 16 miljoen meer. Voor de investeringen van de Rijkswaterstaat kan in totaal met 18 miljoen minder worden volstaan. Een aantal minder belangrijke mutaties leidt te zamen tot een verlaging met 12 miljoen. Ten slotte verschijnt onder de uitgaven van de Buitengewone Dienst II nog een post van 47 miljoen wegens de omzetting van de voorschotten, welke het Rijk heeft verleend voor de aanleg en inrichting van diverse luchtvaartterreinen, in deelneming van het Rijk in het aandelenkapitaal.

De aflossing van de vorengenoemde voorschotten is tot een gelijk bedrag onder de kapitaalsontvangsten opgenomen. Voor de verhoging van die ontvangsten is voorts van belang, dat de kapitaalaflossing van de Staatsmijnen 15 miljoen meer zal bedragen dan in de vermoedelijke uitkomsten is geraamd. De afschrijvingen op de activa van de Staat worden verhoogd met 9 miljoen. De ontvangst wegens door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde munt wordt 7 miljoen hoger gesteld. Daarentegen moet met 14 miljoen minder worden gerekend voor de aflossing van schuld door Indonesië en is de voorziene aflossing tot een bedrag van 12 miljoen op de vordering jegens Argentinië nog in mindering gekomen op het met de overneming van de vordering gemoeide bedrag. De terugbetalingen van kredieten tot financiering van herbouw wegens oorlogsschade kunnen 10 miljoen lager worden gesteld. De overige mutaties in de kapitaalsontvangsten, te zamen een verhoging gevende van 12 miljoen, zijn elk voor zich van geringe omvang.

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1952 tot en met 1959

In deze bijlage wordt aan de hand van een tweetal overzichten een beeld gegeven van het verloop der totale uitgaven voor de verschillende onderwerpen van staatszorg ten laste van de diensten 1952 tot en met 1959.

De in overzicht I opgenomen cijfers voor de jaren 1952 tot en met 1955 zijn ontleend aan de rijksrekeningen, die voor 1956 aan de voorlopige rekening, terwijl de cijfers voor 1957, 1958 en 1959 betreffen respectievelijk het vermoedelijk beloop,

de vermoedelijke uitkomsten en de ontwerpbegroting inclusief de additionele uitgaven zoals vermeld op blz. 5 van deze nota.

Ten einde de relatieve betekenis van de rijksuitgaven voor de Nederlandse economie beter te doen uitkomen, zijn in overzicht II de uitgaven van de Gehele Dienst uitgedrukt in percentages van het nationale inkomen.

Het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds is in onderstaande tabellen opgenomen onder de categorie prijs subsidies.

I. Uitgaven Gehele Dienst (in miljoenen guldens)

Onderwerpen van staatszorg	1952	1953	1954	1955	1956	Vermoedelijk beloop 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerpbegroting 1959
Defensie	1 346,3	1 369,2	1 646,0	1 736,0	1 841,0	1 829,3	1 780,0	1 716,0
Buitenlandse betrekkingen ¹⁾	54,7	80,8	81,5	88,3	114,0	124,0	164,6	180,7
Overzeese rijksdelen	82,6	24,6	41,9	106,8	106,7	102,3	91,7	88,5
Politie en justitie	210,9	439,8 ²⁾	229,5	294,7	276,3	316,1	330,5	332,9
Onderwijs en cultuur	480,7	535,9	623,5	727,1	918,2	1 113,2	1 198,6	1 267,6
Waterstaat	213,4	209,3	266,9	336,9	403,5	439,9	480,3	484,0
Verkeer	151,2	164,2	178,9	225,3	285,4	299,6	256,1	253,8
Handel en nijverheid ³⁾	134,1	132,4	176,7	176,5	217,6	107,1	184,3	122,2
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	157,7	137,4	149,3	185,5	204,5	243,4	243,0	231,9
Prijssubsidies (excl. huurverlagende subsidies)	67,0	187,7	117,1	173,4	218,1	471,3	589,4	567,1
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	673,4	721,6	858,8	906,0	982,6	729,6	976,8	873,5
Volkshuisvesting ⁴⁾	135,0	155,8	218,4	241,1	269,7	291,5	608,5	1 070,0
Diensten van algemene aard	231,4	251,7	271,6	355,8	406,4	488,6 ⁵⁾	419,9	411,3
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden	91,3	86,3	111,2	116,6	112,8	125,2	125,7	295,0 ⁶⁾
Nationale schuld	866,2 ⁷⁾	812,3	1 121,6 ⁸⁾	858,1 ⁹⁾	838,8	884,2	828,9 ¹⁰⁾	882,5 ¹¹⁾
Herstel van oorlogsschade	591,8	341,5	311,0	610,5 ¹¹⁾	299,4	193,0	146,3	105,9
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	416,2	256,5	164,9	94,2	28,4	10,0	—
Vergoeding aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting	—	—	—	36,1	69,9	65,3	63,5	66,0
Totaal exclusief afschrijvingen	5 487,7	6 066,7	6 660,4	7 339,6	7 659,1	7 852,0	8 498,1	894 8,9
Afschrijvingen	100,0	107,0	113,0	125,0	146,0	169,0	54,0	63,0
Totaal-generaal	5 587,7	6 173,7	6 773,4	7 464,6	7 805,1	8 021,0	8 552,1	9 011,9

Opgenomen zijn onder:

1) wegens:

a. deelneming in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling:

in 1953: 1,0 miljoen in 1957: 27,0 miljoen
in 1954: 5,0 miljoen in 1958: 5,0 miljoen
in 1955: 5,0 miljoen in 1959: 10,0 miljoen
in 1956: 23,0 miljoen

b. belegging binnen de Bondsrepubliek Duitsland van de door dat land ingevolge de restitutie-overeenkomst betaalde termijnen:

in 1953: 22,7 miljoen in 1955: 9,1 miljoen
in 1954: 9,1 miljoen

c. deelneming in de Internationale Financierings Maatschappij:

in 1956: 11,7 miljoen;

d. de E.E.G.- en Euratomverdragen:

in 1958: 60 miljoen
in 1959: 74 miljoen

2) de uitgaven van het Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging, gedaan in de jaren 1946 t/m 1949, groot 178,8 miljoen; een bedrag van 22 miljoen wegens kredietverstrekking aan het Waarborgfonds Rechts-herstel;

3) vanaf 1957, de kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen op netto-basis, d.i. na aftrek van de ontvangen aflossingen;

4) wegens verstrekking van woningbouwvoorschotten:

in 1958: 260 miljoen

in 1959: 670 miljoen

5) de overneming door het Rijk van de vordering van de Nederlandsche Bank op de Argentijnse Nationale Bank ad 68 miljoen;

6) een bedrag van 183 miljoen ingevolge de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds;

7) het koersverlies ad 35,2 miljoen op de aflossing van vlottende buitenlandse schuld als gevolg van de devaluatie van de gulden in 1949;

8) de versterkte aflossing van 142,9 miljoen op het Britse Settlement, van 199,4 miljoen op de lening van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling en van 68,9 miljoen op het krediet, afgesloten met de Belgische Regering;

9) de versterkte aflossing van 194,6 miljoen op de lening van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling;

10) na aftrek van de bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen:

1958: 54 miljoen

1959: 63 miljoen

11) de budgettaire verantwoording van de oorlogsschadevergoeding van 300 miljoen aan de Nederlandsche Spoorwegen.

II. Uitgaven Gehele Dienst

(uitgedrukt in percentages van het nationale inkomen tegen marktprijzen)

Onderwerpen van Staatszorg	1952	1953	1954	1955	1956	Vermoedelijk beloop 1957	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp- begroting 1959
Defensie	6,62	6,27	6,67	6,36	6,28	5,75	5,52	5,16
Buitenlandse betrekkingen	0,27	0,37	0,33	0,32	0,39	0,39	0,51	0,54
Overzeese rijksdelen	0,41	0,11	0,17	0,39	0,37	0,32	0,28	0,27
Politie en justitie	1,04	2,01	0,93	1,08	0,94	0,99	1,02	1,00
Onderwijs en cultuur	2,36	2,45	2,53	2,66	3,13	3,50	3,71	3,81
Waterstaat	1,05	0,96	1,08	1,23	1,38	1,38	1,49	1,46
Verkeer	0,74	0,75	0,72	0,83	0,98	0,94	0,79	0,76
Handel en nijverheid	0,66	0,61	0,72	0,65	0,74	0,34	0,57	0,37
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Prijssubsidies (exclusief huurverlagende subsidies)	0,77 0,33	0,63 0,86	0,62 0,47	0,68 0,64	0,70 0,75	0,76 1,48	0,75 1,83	0,70 1,70
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	3,31	3,31	3,48	3,32	3,35	2,29	3,03	2,63
Volkshuisvesting	0,66	0,71	0,89	0,88	0,92	0,92	1,89	3,22
Diensten van algemene aard	1,14	1,15	1,10	1,30	1,39	1,53	1,30	1,24
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	0,45	0,40	0,46	0,43	0,38	0,39	0,39	0,89
Nationale schuld	4,26	3,72	4,55	3,14	2,86	2,78	2,57	2,66
Herstel van oorlogsschade	2,91	1,56	1,26	2,24	1,02	0,61	0,45	0,32
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	1,91	1,04	0,61	0,32	0,09	0,03	—
Vergoeding aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als ge- volg van de verlaging van de personele belasting en de grondbelasting	—	—	—	0,13	0,24	0,21	0,20	0,20
Totaal exclusief afschrijvingen	26,98	27,78	27,02	26,89	26,14	24,67	26,33	26,93
Afschrijvingen	0,49	0,49	0,46	0,46	0,50	0,53	0,17	0,19
Totaal-generaal	27,47	28,27	27,48	27,35	26,64	25,20	26,50	27,12

5. Overzicht van de uitgaven voor investeringen door het Rijk en door de fondsen en de staatsbedrijven

In de nota, waartoe deze bijlage behoort, is op verschillende plaatsen incidenteel aandacht geschonken aan bepaalde investeringen, welke in de onderscheidene begrotingshoofdstukken en in de begrotingen van de fondsen en de staatsbedrijven zijn geraamd. In bijlage 2 (rekeningen V, VI en VII) komen de totale investeringen gesplitst naar enkele categorieën tot uitdrukking.

In het onderhavige overzicht wordt nader ingegaan op de directe investeringen in nieuwe werken en op de investeringen, welke via de fondsen en de staatsbedrijven worden tot stand gebracht. Deze laatste worden in bijlage 2 in aanmerking genomen tot de wegens kapitaalverstrekking door het Rijk geraamde sommen. In de onderhavige bijlage is echter met het volle bedrag van de investeringen rekening gehouden, welk bedrag met name voor het Zuiderzeefonds en de Staatsmijnen het bedrag van de kapitaalverstrekking aanzienlijk overtreft. Ten aanzien van de Deltawerken en de Zuiderzeewerken is voorts geen vermindering toegepast wegens de omstandigheid, dat de helft van de uitgaven, respectievelijk kapitaalverstrekking voor die werken ten laste van de Gewone Dienst wordt gebracht.

De voor 1959 opgenomen bedragen zijn gecorrigeerd overeenkomstig de reeds in de ramingen voor dat jaar voorziene besteding van gelden uit vorige dienstjaren (toepassing artikel 24 Comptabiliteitswet).

De militaire investeringen zijn in het overzicht buiten beschouwing gelaten.

Ter verbetering van het inzicht in de functies, waarop de investeringen betrekking hebben, zijn de investeringen, welke door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst tot stand komen, aan die functie toegerekend.

Uitgaven voor investeringen (in miljoenen guldens)

Omschrijving	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerp-begroting 1959
<i>Waterstaat</i>	<i>270</i>	<i>301</i>
waterwegen	22	31
landwegen	93	86
Deltawerken	60	84
Zuiderzeewerken	89	95
overige werken	6	5
<i>Onderwijs.</i>	<i>51</i>	<i>66</i>
hoger onderwijs	43	58
overig onderwijs.	8	8
<i>Bestuursapparaat</i>	<i>41</i>	<i>42</i>
<i>Domeinen</i>	<i>6</i>	<i>4</i>
<i>P.T.T.</i>	<i>160</i>	<i>165</i>
<i>Staatsmijnen</i>	<i>110</i>	<i>90</i>
<i>Staatsgasbedrijf</i>	<i>27</i>	<i>24</i>
<i>Overige</i>	<i>7</i>	<i>4</i>
<i>Totaal</i>	<i>672</i>	<i>696</i>

Voor een verdere detaillering van de investeringen wordt verwezen naar de desbetreffende begrotingsstukken.

6. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1952 tot en met 1959

Het grootste deel van de rijksmiddelen — belastingmiddelen — heeft een algemeen karakter en kan niet aan afzonderlijke onderwerpen van staatszorg worden toegerekend. Het is derhalve niet mogelijk, de belastingmiddelen, welke in beginsel dienen voor de financiering van alle categorieën van uitgaven, toe te bedelen aan enkele bepaald daarvoor aangewezen functionele uitgavengroepen.

Om deze reden is er eveneens van afgezien, de niet-belastingmiddelen, welke zouden zijn toe te rekenen aan bepaalde functies, doch die ten opzichte van de belastingmiddelen kwantitatief niet belangrijk zijn, functioneel op te delen. Volstaan is met een indeling in enkele categorieën met een bijzonder karakter.

Bij de belastingen is onderscheid gemaakt tussen de kostprijsverhogende belastingen en de belastingen op inkomen, winst en vermogen. In het bedrag wegens opbrengst van belastingen op inkomen, winst en vermogen voor 1959 zijn voor de kohierbelastingen ramingen opgenomen van de opbrengst van één belasting-, respectievelijk boekjaar, hetgeen betekent, dat geen rekening is gehouden met bijzondere factoren als inhaal van achterstand, versnelling van de aanslagregeling en overloop. De bedragen, vermeld voor de jaren 1952 tot en met 1958, betreffen werkelijke, respectievelijk vermoedelijke rekeningcijfers; de baten, voortvloeiende uit de genoemde factoren, zijn hierin dus wel begrepen.

Tot de exploitatiebaten van bedrijven zijn, behalve de baten van de eigenlijke staatsbedrijven, ook die van De Nederlandsche Bank N.V. en van andere bedrijven in de particuliere sector gerekend. Tot deze laatste bedrijven behoren o.m. Breedband N.V., de N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij, de N.V. Nederlandse Aardoliemaatschappij, de N.V. Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie, de N.V. Nederlandsche Spoorwegen, de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. en de Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken N.V.

De inkomsten wegens rente hebben betrekking op ontvangen rente van staatsbedrijven en andere instellingen. Middelen met een speciaal karakter worden gevormd door de baten, voortvloeiende uit monetaire operaties, de vrijgegeven tegenwaardegelden, de baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie van vijandelijk vermogen. Als baten, voortvloeiende uit monetaire operaties, zijn beschouwd de in 1955 verantwoorde baten in verband met de geldzuivering. Bij de vrijgegeven tegenwaardegelden gaat het om de totale vrijgave, ongeacht de bestemming, welke aan de beschikbaar gekomen middelen is gegeven. Onder de gerecupereerde goederen is mede begrepen het naar Nederland teruggevoerde monetaire goud.

De diverse middelen ten bate van de Gewone Dienst vormen een conglomeraat van inkomsten wegens prestatie van diensten en levering van goederen door het Rijk, wegens boeten en opbrengst van verbeurd verklaarde goederen, luisterbijdragen en andere speciale heffingen, bijzondere bijdragen, enz.

Bij de middelen van de Buitengewone Dienst is volstaan met een splitsing in ontvangen aflossingen en overige middelen. De bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijvingen staat tegenover de overeenkomstige post op de uitgavenbegroting en heeft voor de omvang der rijksmiddelen alleen boekhoudkundige betekenis. (Zie ook noot 3 op de volgende bladzijde).

Ten slotte zij vermeld dat, ten einde aansluiting te verkrijgen met de elders in deze nota vermelde cijfers der middelen, in het hierna opgenomen overzicht de opbrengsten der bijzondere heffingen tot en met 1958 buiten beschouwing zijn gelaten. Volledigheidshalve zijn deze opbrengsten echter tot genoemd jaar in een afzonderlijke tabel samengevat. Zoals in paragraaf 2 van hoofdstuk I van deze nota is medegedeeld, worden bedoelde opbrengsten ingaande 1959 opgenomen onder de middelen van hoofdstuk VII B (Financiën).

Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1952 tot en met 1959
(tot en met 1958 exclusief bijzondere heffingen)
(in miljoenen guldens)

Omschrijving	1952	1953	1954	1955	1956	Ver- moede- lijk beloop 1957	Ver- moede- lijke uit- komsten 1958	Raming 1959
Kostprijsverhogende belastingen	2 195,5	2 233,3	2 487,3	2 603,0	2 788,2	2 819,2	2 786,0	2 825,8
Belastingen op inkomen, winst en vermogen . .	2 858,9	2 761,4	2 610,3	3 116,2	3 232,1	3 825,4	3 886,8	3 943,0
Winsten en andere baten van bedrijven	43,0	56,0	107,9	83,4	103,7	117,2	69,6	75,1
Inkomsten wegens rente	83,8	101,0	80,3	75,2	64,5	84,0	86,7	79,1
Baten voortvloeiende uit monetaire operaties . .	—	—	—	61,3	—	—	—	—
Vrijgegeven tegenwaardegelden	827,0 ²⁾	221,0	427,9	153,4	122,7	363,5	16,8	—
Baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie vijandelijk vermogen . .	42,1	64,5	130,4	174,1	259,5	50,0	35,0	—
Diverse middelen Gewone Dienst	322,8	405,5	361,3	281,4	330,2	428,5	270,9	263,2
Totaal Middelen Gewone Dienst	6 373,1	5 842,7	6 205,4	6 548,0	6 900,9	7 687,8	7 151,8	7 186,2
Ontvangen aflossingen ¹⁾	155,5	229,3	352,7	395,3	182,9	228,9	214,2	191,2
Diverse middelen Buitengewone Dienst	19,5	36,1	124,6	105,4	80,0	43,0	45,7	52,6
Totaal Middelen Buitengewone Dienst (exclusief bijdrage wegens afschrijvingen)	175,0	265,4	477,3	500,7	262,9	271,9	259,9	243,8
Totaal der middelen (exclusief bijdrage wegens af- schrijvingen)	6 548,1	6 108,1	6 682,7	7 048,7	7 163,8	7 959,7	7 411,7	7 430,0
Bijdrage van de Gewone Dienst wegens af- schrijvingen	100,0	107,0	113,0	125,0	146,0	169,0	— ³⁾	— ³⁾
Totaal der middelen	6 648,1	6 215,1	6 795,7	7 173,7	7 309,8	8 128,7	7 411,7	7 430,0

Overzicht van de opbrengsten der bijzondere heffingen

Vermogensaanwasbelasting	66,4	73,2	43,5	13,4	19,5	— 4,7	3,0
Vermogensheffing ineens	20,0	34,1	30,8	10,5	5,2	2,3	0,0
Totaal ⁴⁾	86,4	107,3	74,3	23,9	24,7	— 2,4	3,0

¹⁾ De door het Rijk ontvangen aflossingen worden sinds 1952 alle ten bate van de Buitengewone Dienst gebracht.

²⁾ Waarvan 750 miljoen ter aflossing van vlottende schuld.

³⁾ De bijdrage van de Gewone Dienst ten bedrage van de afschrijvingen is ingaande 1958 niet meer onder de kapitaalsontvangsten opgenomen, doch bij de kapitaalsuitgaven op de aflossingen van de gevestigde schuld binnenland in mindering gebracht.

⁴⁾ Het totaal van de opbrengsten der bijzondere heffingen tot en met 1956, vermeerderd met het vermoedelijk beloop over 1957, de vermoedelijke uitkomsten over 1958 en de verwachte opbrengst over 1959, bedraagt rond 3205 miljoen.

7. Overzicht van de aan de rijksbegroting ten goede komende belastingen voor 1958 en 1959

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijke raming 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Raming 1959
I. <i>Kostprijsverhogende belastingen:</i>			
a. Motorrijtuigenbelasting	130	122	135
b. Invoerrechten	950	830	765
c. Accijns op gedistilleerd	150	150	155
d. Accijns op bier	40	35	40
e. Accijns op suiker	87	82	85
f. Accijns op tabak	490	475	500
g. Omzetbelasting	1 550	1 425	1 500
h. Rechten van zegel	50	60	60
i. Rechten van registratie	80	95	75
Totaal I	3 527	3 274	3 315
II. <i>Belastingen op inkomen, winst en vermogen:</i>			
a. Inkomstenbelasting	1 625 ¹⁾	1 700 ³⁾	1 750 ⁴⁾
b. Vermogensbelasting	115 ⁴⁾	115 ³⁾	125 ⁴⁾
c. Vennootschapsbelasting	1 350 ²⁾	1 325 ³⁾	1 275 ⁵⁾
d. Loonbelasting	1 200	1 225	1 275
e. Dividendbelasting	110	105	105
f. Commissarissenbelasting	18	20	20
g. Rechten van successie	120	100	110
Totaal II	4 538	4 590	4 660
Totaal I en II	8 065	7 864	7 975
Aandeel Gemeentefonds ⁶⁾	1 172	1 128	1 148
Aandeel Provinciefonds ⁶⁾	59	57	58
Aandeel Landbouw-Egalisatiefonds	6	6	—
	1 237	1 191	1 206
Ten bate van de rijksbegroting	6 828	6 673	6 769

¹⁾ Raming opbrengst belastingjaar 1958.

²⁾ Raming opbrengst boekjaar 1957 (1956/57).

³⁾ Raming opbrengst boekingsstijdvak 1958/59).

⁴⁾ Raming opbrengst belastingjaar 1959.

⁵⁾ Raming opbrengst over boekjaar 1958 (1957/58).

⁶⁾ Het aandeel van het Gemeentefonds bedraagt 14,94% en dat van het Provinciefonds 0,76% (voor de oorspronkelijke raming 1958 0,75%) van de opbrengst van de sub I en II genoemde belastingen, met uitzondering

van de motorrijtuigenbelasting en voor 1958 eveneens met uitzondering van het aandeel van het L.E.F. in de opbrengst van de accijns op gedistilleerd; bovendien is op het totaal van de belastingopbrengsten voor 1958 (oorspronkelijke raming), voor 1958 (vermoedelijke uitkomsten) en voor 1959, alvorens het aandeel van het Gemeentefonds en het Provinciefonds te berekenen een vermindering toegepast van resp. 83, 186,5 en 157 miljoen.

8. De sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds	Werkelijke sterkte												Geraamd in de begroting		
	1 jan. 1948	1 jan. 1949	1 jan. 1950	1 jan. 1951	1 jan. 1952	31 jan. 1953	31 jan. 1954	31 jan. 1955	31 jan. 1956	31 jan. 1957	31 jan. 1958	30 juni 1958	1957	¹⁾ 1958	1959
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	331	336	348	364	332	346	338	338	333	339	347	361	366	366	368
II A. Algemene Zaken	105	106	106	111	112	114	120	118	119	123	126	124	129	127	127
III. Buitenlandse Zaken	576	612	673	754 ²⁾	865 ²⁾	2 275 ³⁾	2 375 ³⁾	2 567 ³⁾	2 714 ³⁾	2 748 ³⁾	2 682 ³⁾	2 527	2 831	2 723	2 408
IV. Justitie	23 592	17 512	16 641	15 789	14 291	14 243	14 285	14 096	13 994	14 044	13 956	13 985	14 576	14 247	14 326
V. Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en P.B.O.	2 301	1 214	1 002	1 092	1 144	726	833	870	911	956	1 000	998	1 026	1 026	1 047
V B. Financiën	23 923	22 979	22 458	22 372	22 170	21 899	21 860	21 695	21 128	21 089	21 021	20 891	21 776	21 343	21 433
V A. Volkshuisvesting en Bouwnijverheid	6 700	5 040	3 880	3 794 ⁵⁾	3 566 ⁵⁾	2 855	2 883	2 868	2 782	2 692	2 627	2 584	2 841	2 751	2 547
V B. Verkeer en Waterstaat	7 102	7 410	7 284	7 274	7 314	7 251	7 383	7 632	8 205	8 545	8 668	8 677	8 822	8 967	9 130
V Economische Zaken	11 398	8 591	6 753	4 877	4 611	4 529	4 249	3 943	4 076	4 175	3 823	3 749	4 182	3 879	3 898
V Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (met inbegrip van het Landbouw-Egalisatiefonds)	⁴⁾ 10 048	⁴⁾ 8 707	⁴⁾ 7 750	6 642	5 916	5 966	6 180	6 625	7 613	8 164	8 446	8 673	9 265	8 850	8 792
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	4 102	3 930	3 925	4 183 ⁵⁾	4 182 ⁵⁾	4 682	4 819	4 968	5 171	5 082	5 091	5 111	5 421	5 320	5 380
XII A. Maatschappelijk Werk	⁶⁾	⁶⁾	⁶⁾	⁶⁾	⁶⁾	808	859	888	1 144	1 311	1 154	1 165	1 428	1 270	1 198
XIII. Zaken Overzee { Unie-Aangelegenheden Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	289	315	309	330	344	228	245	255	276	280	274	273	308	286	284
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	339	355	379	313	370	401	422	443	440	576	627	576	494	575	545
Zuiderzeefonds	1 104	1 173	1 165	1 176	1 188	1 179	1 194	1 222	1 273	1 317	1 339	1 365	1 456	1 414	1 427
Sub-totaal	91 910	78 280	72 673	69 497	66 839	67 502	68 045	68 528	70 179	71 441	71 181	71 059	74 921	73 144	72 910
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	5 987	6 455	6 841	7 294	7 468	7 582	8 207	8 662	9 113	10 325	10 536	10 793	10 950	11 593 ⁷⁾	12 589
Totaal exclusief Oorlog en Marine	97 897	84 735	79 514	76 791	74 307	75 084	76 252	77 190	79 292	81 766	81 717	81 852	85 871	84 737	85 499
VIII A. Oorlog	7 955	9 008	10 659	12 231	13 873	16 869	19 079	21 662	23 588	24 468	24 253	23 919	25 298	24 500	24 200
VIII B. Marine	4 575	5 283	6 118	6 521	7 445	7 951	8 289	8 368	8 568	8 684	8 692	8 720	9 553	8 985	8 900
Totaal Oorlog en Marine	12 530	14 291	16 777	18 752	21 318	24 820	27 368	30 030	32 156	33 152	32 945	32 639	34 851	33 485	33 100
Totaal-generaal	110 427	99 026	96 291	95 543	95 625	99 904	103 620	107 220	111 448	114 918	114 662	114 491	120 722	118 222	118 599

¹⁾ De aantallen opgenomen in de miljoenennota 1958 zijn voor zoveel nodig herzien.

²⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 januari 1952 en 31 januari 1953 is in hoofdzaak een gevolg van het feit, dat in het totaal de administratieve ambtenaren en de Nederlandse en vreemde hulpkrachten in het buitenland zijn verwerkt.

³⁾ Buiten beschouwing zijn gelaten respectievelijk 15 (31 januari 1954), 71 (31 januari 1955), 131 (31 januari 1956), 156 (31 januari 1957), 73 (31 januari 1958) en 58 (30 juni 1958) ambtenaren in tijdelijk dienstverband belast met werkzaamheden verband houdende met de toekenning en uitbetaling van tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalig Nederlands-Indië.

⁴⁾ Hierin begrepen de seizoenarbeiders bij het Staatsbosbeheer, welke niet tot het eigenlijke burgerlijk rijkspersoneel behoren en derhalve na 1 januari 1950 niet meer in de statistiek zijn opgenomen.

⁵⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 januari 1952 en 31 januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van de overgang van de Rijksdienst voor uitvoering van werken (D.U.W.) van het departement van Wederopbouw en Volkshuisvesting naar het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

⁶⁾ Aangezien met ingang van 1 september 1952 het departement van Maatschappelijk Werk is ingesteld, zijn de aantallen van de werkelijke sterkte van vóór 31 januari 1953 opgenomen bij de departementen van Binnenlandse Zaken, van Sociale Zaken en Volksgezondheid en van Overzeese Rijksdelen, voor zover het desbetreffende personeel daarvan afkomstig is.

⁷⁾ De toeneming is hoofdzakelijk het gevolg van de uitbreiding van het personeel bij de rijksuniversiteiten en technische hogescholen met 872 man.

9. Enige gegevens over de financiën van de lagere publiekrechtelijke lichamen

a. Financiële positie der gemeenten

In aansluiting aan hetgeen in bijlage 10 van de miljoenennota 1958 over dit onderwerp is vermeld, worden hier enige nadere gegevens vermeld over de financiële positie van de lagere publiekrechtelijke lichamen en in het bijzonder van de gemeenten. Nog steeds vormt de financiering der kapitaalsuitgaven van de lagere Overheid en de ontwikkeling van de gemeentelijke schuldpositie een der belangrijkste monetaire vraagstukken.

Hieronder volgt allereerst een overzicht van de kapitaalsuitgaven van de provincies en de gemeenten in 1956, 1957 en de eerste helft van 1957 en van 1958.

Kapitaalsuitgaven provincies en gemeenten op kasbasis en hun financiering

(in miljoenen guldens)

	1956	1957	Iste halfjaar 1957	Iste halfjaar 1958 ¹⁾
Woningbouw	629	924	434	426
Openbare werken	488	502	254	188
Nutsbedrijven	256	296	132	126
Onderwijs	186	212	106	74
Overige	394	382	198	152
Directe en indirecte investeringen ²⁾	1 953	2 316	1 124	966
Aflossingen van opgenomen vaste geldleningen en van voorschotten (incl. rijksvoorschotten)	254	285	110	131
Totaal kapitaalsuitgaven.	2 207	2 601	1 234	1 097
Ontvangen aflossing van verstrekte vaste geldleningen en van voorschotten	38	43	20	17
Overige kapitaalsinkomsten ³⁾	233	279	131	115
Totaal kapitaalsinkomsten.	271	322	151	132
Saldo kapitaalrekening	1 936	2 279	1 083	965
Gedekt door:				
Voordelig saldo lopende rekening voor afschrijvingen	482	451	193	241
Vaste geldleningen en rijksvoorschotten	938	436	204	1335
Saldo mutaties netto vlottende schuld	516	1 392	686	-611
	1 936	2 279	1 083	965

¹⁾ Voorlopige cijfers.

²⁾ De indirecte investeringen betreffen verstrekte vaste geldleningen en voorschotten voor woningbouw e.d.

³⁾ Bijdragen à fonds perdu van het Rijk, opbrengst van verkoop van onroerende goederen e.d.

Blijkens deze gegevens ondergaan de gemeentelijke en provinciale investeringen in 1958 een verlaging, nadat zij in 1957 een belangrijke verhoging hadden te zien gegeven ten opzichte van 1956, in welk jaar reeds een sterke stijging viel te constateren. Het peil van de investeringen van de lagere publiekrechtelijke lichamen voor 1958 zal ondanks de bestedingsbeperking vermoedelijk nog iets hoger liggen dan voor 1956.

De ontwikkeling van de schuldpositie van de gemeenten blijkt uit onderstaande tabel.

Vaste en vlottende schuld van gemeenten (in miljoenen guldens)

	Bruto vaste schuld	Bruto vlottende schuld
ultimo 1950	4 119	653
1951	4 146	1 128
1952	5 553	387
1953	6 147	328
1954	6 794	390
1955	7 437	473
1956	8 095	878
30 juni 1957	8 167	1 599
ultimo 1957	8 223	2 261
30 juni 1958	9 422 ¹⁾	1 712

¹⁾ Voorlopig cijfer.

De vlottende schuld van de gemeenten is vooral in 1957 zeer sterk gestegen. Bovenstaande bedragen vertonen daartegenover voor het eerste halfjaar 1958 een afneming van deze schuld met ca. 550 miljoen. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen, dat het bedrag aan langlopende middelen, reeds opgenomen door de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten, doch nog niet doorgegeven aan de gemeenten, ultimo 1957 ongeveer 285 miljoen hoger was dan medio 1958; het verloop van de vlottende schuld suggereert daardoor een grotere verbetering van de positie van de gemeenten dan in feite het geval was. Niettemin mag worden gesteld, dat de door het Rijk gevolgde politiek, inhoudende een centralisatie van de gemeentelijke financiering op lange termijn bij de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten en een herstel van de financiering van de gemeentelijke woningbouw door middel van woningwetvoorschotten (voor zover deze financiering niet werd verzorgd uit de in 1958 beschikbaar komende gelden uit hoofde van het z.g. grote contract met institutionele beleggers), heeft bijgedragen tot een geleidelijke afneming van de financiële moeilijkheden, waarin de gemeenten waren komen te verkeren.

Ook het verloop van de vaste schuld van de gemeenten weerspiegelt het gewijzigde beeld. Na de geringe toeneming in 1957 met bijna 130 miljoen liep deze schuld in de eerste helft van 1958 op met ongeveer 1200 miljoen.

Zoals in bijlage 10 van de miljoenennota 1958 reeds werd vermeld, is bij circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie van 12 juli 1957 aan de gemeentebesturen medegedeeld, dat nieuwe investeringen slechts dan ter hand kunnen worden genomen, indien de financiering met vaste geldmiddelen is verzekerd. Daarbij werd tevens aan de gemeentebesturen medegedeeld, dat zij zich voor de financiering van noodzakelijke investeringen op het gebied van de woningbouw, de scholenbouw en van andere investeringen konden wenden tot respectievelijk de Ministers van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, waarna in overleg met de Minister van Financiën zou worden getracht, voor de financiering van de onderhavige projecten een oplossing te vinden.

Na de aankondiging van de eerste nationale woningbouwlening door de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten werd bij circulaire van 7 oktober 1957 aan de provinciale en gemeentebesturen medegedeeld, dat leningen, afkomstig uit de opbrengst van deze emissie op voorwaarden, die afwijken van het z.g. rentegamma, door de gemeenten konden worden aanvaard. Bij circulaire van 23 december 1957 werd hieraan in zoverre uitbreiding gegeven, dat alle vaste geldleningen, aangeboden door de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten, konden

worden aanvaard. Het aanvragen van dergelijke leningen geschiedde aanvankelijk nog op de wijze, genoemd in de circulaire van 12 juli 1957. Voor zover het de behandeling van verzoeken om toewijzing van gelden voor aankoop en bouwrijp maken van gronden betreft, werd naderhand besloten, dat deze zou geschieden door de Ministers van Binnenlandse Zaken, Bezitsvorming en Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie en van Financiën in samenhang met de aanvragen ten behoeve van andere noodzakelijke kapitaalswerken. Bij circulaire van de Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid van 21 april 1958 werd hiervan aan de gemeenten mededeling gedaan.

In de periode van 12 juli 1957 tot 1 augustus 1958 heeft de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten leningen opgenomen tot een bedrag van in totaal rond 1275 miljoen, gespecificeerd in onderstaand overzicht. Hierbij zijn derhalve buiten beschouwing gebleven de leningen, tot stand gekomen in het kader van het in 1957 gesloten grote contract met een aantal institutionele beleggers.

Eerste nationale woningbouwlening	394 miljoen
Rentespaarbrieflening	234 „
Onderhandse geldleningen	347 „
Obligatieleningen	300 „
	1275 miljoen

De aldus verkregen middelen heeft de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten aan de lagere publiekrechtelijke lichamen doorgeleend voor de volgende doeleinden:

Vaste financiering van vóór 12 juli 1957 begonnen woningen en aangevangen andere kapitaalswerken	836 miljoen
Na 12 juli 1957 aangevangen woningwetbouw e.d. (incl. bouwterreinen) uit de eerste nationale woningbouwlening	115 „
Overige nieuwe investeringen (incl. scholenbouw)	324 „
	1275 miljoen

Uit deze cijfers blijkt, dat via de centrale financiering belangrijke bedragen aan de gemeenten konden worden beschikbaar gesteld voor de financiering van uiteenlopende dringend gemaakte nieuwe kapitaalsuitgaven, terwijl daarnaast ook de financiering van de na 12 juli 1957 verrichte kapitaalsuitgaven ter zake van investeringen, welke waren begonnen zonder dat vaste leningen waren gecontracteerd, eveneens kon worden veilig gesteld. Ten slotte kon enige aandacht worden gewijd aan het dringende consolidatieprobleem.

Ongetwijfeld heeft de kapitaalmarkt een zekere verruiming ondergaan, hetgeen ertoe heeft bijgedragen, de financiering van de kapitaalsuitgaven van de lagere Overheid op een gezondere basis te brengen. Het is echter wel duidelijk, dat de markt niet bovendien nog kan voorzien in de behoefte van de gemeenten aan middelen voor een snelle consolidatie van de nog steeds abnormaal hoge vlottende schuld. Derhalve werd bij circulaire van 27 juni 1958 de thans geldende procedure, behoudens eerdere wijziging of opheffing, voorlopig gecontinueerd tot ultimo 1958. In deze procedure werd bij die gelegenheid reeds in zoverre een wijziging aangebracht, dat leningen voor de financiering van projecten, welke in hun geheel geen grotere uitgaaf vergen dan f 50 000, door de gemeenten rechtstreeks bij de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten kunnen worden aangevraagd.

b. Het Gemeentefonds, het Provinciefonds en de ten behoeve van de gemeenten en provincies geheven rijksbelastingen

In verband met het feit, dat een voorziening op het stuk van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor 1959 en volgende jaren nog niet tot stand is gekomen, heeft de

vigerende wet, die de uitkeringen uit het Gemeentefonds tot en met het jaar 1958 regelt, zoveel mogelijk als basis voor de samenstelling van de onderwerpelijke gegevens gediend. De middelen van het Gemeentefonds voor 1959 zijn dienovereenkomstig als volgt berekend. Basis voor berekening vormt de opbrengst van de volgende belastingen tot de daarachter vermelde bedragen (in miljoenen guldens).

Inkomstenbelasting	1 725
Vermogensbelasting	102
Vennootschapsbelasting	1 230
Loonbelasting	1 275
Dividendbelasting	105
Commissarissenbelasting	20
Invoerrechten	765
Accijnzen	780
Omzetbelasting	1 436
Rechten van zegel	60
Rechten van registratie	75
Rechten van successie, van overgang en van schenking	110
	totaal 7 683

Bij de berekening van het bedrag ad 7683 miljoen is ervan uitgegaan, dat de ten aanzien van het Provinciefonds voor 1959 toe te passen vermindering ad 157 miljoen van de belastingopbrengst in verband met de in begin 1958 in werking getreden belastingverhogingen ook voor het Gemeentefonds behoort te gelden.

Van het hiervóór genoemde totaal ad 7683 miljoen is 10,79% of f 828 995 700 bestemd voor de financiering van de algemene uitkering en voor reservering. Over het te reserveren bedrag zal de Raad van Advies voor de gemeentefinanciën zo spoedig mogelijk worden gehoord. Voor de belastinguitkering is beschikbaar 4,15% van 7683 miljoen of f 318 844 500, welk bedrag op het voetspoor van de voor 1958 geldende regeling voor volledige opdeling onder de gemeenten in aanmerking komt.

De per 1 januari 1959 over afgesloten dienstjaren gevormde reserve van het Gemeentefonds is geraamd op rond 420 miljoen. De daarover ten laste van de rijksbegroting te vergoeden rente, voorlopig berekend naar het voor 1958 toegepaste percentage van 2½, bedraagt rond 10,5 miljoen.

Bij het vorenstaande wordt aangetekend, dat, indien de voorstellen, vervat in het bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangige ontwerp van wet tot wijziging van de middelbaar-onderwijswet, de hoger-onderwijswet en de wet van 15 juli 1929, *Sib.* 388 (gedrukte stukken, zitting 1957—1958, nr. 4903), worden aanvaard, het aandeelpercentage van het Gemeentefonds in de opbrengst der hierboven genoemde rijksbelastingen met 0,61% zal dalen, waartegenover de kosten van het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs ten laste van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen zullen stijgen. Zoals op blz. 25 van deze miljoenennota reeds is medegedeeld, ligt het anderzijds in het voor-nemen, ter compensatie van de ten laste van de algemene middelen van de gemeenten komende lastenverzwaring, voortvloeiende uit de regeling van de financiële positie van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, het aandeelpercentage van het Gemeentefonds weer te verhogen.

Het aandeel van het Provinciefonds in de bovengenoemde belastingen bedraagt 0,76% van 7683 miljoen of f 58 390 800, welk bedrag naar de daarvoor geldende verdelingsmaatstaven aan de provincies zal worden uitgekeerd. Hetgeen hierboven werd opgemerkt over de gevolgen van de sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds voor het aandeelpercentage van het Gemeentefonds geldt evenzo voor dat van het Provinciefonds.

Naast de hiervóór bedoelde uitkeringen komen buiten de genoemde fondsen om nog rechtstreeks ten goede aan de gemeen-

ten de opbrengst in hoofdsom en gemeentelijke opcenten van de grondbelasting en de personele belasting en aan de provincies de opbrengst der provinciale opcenten op die belastingen. Zowel de gemeenten als de provincies ontvangen bovendien nog ten laste van de rijksbegroting compensatie voor het verlies, dat zij leden in verband met de per 1 januari 1954 ingegane tariefsverlaging van de personele belasting, terwijl de gemeenten eveneens compensatie ten laste van de rijksbegroting ontvangen voor de in 1956 ingegane verlaging van het maximum aantal gemeentelijke opcenten op de grondbelasting. Op de voet van de wet van 31 juli 1957, *Stb.* 287, houdende wijziging van de personele belasting en van de financiële verhouding tussen het Rijk enerzijds en de gemeenten en provincies anderzijds, wordt evenwel op de eerstbedoelde compensatie-uitkering een korting toegepast ten bedrage van de meeropbrengst in hoofdsom en opcenten van de personele belasting als gevolg van de per 1 augustus 1957 ingegane huurverhoging.

De aan de provincies en gemeenten ten goede komende opbrengst van de genoemde belastingen en compensaties wordt globaal geraamd op:

	<i>Gemeenten</i>	<i>Provincies</i>
	(in miljoenen guldens)	
<i>Grondbelasting</i>		
hoofdsom	33,0	—
opcenten	18,0	18,0
compensatie opcenten	39,0	—
te zamen	90,0	18,0
<i>Personele belasting</i>		
hoofdsom	19,5	—
opcenten	29,5	10,0
compensatie hoofdsom	9,0	—
compensatie opcenten	13,5	4,5
te zamen	71,5	14,5
Totaal-generaal	161,5	32,5

c. De bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas

Van de bijdragen, welke de lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks en merendeels op grond van wettelijke regelingen uit 's Rijks kas ontvangen, wordt, naar de doeleinden waartoe deze gelden worden verstrekt, de in nevenstaande tabel opgenomen samenvatting gegeven. Ter toelichting daarop moge nog het volgende dienen.

De stijging van de bijdragen in de kosten voor de gemeentepolitie vindt haar oorzaak o.m. in de verhoging van de personele norm in verband met de verleende huurcompensatie en in de salarismaatregelen per 1 april 1958. Voorts is bij de raming ten aanzien van de vergoeding van de materiële kosten reeds rekening gehouden met een verhoging ingevolge de nog in behandeling zijnde vierde wijziging van het Besluit vergoeding politiekosten 1950. Zowel voor de gemeentepolitie als voor het onderwijs is in 1959 rekening gehouden met de premieverhoging, voortvloeiend uit de maatregelen tot sanering van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

De stijging van de post sociale voorzieningen houdt verband met hogere uitkeringen voor complementaire sociale en arbeidsvoorzieningen tot een bedrag van rond 47 miljoen, ingevolge de ontwikkeling van de werkgelegenheid. De kostwinnersvergoedingen aan dienstplichtige militairen, welke door de gemeenten worden uitgekeerd, stijgen met 4 miljoen tot een bedrag van 25 miljoen.

De bijdragen voor volkshuisvesting betreffen hoofdzakelijk de bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen, als bedoeld in artikel 56, leden 3 en 4, van de Woningwet. Zij vertonen een stijging van ongeveer 24 miljoen ten opzichte van 1958. Voorts heeft deze post betrekking op bijdragen aan gemeenten in de kosten van verbetering en splitsing van bestaande woningen.

In de bijdragen voor waterstaatswerken zijn onder meer verwerkt de uitkeringen aan de provincies gezamenlijk, als bedoeld in de wet van 6 oktober 1934 tot instelling van een Verkeersfonds, voor 1959 geraamd op ruim 60 miljoen.

De hogere uitgaven voor de Bescherming Bevolking in de vermoedelijke uitkomsten 1958 worden gefinancierd uit bedragen, welke krachtens artikel 24 van de Comptabiliteitswet van het vorige dienstjaar kunnen worden overgebracht.

De aflopende uitgaven, verband houdende met de watersnood, zullen, voor zover zij via lagere publiekrechtelijke lichamen tot besteding geraken, geheel uit van vorige dienstjaren overgebrachte bedragen kunnen worden gefinancierd.

Bij de raming van de vergoedingen aan provincies en gemeenten als compensatie voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele en de grondbelasting is rekening gehouden met het normale accres in de opbrengst van deze belastingen.

Voor de financiering van de bouw van woningen ingevolge artikel 56 van de Woningwet werd in 1958 oorspronkelijk 540 miljoen opgenomen. De kasuitgaven zullen echter, overeenkomstig de reeds in de vorige miljoenennota uitgesproken verwachting, belangrijk lager zijn. Voor 1959 is, deels voor de betaling van in 1958 toegezegde voorschotten, een bedrag van 670 miljoen geraamd.

Overzicht van de bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgesteld 1958	Vermoedelijke uitkomsten 1958	Ontwerpbegroting 1959
Gewone Dienst:			
Politie	109	119	122
Onderwijs	154	155	159
Sociale voorzieningen	90	128	142
Volkshuisvesting	114	119	140
Waterstaatswerken	84	90	93
Herstel oorlogsschade	55	50	45
Bescherming Bevolking	14	18	15
Rampschade	—	3	—
Vergoeding aan provincies en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele en de grondbelasting	64	64	66
Overige doeleinden	6	6	8
	690	752	790
Buitengewone Dienst:			
Voorschotten ingevolge artikel 56 van de Woningwet	540	260	670
Overige doeleinden	—	2	5
	540	262	675

Passiva

	1956		1957			1956		1957	
1. Kas-, bank- en giroaldi		458		494	11. Schulden op korte termijn:				
2. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen:					a. Schatkistpapier in omloop	2 816		2 782	
a. Belastingen	2 911		2 836		b. Schatkistpromessen bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 februari 1947.	460		460	
b. Nog ten gunste van 1957 (1956) te ontvangen andere middelen	108		114		c. Onbelegde gelden Postchèques en Girodienst	383		306	
c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen	1 032		1 202		d. Muntbiljetten in omloop	141		127	
		4 051		4 152	e. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.	1 184		1 759	
3. Vorderingen op lange termijn		1 045		1 064	f. Diverse schulden op korte termijn	1 067		851	
4. Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden		P.M.		P.M.		6 051		6 285	
5. Deelneming in het Internationale Monetaire Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling		2 090		2 090	12. Verplichtingen inzake watersnoodschade	1 000		1 000	
6. Onroerende en roerende goederen	10 257		10 663		waarvan reeds betaald	926	74	958	42
7. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	4 515		4 815		13. Verplichtingen inzake oorlogsschade	6 288		6 320	
8. Vorderingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover verplichtingen staan (contrapost aan de creditzijde onder nr. 19)	1 168		895		waarvan reeds betaald	5 610	678	5 792	528
9. Diverse activa	293		214		14. Nederlandsche Bank voor overneming rijksmarkenbezit		200		100
10. Saldo	5 652		6 293		15. Verplichtingen, verband houdende met de overeenkomsten van Bretton-Woods		1 761		1 995
					16. Stortingen door rijksfondsen in anticipatie op een uit te geven vaste lening.		357		631
					17. Schulden op lange termijn:				
					a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	11 097		10 826	
					b. Buitenlandse schuld	1 947		1 823	
					c. Verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds:				
					actuarieel tekort	2 500		3 840	
					contante waarde annuïteiten	615		640	
					d. Verplichtingen betreffende andere pensioenfondsen	920		920	
						17 079		18 049	
					18. Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen		P.M.		P.M.
					19. Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen staan (contrapost aan de debetzijde onder nr. 8)		1 168		895
					20. Diverse passiva:				
					a. Muntfonds	101		95	
					b. Reserve waardeveranderingen	2 060		2 060	
						2 161		2 155	
		29 529		30 680		29 529		30 680	
21. Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen:					21. Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen:				
a. Betreffende Indonesië	733		668		a. Betreffende Indonesië	733		668	
b. Betreffende diverse instellingen enz.	2 813		3 383		b. Betreffende diverse instellingen enz.	2 813		3 383	
		3 546		4 051			3 546		4 051

Uit vorenstaande balansopstelling blijkt, dat het nadelige balanssaldo in 1957 is toegenomen van 5652 miljoen (ult. 1956) tot 6293 miljoen (ult. 1957), derhalve met 641 miljoen. Hierbij wordt er de aandacht op gevestigd, dat — evenals vorig jaar — in de balans geen rekening is gehouden met het niet nakomen door Indonesië van zijn leningsverplichtingen. De stijging van het nadelige balanssaldo is in sterke mate beïnvloed door het feit, dat in de balans 1957 (posten 17c en 11e) de verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds 1715 miljoen hoger zijn dan in de vorige balans, daar inmiddels omtrent deze verplichtingen nadere gegevens bekend zijn geworden. Afgezien van deze correctie is er derhalve sprake van een verbetering van het balanssaldo in 1957 met 1074 miljoen (1715 mln — 641 mln). Deze verbetering is in hoofdzaak toe te schrijven aan het vermoedelijke begrotingsoverschot van het dienstjaar 1957 (Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds). Voor nadere gegevens wordt verwezen naar de opstelling aan het slot van onderstaande toelichtingen op de balanscijfers.

Post 1. Kas-, bank- en giroaldi.

Specificatie:

	(in mln gld.)	
	1956	1957
Nederlandsche Bank	252	290
Postrekening nr. 1	8	19
Overige saldi	198	185
	458	494

Post 2. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen

a. Belastingen.

Als vorderingen wegens belastingen zijn opgenomen de belastingbedragen, welke per 31 december 1957 materieel verschuldigd waren.

Het bedrag van 2836 miljoen is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen:

	(in mln gld.)	
Reeds opgelegd (saldo kohierdebiteuren en buitengewone heffingen)	848	
Nog niet opgelegd (globale schatting):		
over 1956 en voorgaande jaren	455	
over 1957	1305	
		2608

2. Niet-kohierbelastingen:

Omzetbelasting	250	
Loonbelasting	200	
Accijnzen	170	
Successierechten e.d.	55	
		675
		3283

Hierop is in mindering gebracht:

Aandeel Gemeentefonds en aandeel Provinciefonds	375	
Ultimo 1957 reeds ontvangen, doch nog niet ten gunste van de middelen of van de kohiervorderingen geboekt	72	
		447
		2836

c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen.

De belangrijkste mutaties in 1957 waren:

1. een stijging der vorderingen met 533 miljoen wegens de in 1957 aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten betaalde

voorschotten ingevolge de liquiditeitsgarantie van het Rijk aan deze bank;

2. de daling van de tegenwaarderekening bij de Nederlandse Bank met 351 miljoen als gevolg van overboekingen naar de gewone schatkistrekening.

Post 6. Onroerende en roerende goederen.

Hieronder volgt een overzicht van de samenstelling van het balansbedrag; dit overzicht geeft tevens een beeld van de mutaties in 1957.

(in miljoenen guldens)

	(Geoordeelde waarde per 31-12-1956)	Investeringen in 1957	Afschrijvingen in 1957	Waarde per 31-12-1957
Ministerie van Verkeer en Waterstaat	3 367	145	39	3 473
Ministerie van Oorlog.	3 093	462	287	3 268
Ministerie van Marine.	1 303	121	77	1 347
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	277	18	7	288
Burgerlijke rijksgebouwen ..	787	54	9	832
Agrarische eigendommen ..	1 049	78	7	1 120
Diversen.	344	— 1 ¹⁾	8	335
	10 220	877	434	10 663

¹⁾ Hierin is verwerkt een negatief bedrag van 18 miljoen wegens vermindering van de voorraden handelsgoederen.

Post 7. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen.

Specificatie:

	(in mln gld.)
N.V. Nederlandsche Spoorwegen	1660
Staatsbedrijf der P.T.T. en Rijkspostspaarbank	1490
Staatsmijnen	760
N.V. Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel	175
N.V. Breedband	136
N.V. De Nederlandsche Bank	150
Staatsgasbedrijf	104
N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij	101
N.V. Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staal-fabrieken	55
N.V. Luchthaven Schiphol	48
N.V. Ned. Machinefabriek „Artillerie-Inrichtingen” ..	35
Overige staatsbedrijven en deelnemingen	101
	4815

In het hierboven vermelde bedrag van 104 miljoen betreffende het Staatsgasbedrijf is begrepen de waarde der bezittingen, aanwezig bij de oprichting van het bedrijf, welke reeds op de vorige staatsbalans waren geactiveerd (ca. 80 miljoen, balanspost 6). Voorts is 48 miljoen opgenomen wegens de deelneming van het Rijk in de N.V. Luchthaven Schiphol; ook dit bedrag was grotendeels reeds in de balans 1956 verwerkt (balanspost 9) in verband met de vóór 1957 ter zake reeds betaalde voorschotten op de desbetreffende investeringen.

De resterende stijging van de waarde der staatsbedrijven en deelnemingen wordt voornamelijk gevormd door de netto-investeringen (ca. 125 miljoen) en mutaties in de reserves (44 miljoen).

Posten 8 en 19. Vorderingen, respectievelijk verplichtingen uit hoofde van contracten e.d.

De vermindering van de lopende contracten heeft voornamelijk betrekking op de Ministeries van Oorlog en Marine en

houdt verband met de geleidelijke afloop van de contracten, afgesloten in het kader van de opbouw van het defensie-apparaat.

Post 11. Schulden op korte termijn.

e. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.

Onder deze post is begrepen een bedrag van 350 miljoen met betrekking tot bijdragen van het Rijk aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds in verband met de voorgenomen sanering van dit fonds. Voor nadere gegevens hieromtrent moge worden verwezen naar de toelichting bij balanspost 17c. De omvang van de overige onder deze balanspost opgenomen verplichtingen, welke voor een groot gedeelte betrekking hebben op de per 31 december 1957 nog ten laste van de begroting 1957 te verrichten betalingen, was ultimo 1957 225 miljoen groter dan de desbetreffende verplichtingen ultimo 1956. Een der belangrijkste oorzaken hiervan wordt gevormd door het feit, dat de per 31 december te betalen bedragen met betrekking tot het Landbouw-Egalisatiefonds aanzienlijk groter waren dan vorig jaar in verband met de verhoging van de gegarandeerde basis-melkprijs.

f. Diverse schulden op korte termijn.

De vermindering van deze schulden in 1957 is voor een belangrijk gedeelte toe te schrijven aan de daling van het saldo van de rekening-courant met het Nederlands Beheersinstituut als gevolg van overboekingen uit deze rekening-courant naar 's Rijks middelen.

Post 15. Verplichtingen, verband houdende met de overeenkomsten van Bretton-Woods.

Wegens de in 1957 bij het Internationale Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta stegen de onderhavige verplichtingen met 261 miljoen. Anderzijds werd in 1957 een bedrag van 27 miljoen betaald in mindering van het niet-betaalde gedeelte van de deelneming in het kapitaal van de Internationale Bank. Het bedrag der verplichtingen ad 1995 miljoen kan als volgt worden gespecificeerd:

Obligo inzake deelneming in het kapitaal van het I.M.F. (773 mln) en opname van vreemde valuta bij dit fonds (261 mln), voor welk obbligo „notes” zijn afgegeven	1 034 mln
Obligo inzake deelneming in het kapitaal van de Internationale Bank (inclusief „notes” ad 125 mln)	961 mln
	1 995 mln

Post 16. Stortingen door rijksfondsen in anticipatie op een uit te geven vaste lening.

De grote toeneming van deze balanspost is voornamelijk veroorzaakt door de bijboekingen van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds op de z.g. voorinschrijfrekening.

Post 17. Schulden op lange termijn.

a. Geconsolideerde binnenlandse schuld.

De daling van de schuld in 1957 is vrijwel geheel toe te schrijven aan de amortisatie in dat jaar.

b. Buitenlandse schuld.

Op deze schuld werd afgelost 111 miljoen. Door koerswijzigingen van de Canadese dollar daalde de tegenwaarde van de uitstaande schuld bovendien met 13 miljoen.

c. Verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

Op de vorige staatsbalans was opgenomen een bedrag van 2500 miljoen voor het — zeer globaal — geschatte tekort van het pensioenfonds (berekend op basis van $3\frac{1}{2}\%$), alsmede een

bedrag van 615 miljoen, zijnde de contante waarde van de door het Rijk verschuldigde annuïteiten (eveneens op basis van $3\frac{1}{2}\%$).

Blijkens de inmiddels verschenen 11de wetenschappelijke balans van het fonds per 31 december 1954 bedroeg het tekort op die datum 3840 miljoen (op basis van 3%), voor zover betrekking hebbende op de reeds verstreken dienstjaren van de aanwezige ambtenaren. Ervan uitgaande, dat maatregelen zullen worden genomen om — door premieverhoging en een bijdrage aan het fonds ter grootte van de rente over het tekort — toeneming van het bovengenoemde tekort te voorkomen, is thans op de staatsbalans opgenomen het bedrag van 3840 miljoen, alsmede de contante waarde der verschuldigde annuïteiten (ca. 640 miljoen).

Voorts is in de staatsbalans onder post 11e een schuld van 350 miljoen verwerkt ter zake van de (rente-)bijdrage over het tekort van 3840 miljoen over de jaren 1955 tot en met 1957.

d. Verplichtingen betreffende andere pensioenfondsen.

Het balansbedrag is als volgt samengesteld:

Spoorwegpensioenfonds	
actuaireel tekort	156 mln
contante waarde van de door het Rijk verschuldigde annuïteit	437 mln
	593 mln
Algemeen Mijnwerkersfonds (contante waarde annuïteiten)	153 mln
Stichting Administratie Indonesische pensioenen (globale raming)	175 mln
	921 mln
	(afgerond op 920 mln)

Post 18. Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen.

Deze verplichtingen zijn evenals vorig jaar pro memorie opgenomen, aangezien nog geen beslissing is genomen met betrekking tot de toekomstige voorzieningen ten aanzien van de invaliditeitsverzekering en andere in de Invaliditeitswet geregelde verzekeringen.

Post 21. Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen.

b. Betreffende diverse instellingen, enz.

Onderstaande specificatie geeft tevens een beeld van de mutaties in 1957:

	(in mln gld.)	
	ultimo 1956	ultimo 1957
Garanties:		
Export- en importgaranties	1 004	958
Garanties inzake door derden verstrekte leningen aan:		
de Bank voor Nederlandsche Gemeenten ..	314	516
onderwijsinstellingen	367	440
Herstelbank	—	57
Garanties inzake middenstandskredieten	88	96
Overige garanties	240	271
	2 013	2 338
Saldi van de door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	800	1 045
Totaal	2 813	3 383

Balanssaldo.

Het nadelige balanssaldo nam in 1957 toe met 641 miljoen. Het vermoedelijk begrotingsoverschot van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I van het dienstjaar 1957, vermindert met het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds over 1957, bedraagt 974 miljoen. Hieruit vloeit voort, dat zich bijzondere factoren hebben voorgedaan, welke per saldo het balanssaldo ongunstig hebben beïnvloed tot een bedrag van $641 + 974 = 1615$ miljoen.

Laatstgenoemd bedrag is als volgt te analyseren:

1. Correctie van de op de balans 1956 opgenomen verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds:

Balanspost 17c	1 365 mln	
Balanspost 11e	350 mln	
		1 715 mln

2. Ten gunste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I geboekte middelen, waarvoor op de balans 1956 reeds vorderingen waren opgenomen (overboekingen van de tegenwaarde-

rekening, opbrengst wegens liquidatie van vijandelijk vermogen)	401 mln
	2 116 mln

3. Betalingen in 1957 ten laste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I, waarvoor op de balans 1956 reeds schuldverplichtingen waren opgenomen (oorlogsschade, watersnoodschade, enz.)

247 mln

4. Aanschaffingen in 1957 ten laste van de Gewone Dienst, welke op de balans zijn geactiveerd, verminderd met de afschrijvingen op deze aanschaffingen

127 mln

5. Diversen, per saldo

127 mln

501 mln

1 615 mln

Hierna volgt nog een opstelling, waarin de staatsbalans ult. 1957 en de balansen van enige voorgaande jaren in gecomprimeerde vorm zijn weergegeven.

Gecomprimeerde staatsbalansen
(in miljoenen guldens)

Activa

Passiva

	31 dec. 1947	31 dec. 1950	31 dec. 1953	31 dec. 1956	31 dec. 1957		31 dec. 1947	31 dec. 1950	31 dec. 1953	31 dec. 1956	31 dec. 1957
Kas-, bank- en girosaldi . .	1 221	575	1 167	458	494	Schulden op korte termijn.	14 299	11 224	8 752	6 051	6 285
Vorderingen op korte termijn (incl. dispositie-ruimte op buitenlandse kredieten) en vooruitbetalingen	7 022	6 877	4 806	4 051	4 152	Verplichtingen inzake watersnoodschade	—	—	648	74	42
Vorderingen op lange termijn	2 093	1 128	1 340	1 045	1 064	Verplichtingen inzake oorlogsschade	4 908	3 586	2 365	678	528
Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	Nederlandsche Bank voor overneming rijksmarkenbezit	1 500	1 500	700	200	100
Deelneming in het Internationale Monetaire Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	1 400	2 090	2 090	2 090	2 090	Verplichtingen, verband houdende met de overeenkomsten van Bretton-Woods	1 326	2 081	1 794	1 761	1 995
Onroerende en roerende goederen	5 114	5 982	7 874	10 257	10 663	Stortingen door rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	1 634	286	323	357	631
Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	2 546	3 555	4 080	4 515	4 815	Schulden op lange termijn:					
Vorderingen uit hoofde van contracten e. d., waartegenover verplichtingen staan	778	1 300	1 393	1 168	895	a. verplichtingen betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en andere pensioenfondsen	P.M.	P.M.	P.M.	4 035	5 400
Diverse activa	287	414	457	293	214	b. overige schulden	9 124	11 549	11 590	13 044	12 649
						Verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
						Verplichtingen uit hoofde van contracten e. d., waartegenover vorderingen staan	778	1 300	1 393	1 168	895
						Diverse passiva	146	552	1 217	2 161	2 155
Saldo	20 461 13 254	21 921 10 157	23 207 5 575	23 877 5 652	24 387 6 293		33 715	32 078	28 782	29 529	30 680
	33 715	32 078	28 782	29 529	30 680						
Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen	1 337	3 464	3 769	3 546	4 051	Garanties en voor rekening van het Rijk door de Nederlandsche Bank gevoerde rekeningen	1 337	3 464	3 769	3 546	4 051

11. Overzicht van de ontwikkeling van de nationale schuld sinds 1945

(in miljoenen guldens)

Datum	Gevestigde binnenlandse schuld	Schuld aan de Nederlandsche Bank	Schatkistpapier in omloop	Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst d.d. 26 februari 1947	Daggeldleningen	Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst d.d. 26 februari 1947	Muntbiljetten in omloop	Schuld aan gemeenten en provincies (terzake van belastingen)	Gemeente- en Provinciefonds, enz.	Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	Overige binnenlandse schulden op korte termijn	Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw ¹⁾)	Vergoedingen wegens geleden watersnoodschade	Totaal binnenlandse schuld	Gevestigde buitenlandse schuld	Plottende buitenlandse schuld	Verplichtingen wegens bij het Internationale Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta	Totaal buitenlandse schuld	Totaal-Generaal
31-12-'45	5 767	—	8 764	—	—	—	178	—	—	1 378	1 080	6 075	—	23 242	576	463	—	1 039	24 281
31-12-'46	7 160	—	5 963	—	—	—	155	15	—	1 543	2 011	5 569	—	22 416	1 022	321	—	1 343	23 759
31-12-'47	7 099	—	7 111	2 000	—	1 500	149	—	—	1 634	1 895	4 908	—	26 296	1 021	984	—	2 005	28 301 ²⁾
31-12-'48	7 206	—	6 845	1 800	—	1 500	144	19	—	1 484	1 196	4 346	—	24 540	1 875 ³⁾	399 ⁴⁾	—	2 274	26 814
31-12-'49	7 732	—	6 749	1 750	—	1 500	137	133	—	737	1 250	3 935	—	23 923	2 923 ³⁾	450 ⁴⁾	—	3 373	27 296
31-12-'50	8 418	—	5 355	1 650	—	1 500	137	183	—	286	1 109	3 586	—	22 224	3 089 ³⁾	265 ⁴⁾	—	3 354	25 578
31-12-'51	8 763	—	4 448	1 500	55	1 500	143	66	397 ⁵⁾	134	1 259	3 152	—	21 417	3 023 ³⁾	206 ⁴⁾	—	3 229	24 646
31-12-'52	8 360	—	5 508	151	—	1 300	146	—	432	249	1 595	2 728	—	20 469	2 961 ³⁾	64 ⁴⁾	—	3 025	23 494
⁹⁾																			
31-12-'52	8 360	—	5 508	151	—	1 300	146	—	245	249	1 756	2 728	—	20 443	2 961 ³⁾	64 ⁴⁾	182	3 207	23 650
31-12-'53	8 785	—	4 605	517	—	700	151	60	207	323	1 796	2 365	648	20 157	2 790 ³⁾	34 ⁴⁾	—	2 793	22 950
31-12-'54	10 286	—	3 186	360	—	300	159	34	193	388	1 497	1 710	347	18 460	2 286	—	—	2 286	20 746
31-12-'55	10 987	—	3 120	322	—	200	171	20	77	321	1 213	974	166	17 571	2 013	—	—	2 013	19 584
31-12-'56	11 097	—	2 816	460	—	200	141	3	112	357	576	678	74	16 514	1 947	—	—	1 947	18 461
31-12-'57	10 826	—	2 782	460	—	100	127	—	211	631	441	528	42	16 148	1823	—	261	2 084	18 232
30- 6-'58	10 718	—	3 659	137	—	—	116	—	191	561	532	449	36	16 399	1 777	—	261	2 038	18 437

¹⁾ Gecorrigeerde cijfers.

²⁾ De toeneming is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de staat van de in rijksmarken luidende bezittingen van De Nederlandsche Bank N.V. Daartoe bij de Wet van 30 augustus 1946 (*Stb.* G 226) gemachtigd, sloot de Minister van Financiën op 26 februari 1947 met de Directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5933 miljoen door de staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de staat voorshands 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de staat betaald met nominaal 2100 miljoen in schatkistpapier, terwijl 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verrekend.

³⁾ en ⁴⁾. De afwijkingen tussen deze bedragen enerzijds en de posten 16b en 12f van de staatsbalans per 31 december 1949 resp. 31 december 1950, alsmede de posten 15b en 11f van de staatsbalans per 31 december 1951 resp. 31 december 1952 en de posten 16b en 10e van de staatsbalans per 31 december 1953 anderzijds vinden hun oorzaak in het feit, dat de bedragen ³⁾ en ⁴⁾ betrekking hebben op de opgenomen gedeelten van de desbetreffende leningen (na aftrek der aflossingen), terwijl onder voornoemde posten van de staatsbalans de hoofdsommen der leningen zijn vermeld (eveneens na aftrek van de afgeloste bedragen), waartegenover de op de balansdatum nog bestaande dispositieruimte aan de actiefzijde der balans onder post 2 paraïsseert. Voorts is onder

„Buitenlandse schuld op korte termijn” de lopende rente op de balansdatum van zowel de kortlopende als langlopende buitenlandse schuld opgenomen, welke rente uiteraard niet in bovenstaand overzicht is verwerkt.

⁵⁾ Sedert begin 1952 zijn in de publikaties van de vlottende binnenlandse schuld de volgende posten opgenomen: Saldo Gemeentefonds, Saldo Provinciefonds en Schuld aan Gemeenten uit hoofde van geblokkeerde gelden uit het Gemeentefonds. In dit overzicht zijn deze schuldcomponenten teruggewerkt tot 31 december 1951.

⁶⁾ In 1954 zijn enige wijzigingen aangebracht in de publikatie van de stand van 's Rijks kas, welke wijzigingen in het tweede gedeelte van bovenstaand overzicht zijn teruggewerkt tot 31 december 1952. Door deze wijzigingen zijn de cursief gedrukte bedragen in het eerste gedeelte van het overzicht niet meer vergelijkbaar met de overeenkomstige bedragen in het tweede gedeelte (zie de toelichting op de publikatie van de stand van 's Rijks kas per 31 januari 1954 in de *Nederlandse Staatscourant* van 18 maart 1954, no. 54). Het saldo van het Gemeentefonds zou, op kasbasis berekend, per de ultimo van de jaren 1949 t/m 1951 hebben bedragen resp. 33, 157 en 273 miljoen. De verplichtingen wegens bij het Internationaal Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta beliepen per de ultimo van de jaren 1947 t/m 1951 resp. 138, 200, 286, 286 en 286 miljoen.

12. Beknopt overzicht van de begrotingen der fondsen en staatsbedrijven voor 1959

(in miljoenen guldens)

In dit overzicht worden de begrotingen van de verschillende fondsen en staatsbedrijven in beknopte vorm weergegeven. Voor de beoordeling van het totaalbeeld der rijksbegroting zijn

deze aanvullende gegevens niet noodzakelijk; zij dienen slechts ter nadere algemene informatie.

A. ALGEMEEN BURGERLIJK PENSIOENFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Apparaatskosten Pensioenraad	5,4	Pensioenraad	0,6
		vnl. ontvangsten wegens werkzaamheden voor de Buitengewone Pensioenraad en het Rijk.	
Pensioenen	360,9	Pensioenen	606,4
Pensioenen	210,5	Restitutie door het Rijk van toeslagen en kindertoelagen	77,8
Toeslagen, premie-compensatie en huurbijslag	149,1	Bijdrage van het Rijk (artikelen 158 en 168a Pensioenwet)	36,2
Kindertoelagen	0,7	Bijdragen voor eigen- en gezinspensioen door Rijk en lagere publiekrechtelijke lichamen	352,0
Vergoeding, resp. uitkering van wiskundige reserve	0,6	Bijdragen wegens inkoop van dienstdienst	20,0
		Bijdragen van het Rijk voor pensioenen van weduwen en wezen van militairen	15,5
		Rente van beleggingen	100,0
		Diverse andere ontvangsten	4,9
Beleggingen	588,4	Beleggingen	347,7
Definitieve beleggingen	288,3	Aflossingen van definitieve leningen, uitlo- tingen en verkoop	47,5
Tijdelijke beleggingen	300,0		
Diversen	0,1	Aflossing van tijdelijke beleggingen en verkoop schatkistpapier	300,0
		Diversen	0,2
	954,7		954,7

B. ZUIDERZEEFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Zuiderzeesteunwet	1,3	Uitkering t.l.v. hoofdst. IX B (Verkeer en Waterstaat)	1,3

Buitengewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Noordoostpolder	24,4	Noordoostpolder	24,4
Waterbouwkundige werken	4,6	Waterbouwkundige werken	4,6
Ontginning en kolonisatie	19,8	Diverse inkomsten	0,1
Uitgaven	16,8	Kapitaalverstrekking	4,5
Voordelig saldo	3,0 ¹⁾	Ontginning en kolonisatie	19,8
		Opbrengst produkten e.d.	4,9
		Opbrengst huren, pachten e.d. ..	13,4
		Diverse andere inkomsten	1,5
Oostelijk Flevoland	57,2	Oostelijk Flevoland	57,2
Waterbouwkundige werken	20,3	Waterbouwkundige werken	20,3
Ontginning en kolonisatie	36,9	Kapitaalverstrekking	20,3
		Ontginning en kolonisatie	36,9
		Opbrengst produkten e.d.	10,6
		Kapitaalverstrekking	25,3
		Diverse andere inkomsten	1,0
Markerwaard	6,7	Markerwaard	6,7
Waterbouwkundige werken	6,7	Waterbouwkundige werken	6,7
		Diverse inkomsten	0,1
		Kapitaalverstrekking	6,6
Overige uitgaven	0,2	Overige ontvangsten	0,2
		Kapitaalverstrekking	0,2
	88,5		88,5

¹⁾ Dit voordelige saldo is toegevoegd aan de kapitaalverstrekking uit 's Rijks kas ad 53,9 miljoen.

C. LANDBOUW-EGALISATIEFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Inkomsten</i>	
Kosten garantieregeling binnenlandse granen	50,0	Bijdrage van de Buitengewone Dienst	0,4
Nadelig saldo aan- en verkoop suiker	2,0	Bijdrage van hoofdstuk XI (Landbouw, Visserij en	
Nadelig saldo aan- en verkoop fabriksaardappelen ..	18,6	Voedselvoorziening)	567,1
Nadelig saldo aan- en verkoop varkensvlees en pro-		Diversen	0,1
dukten daarvan	30,0		
Toeslag op consumptiemelk	110,0		
Uitkeringen ten behoeve van veehouders ten gevolge			
van de gegarandeerde basismelkprijs	350,0		
Kosten garantie Ned. Mij. voor de Walvisvaart	5,0		
Bijzondere voorzieningen tuinbouw en sierteelt	1,0		
Onvoorziene uitgaven	1,0		
	<u>567,6</u>		<u>567,6</u>

Buitengewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Inkomsten</i>	
Bijdrage aan de Gewone Dienst	0,4	Aflossing van aan het Produktschap voor Aardappe-	
		len, t.b.v. aardappelexporteurs verstrekt voorschot	0,4
	<u>0,4</u>		<u>0,4</u>

D. GEMEENTEFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Belastinguitkering aan gemeenten	318,8	10,79 % van de opbrengst der daarvoor aangewezen	
Algemene uitkering aan gemeenten en toevoeging aan		rijksbelastingen	829,0
de reserve over de lopende dienst	829,0	4,15 % van de opbrengst der daarvoor aangewezen	
		rijksbelastingen	318,8
	<u>1147,8</u>		<u>1147,8</u>

Buitengewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Beschikking over de reserve	Memorie	Toevoeging aan de reserve	10,5

E. PROVINCIEFONDS

Gewone Dienst

<i>Uitgaven</i>		<i>Middelen</i>	
Uitkeringen aan provincies, als bedoeld in artikel 126-		Uitkering uit 's Rijks middelen, als bedoeld in artikel	
undevicies der provinciale wet	58,4	126duodevicies der provinciale wet	58,4

F. SCHEEPVAARTFONDS

Uitgaven en ontvangsten der exploitatie

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Exploitatiekosten regeringsschepen	15,3	Inkomsten regeringsschepen	18,2
Kosten huur en exploitatie schepen van derden	Memorie	Inkomsten schepen van derden	Memorie
Algemene exploitatiekosten	0,3		
Afschrijvingen	2,0		
Uitkering aan de hoofdstukken VII A (Nationale			
Schuld) en VII B (Financiën) wegens rente en ver-			
zekeringspremies	0,6		
	<u>18,2</u>		<u>18,2</u>

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Aankopen	0,2	Afschrijvingen	2,0
Uitkering aan hoofdst. IX B (Verkeer en Waterstaat)	2,0	Uitkering van hoofdst. IX B (Verkeer en Waterstaat)	0,2
	<u>2,2</u>		<u>2,2</u>

G. STAATSDRUKKERIJ- EN UITGEVERIJBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Bedrijfsrekeningen	6,9	Opbrengsten	18,8
Verbruik papier en direct materiaal	6,0	Andere baten der exploitatie	0,3
Werk door derden	5,0		
Rente en assurantie	0,3		
Afschrijvingen	0,4		
Omzetbelasting	0,5		
	19,1		19,1

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Gebouw en terrein, nieuw-, aan- en verbouw en aankoop van gronden en opstellen door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst	4,0	Uitkering van het Rijk ten bedrage van de uitgaven voor uitbreiding en vernieuwing van het gebouw en terrein en voor aanschaf van werktuigen en gereedschappen	4,4
Aanschaffing van werktuigen en gereedschappen	0,4	Afschrijvingen	0,4
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	0,4		
	4,8		4,8

H. STAATSBEDRIJF DER POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE EN DE RIJKSPOSTSPAARBANK**Lasten en baten der exploitatie van het Staatsbedrijf der P.T.T.**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Posterijen	230,1	Posterijen	224,7
Telegrafie	35,5	Telegrafie	32,9
Telefonie	314,4	Telefonie	322,4
Draadomroep	21,7	Draadomroep	18,1
Omroep en televisie	11,9	Omroep en televisie	11,9
Postcheque- en Girodienst	56,4	Postcheque- en Girodienst	58,6
		Overige baten	24,8
	670,0	Beschikking over reserves	Memorie
Waarvan ten laste komt van subsidies, afschrijvingen en rente	152,3	Uitkering van het Rijk van het nadelig saldo der exploitatie	Memorie
	517,7		
Subsidies	0,1		
Afschrijvingen	94,8		
Rente	57,4		
Overige lasten	0,2		
Toevoeging aan de reserve	23,2		
Uitkering aan het Rijk van het voordelig saldo der exploitatie	Memorie		
	693,4		693,4

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Kosten van voorbereiding, oprichting, uitbreiding en vernieuwing van duurzame bedrijfsmiddelen	165,0	Uitkering van het Rijk ter bekostiging van kapitaalsuitgaven	165,0
Uitkering aan het Rijk wegens afschrijvingen	94,8	Afschrijvingen	94,8
Uitkering aan het Rijk van het bedrag, waarmee de waarde der voorraden is verminderd	Memorie	Bedrag, waarmee de waarde der voorraden is verminderd	Memorie
Deponering bij het Rijk wegens toevoeging aan de reserves	23,2	Bedrag der toevoeging aan de reserves, voor deponering bij het Rijk beschikbaar gekomen	23,2
	283,0		283,0

Lasten en baten der exploitatie van de Rijkspostspaarbank

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Bedrijfslasten	74,8	Bedrijfsbaten	82,8
Toevoeging aan de reserves	8,0		
	82,8		82,8

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Kosten van aanschaffing van bedrijfsmiddelen en voorraden	2,4	Beschikking over reserve t.b.v. de aanschaffing van bedrijfsmiddelen en voorraden	2,4

I. STAATSMUNTBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Personeelsuitgaven	0,9	Vergoeding voor verrichten van muntwerkzaamheden	1,0
Onderhoudskosten	0,1	Overige baten der exploitatie	0,5
Materiaal en metaalverbruik	0,1		
Diverse exploitatielasten	0,3		
Afschrijvingen	0,1		
	1,5		1,5

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Aanschaffing van werktuigen en meubelen en aanmaak van werktuigen	0,1	Uitkering van het Rijk ten bedrage van de uitgaven voor uitbreiding en vernieuwing van gebouwen en terreinen en voor aanschaf en aanmaak van werktuigen en meubelen	0,1
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	0,1	Afschrijvingen	0,1
	0,2		0,2

J. STAATSVISSERSHAVENBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Uitgaven voor haven, hallen, water, elektriciteit, terreinen, scheepshellings en droogdok e.d.	1,5	Inkomsten van haven en hallen, voor water, elektriciteit, terreinen, scheepshellings en droogdok e.d. ...	3,2
Uitkering aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	0,1		
Uitkeringen aan het Rijk voor rente	0,8		
Afschrijvingen	0,8		
	3,2		3,2

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Terreinen, gebouwen en inrichtingen	0,9	Uitkering van het Rijk ten bedrage van de uitgaven voor uitbreiding en vernieuwing van terreinen, gebouwen en inrichtingen	0,9
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing	0,8	Afschrijvingen	0,8
	1,7		1,7

K. STAATSMIJNEN IN LIMBURG**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Bedrijfsrekeningen:		Opbrengstrekeningen koolwinningsbedrijven, cokesfabrieken en chemische bedrijven, energiebedrijven en diverse bedrijven en diensten	1083,3
Koolwinningsbedrijven	454,2	Diverse baten	2,0
Cokesfabrieken	291,9		
Stikstofbindingsbedrijf	154,0		
Gasdistributiebedrijf	41,2		
Energiebedrijven	61,8		
Diverse bedrijven en diensten	29,7		
	1032,8		
Ten laste van diverse artikelen	66,4		
	966,4		
Subsidies	0,7		
Recht op de mijnen	0,7		
Afschrijvingen	65,0		
Rente	2,0		
Tegoedschrijving aan reserve-rekeningen	7,3		
Vennootschapsbelasting	32,0		
Uitkering aan het Rijk als dividend op het aandelenkapitaal	11,2		
	1085,3		1085,3

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Aanlegwerken:		Uitkering van het Rijk wegens verstrekking van kapitaal	
Bestaande bedrijven	81,0	Afschrijvingen	0,5
Staatsmijn Beatrix	9,0	Toeneming reserves en voorzieningen	65,0
	90,0	Aflossing op de hypothecaire lening „Thuis Best” e.a.	22,5
Aandelen van vreemde ondernemingen	1,0		4,0
Hypothecaire lening aan de Stichting „Thuis Best” e.a. voor woningen t.b.v. het personeel der Staatsmijnen en voorschotten voor woningbouw door personeel	1,0		
	92,0		92,0

L. STAATSGASBEDRIJF**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Personeelsuitgaven	0,9	Brutowinst op gas	18,9
Algemene en specifieke uitgaven	1,9	Opbrengst produkten	0,7
Afschrijvingen	5,2		
Rente	4,9		
Tegoedschrijving aan reserverekeningen	1,5		
Uitkering winstsaldo aan het Rijk	5,2		
	19,6		19,6

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Gebouwen, leidingen, installaties e.d.	18,1	Uitkering van het Rijk wegens verstrekking van kapitaal	24,0
Voorraden	5,9	Terugstorting op deelnemingen en leningen	0,1
Deelnemingen en leningen	0,1	Afschrijvingen	5,2
Uitkering aan het Rijk wegens aflossing op het kapitaal	7,7	Reservering	1,5
	31,8	Opbrengst van vervreemde en overgedragen kapitaal-goederen	1,0
			31,8

M. STAATSBEDRIJF „ARTILLERIE-INRICHTINGEN”**Lasten en baten der exploitatie**

<i>Lasten</i>		<i>Baten</i>	
Bedrijfsrekening	35,7	Productie voor de Staat der Nederlanden	19,0
Afschrijvingen	3,0	Productie voor anderen	21,0
Rente	Memorie	Rente	0,1
Tegoedschrijving aan reserverekeningen	0,5	Beschikking ten laste van reserverekeningen	Memorie
Vennootschapsbelasting	0,5	Uitkering door het Rijk van het geheel of gedeeltelijk verliessaldo	Memorie
Uitkering aan het Rijk als dividend op het stamkapitaal	0,4		
	40,1		40,1

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

<i>Uitgaven</i>		<i>Ontvangsten</i>	
Investerings	3,0	Afschrijvingen	3,0
Toeneming van het ter voorziening in de vlottende middelen van het bedrijf opgenomen kapitaal	0,5	Toeneming reserves en voorzieningen	0,5
	3,5		3,5